

ÅRLIG REDEGØRELSE 1983

DIIS BIBLIOTEKET

3.1

32 800

Forsvarsministerens årlige redegørelse, 1983

Oplag: 5.500 eksemplarer, december 1983

Tryk: Visoprint as, grafisk produktion

Layout: Verner Jørgensen

Sats: Saga-Data ApS

Udgiver: Forsvarsministeriet, Slotsholmsgade 10, 1216 København K.

Tlf. 01 11 62 60

Redaktionen sluttet d. 20. november 1983

ISSN 0108-7193

ÅRLIG REDEGØRELSE 1983

Forsvarsministeriet 1983

S.N.U.

Indhold

Forord	3	6.9. Mønstringer	54
1. Sikkerhedspolitiske forhold	7	6.10. Lønvilkår m.v. for værnepligtige	54
1.1. Danmarks strategiske situation	7	6.11. Jobsikring for værnepligtige	56
1.2. NATO-samarbejdet	11	6.12. Overvejelser om værnepligts-tjenesten i et fremtidigt for-svar	57
1.3. Forstærkninger	20	6.13. Samarbejdsordninger m.v.	57
2. Forsvarets økonomiske forhold	26	6.14. Forsvarsministeriets straffe-og retsplejeudvalg	58
2.1. Budgetterne for 1984-87	26	7. Forsvarets materiel	59
2.2. Regulering for prisudvikling m.v.	27	7.1. Forsvarets materielsituation	59
2.3. Forsvarsbudgettets sammen-sætning	29	7.2. Materielorienterede udgifter til værnene	61
2.4. NATO-landenes forsvarsud-gifter	31	7.3. Bygninger og anlæg	62
3. Udviklingen i værnene	33	8. Forsvarets aktiviteter	64
4. Hjemmeværnet	35	8.1. Øvelser	64
4.1. Styrkeudviklingen 1983/84	35	8.2. FN-tjeneste	64
4.2. Distriktsudvalgenes funktion	35	8.3. Forsvarets fiskeriinspektion	65
4.3. Regler for opbevaring af vå-ben og ammunition	37	8.4. Beredskabet ved forsvarets en-heder	66
4.4. Økonomi	38	8.5. Støtte til det civile samfund	68
5. Forsvarsministeriets institutioner	40	8.6. Redningstjenesten	68
5.1. Farvandsvæsenet	40	8.7. Forsvarets virksomhed på Færøerne	68
5.2. Geodætisk Institut	43	8.8. Forsvarets virksomhed i Grønland	70
5.3. Statens Konfektion	43	8.9. Overenskomsten mellem USA og Danmark	70
5.4. Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste (FOV)	43	9. Særlige hændelser	73
6. Forsvarets personel	45	9.1. Harpoon-uheldet	73
6.1. Status vedrørende den nye personelstruktur	45	10. Totalforsvaret	74
6.2. Udviklingen i personelstyrken	47	Oversigt over spørgsmål og forespørgsler i Folketinget i perioden 1/9 1982 - 15/11 1983 inden for forsvarsministerens område	75
6.3. Ansættelsesformer	47	Ordliste	79
6.4. Aftaleforhold	49		
6.5. Arbejdstidsforhold m.m.	49		
6.6. Udskrivning af værnepligtige	49		
6.7. Uddannelse og anvendelse af værnepligtige	52		
6.8. Mobilisering	52		

Forord

1984 bliver igen et år, hvor der skal træffes beslutning om forsvarets udvikling i en kommende periode. Den nuværende forsvarsaftale mellem de fire regeringspartier og Socialdemokratiet udløber med årets udgang, og det indebærer, at der i begyndelsen af det nye år skal indledes forhandlinger om videreførelse af forsvarsaftalen. De drøftelser, der skal føres, vil ikke alene inkludere spørgsmålet om forsvarets økonomiske rammer, men der må også tages stilling til udviklingen af forsvarets opgaver og struktur. Der kan være grund til at gennemgå de krav og målsætninger, vi mener vort forsvar skal kunne leve op til, samt at se på, hvilke midler – både på styrkemåls- og materielområdet – vi tildeler forsvaret til at løse opgaverne. En status for forsvarets situation ved udløbet af forligsperioden vil være påkrævet.

Forsvarets formål og opgaver er understreget i den betænkning, som blev afgivet af Folketingets Forsvarsudvalg den 29. april 1982 over de tre nye forsvarslove. Heri hedder det:

”Danmarks militære forsvar har, som led i det samlede NATO-forsvar, til formål gennem sin tilstedeværelse at formindske muligheden for pressio-ner mod Danmark og i det hele taget bidrage til at forebygge krig. Gennem overvågning af dansk område og ved afvisning af krænkelser skal forsvaret hævd landets suverænitæt, og i tilfælde af angreb skal det umiddelbart kun-

ne imødegå dette, eventuelt sammen med allierede styrker. Forsvaret skal have en sådan størrelse og sammensætning og tilrettelægge sine forsvarsplaner således, at det til enhver tid bedst muligt kan sikre, at de forstærkninger, der vedrører dansk område, og som fremgår af SACEUR's forstærkningsplan for Europa, rettidigt kan modtages, støttes og indsættes, dersom regeringen beslutter sig for at anmode om allieret hjælp. Der lægges vægt på, at de praktiske foranstaltninger, aftaler om støtte m.v., der er nødvendige for modtagelse af forstærkninger, i videst muligt omfang forberedes i fredstid”.

Med forsvarsaftalen fra 1981 og de politisk fastsatte økonomiske rammer

har et flertal i Folketinget sigtet mod at give forsvarret rammer, så denne målsætning kan efterleves. En status for forswarets situation ved udløbet af forligsperioden vil imidlertid vise, at selv om vi på mange måder har et godt og troværdigt forsvar med velmotiverede medarbejdere på alle niveauer, er der også problemer og mangler, som vi politisk må tage med i vore overvejelser. Det er naturligvis ikke muligt entydigt at fastslå, hvor stærkt dansk forsvar skal være for at bevare sin troværdighed. Men både af hensyn til forswarets krigsforebyggende evne samt vort medlemskab af NATO og herunder de indgåede forstærkningsaftaler er der grund til at understrege, at der i hvert fald er et nedre niveau, som forsvarret ikke må komme under, hvis denne troværdighed skal være til stede. Af Forsvarskommandoens hidtidige planlægning fremgår, at der vil være behov for at øge materielinvesteringernes andel af forsvarsbudgettet for at bevare forswarets kampkraft. Det vil i den kommende periode med et uændret budget ikke være muligt at erstatte materiellet styk for styk. De enkelte våbensystemer bliver ganske vist stadig mere effektive — og kan i mange tilfælde løse flere og bredere opgaver — men denne udvikling må naturligvis ses i lyset af den opbygning, som finder sted i Warszawa-pagten, og set i denne sammenhæng sker der en betænkelig reduktion af dansk forsvars relative kampkraft.

Men problemerne hænger naturligvis sammen. Skal der gennemføres en styrkelse af materielinvesteringsbudgettet, kan det blive nødvendigt at overføre midler fra driftsbudgettet — og det kan få konsekvenser for de personaleorienterede udgifter. Denne vægtning mellem investerings- og driftsbudgettet bliver derfor et af de centrale spørgsmål i de kommende forhandlinger.

Kan der ikke opnås tilslutning til en

forøgelse af investeringsbudgettet, vil alternativerne være enten en reduktion i den nu kendte styrkestruktur, eller en videreførelse af den nuværende struktur, men med meget begrænsede fornyelser af det materiel, som på grund af forældelse egentlig burde være udskiftet. Dette sidste vil ganske vist give en kortsigtet mulighed for at begrænse reduktionerne i styrkestrukturen, men det vil gøre vort forsvars relative kampkraft stadig ringere — og det vil sidst i dette årti akkumulere forswarets problemer i voldsomt omfang. Hertil kommer spørgsmålet om forswarets aktivitetsniveau — vore muligheder for at uddanne og træne vort personel. Formår vi heller ikke at fastholde et rimeligt aktivitetsniveau, indebærer dette en svækkelse af forswarets muligheder for i en given situation at kunne løse sine opgaver tilfredsstillende.

Det er min hensigt, at disse principielle og vigtige aspekter skal belyses grundigt i forbindelse med de indledende drøftelser af et nyt forsvarsforlig og dermed dansk forsvars fremtid. Et udgangspunkt må naturligvis også være truslen og det sikkerheds- og udenrigspolitiske miljø, som dansk forsvar skal arbejde i. Intet tyder på, at der i den nærmeste fremtid vil ske en udvikling i dansk nærområde, der taler for en reduktion af det militære forsvars kampkraft. Så meget mere som dansk forsvars relative kampkraft allerede er reduceret gennem de senere år, er der et klart behov for en positiv og grundig vurdering af den samlede forsvarsindsats og herunder det økonomiske niveau, medmindre vi vil acceptere en yderligere reduktion af kampkraft eller beskæring af opgaverne.

Værnepligten er et af de væsentligste elementer i dansk forsvar, dels fordi de værnepligtige er helt afgørende for vort mobiliseringssystem, dels fordi de er med til at fastholde og styrke befolkningens indsigt i og forståelse

for, hvorfor vi har et forsvar til værn om vor frihed. De værnepligtiges placering — omfanget af indkaldelser og tjenestetidens længde — har gennem de seneste år ændret sig meget. Der kan være grund til, at vi også politisk ser på, om udviklingen i retning affære værnepligtige skal fortsætte — eller om der ikke modsætningsvis må ske en styrkelse af værnepligtsbegrebet, herunder antallet af værnepligtige og tjenestetidens længde. Derfor er det ligeledes min hensigt at inddrage værnepligten i de kommende drøftelser.

Rammerne for forsvarets virke er først og fremmest fastsat ud fra befolkningens holdning til forsvaret og den politiske vilje til at betale for fred og sikkerhed. Vort ønske om selv at bestemme og udvikle vort samfund er

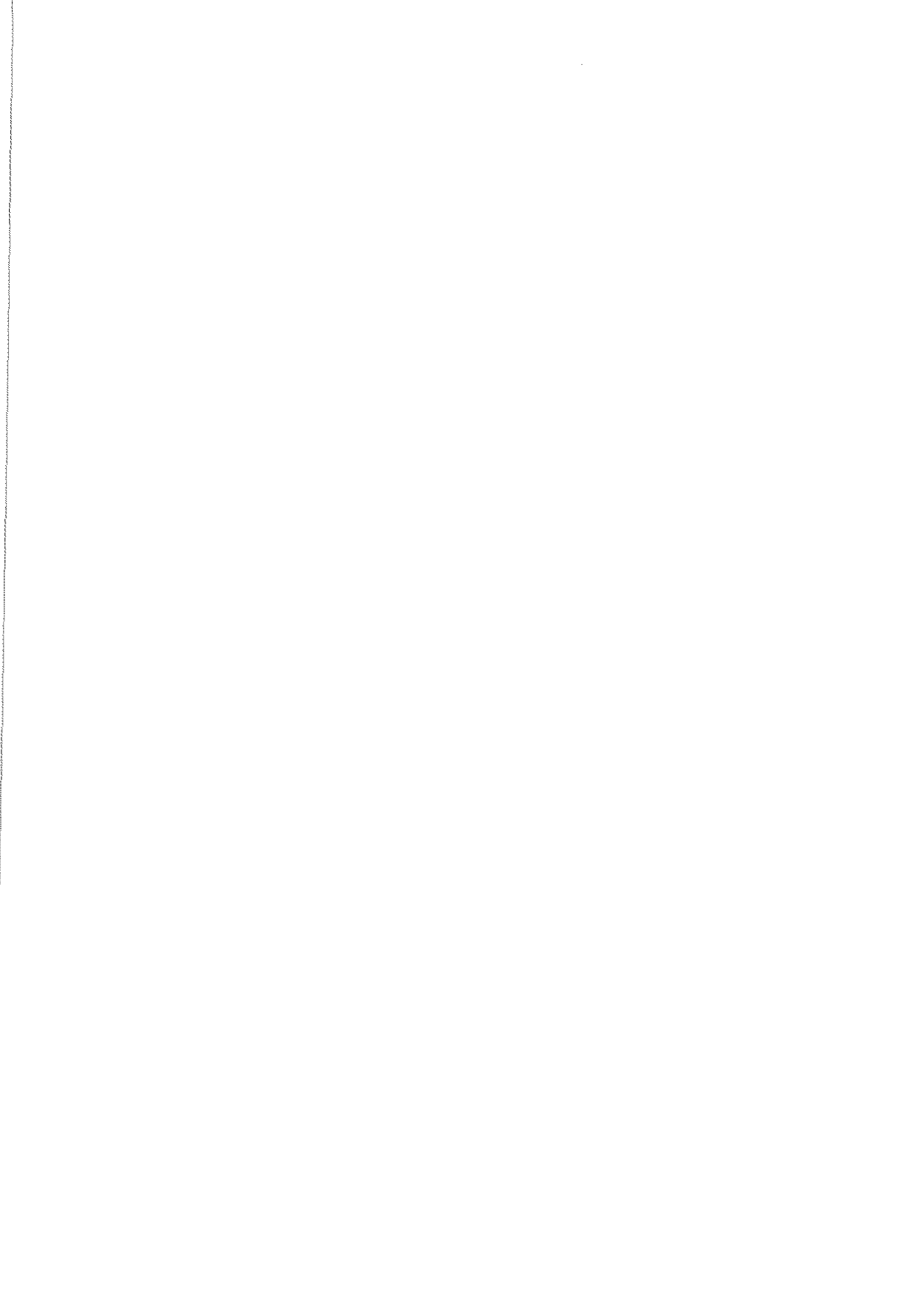
netop grunden til, vi har et forsvar. Talrige meningsmålinger og den meget store frivillige tilgang til hjemmeværnet viser, at der er en bred opbakning af vort forsvar. På samme måde står et stort flertal bag vort medlemskab af NATO, hvor solidariteten er så afgørende for bl.a. Danmarks sikkerhed. Det stiller krav til vore partnere — men det stiller bestemt også krav til dansk forsvar og til vor solidaritet med den fælles indsats, som den kommer til udtryk gennem NATO-samarbejdet.

Det er mit håb, at denne redegørelse foruden at oplyse om forsvarets nuværende situation kan bidrage til forståelsen for dansk forsvars betydning for vor sikkerhedspolitik, — og hermed også være et led i debatten om en ny forsvarsaftale.

København, den 20. november 1983.

Hans Engell
Forsvarsminister

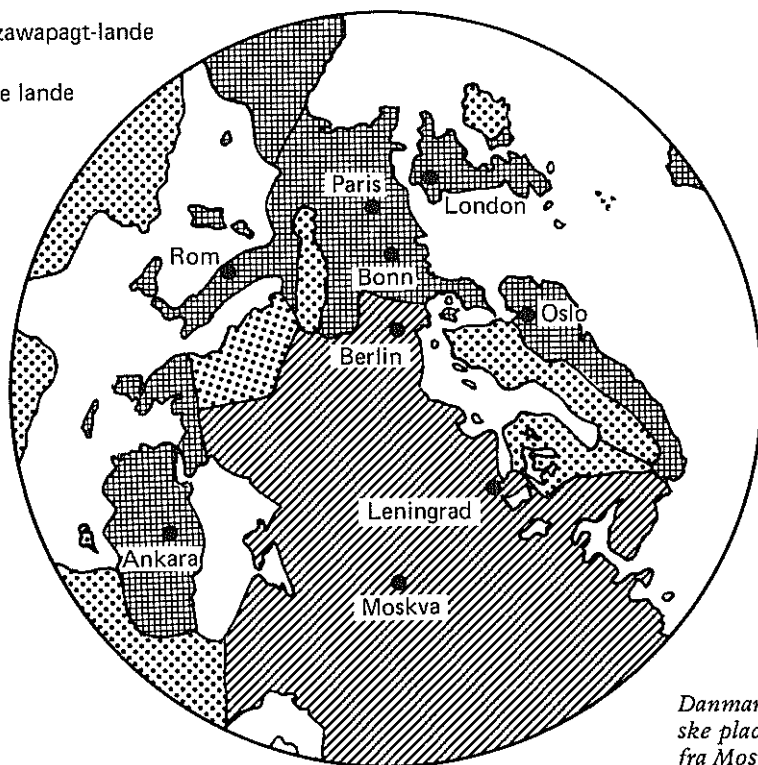

1. Sikkerhedspolitiske forhold

1.1. Danmarks strategiske situation

Placeret ved udløbet af Østersøen – og dermed ved forbindelsesvejene mellem verdenshavene og Østersøen – har Danmark stor strategisk betydning for både NATO og Warszawapagten.

For såvel NATO-landene som Warszawapagt-landene og de alliancefri østersøstater er passagemuligheden gennem de danske stræder af både militær og økonomisk betydning. I 1982 blev de danske farvande og Kielerka-

Danmarks strategiske placering – set fra Moskva

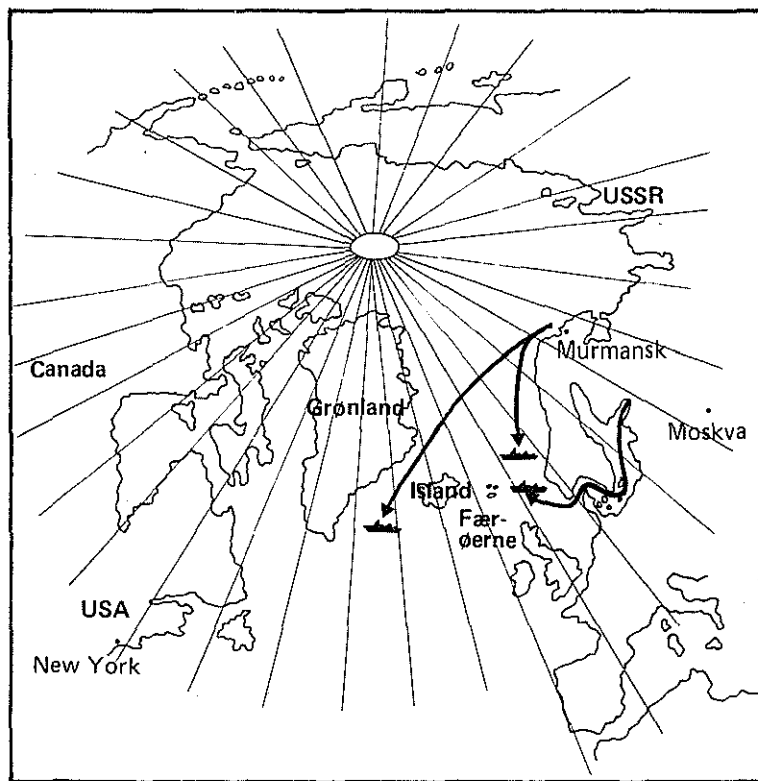
nalen således passeret af ca. 200 orlogsskibe og militære hjælpeskibe, 16.000 handelsskibe og 1.900 trawlere og fiskermoderskibe fra Warszawapagten. I spændingsperioder og under krig vil dansk område gennem minering og indsats af militære styrker kunne udgøre en barriere mellem Østersøen og Atlanterhavet. Evnen til at beherske dansk land-, luft- og søterritorium kan derfor ikke undgå at få væsentlig betydning i forbindelse med en eventuel konflikt.

Det danske område har som baseområde især sø- og luftmilitær betydning. Den, der behersker de danske flyvepladser og kyststrækninger, hvad enten det er NATO eller Warszawapagten, vil have mulighed for at forøge rækkevidden af skibs- og flybaserede våbensystemer.

Danmark har som flankeområde primært betydning for forholdene i Centraleuropa. Beherskelse af dansk område er væsentlig for NATO, bl.a. fordi det herigennem kan forhindres, at allierede styrker indsat i bl.a. Forbundsrepublikken Vesttyskland angribes i flanke eller ryg.

Også Grønland har stor strategisk betydning for både NATO og Warszawapagten. Grønland ligger midt på den korteste vej mellem Sovjetunionen og USA. Den, der behersker Grønlands kystområder, kan øve stor indflydelse på fremføringen af forstærkninger fra USA til Europa i en spændings- eller krigssituation.

Færøernes betydning skal ses i tilsvarende sammenhæng. Fra Færøerne er det muligt at overvåge luft- og sømilitære operationer i det nordøstlige

Den sovjetiske flådeopbygning har understreget Grønlands og Færøernes strategiske betydning

Atlanterhav. Beherskelse af Færøerne har derfor direkte indflydelse på mulighederne for at fremføre forstærkninger til Europa.

Truslen mod Danmark

Warszawapagten opretholder en betydelig overvægt af veluddannede og veludrustede styrker over for Centralregionen, der dækker området fra Østersøen til det neutrale Østrig. Styrkerne omfatter konventionelle og nukleare styrker i højt beredskab.

Kapaciteten af Warszawapagten landmilitære styrker forøges stadig både kvantitativt og kvalitativt. Der sker en løbende udskiftning af ældre kampvogne og pansrede mandskabsvogne, og antallet af artilleripjecer øges fortsat. Bl.a. erstattes trukket artilleri efterhånden overalt med selvkørende, pansret artilleri. Jagerfly og maritime kampenheder udskiftes løbende. Dette skal ses i forbindelse med den stadige modernisering af Warszawapagtenhedernes evne til at føre krig med kemiske kampstoffer og taktiske atomvåben.

I Danmarks umiddelbare nærområde (den nordlige del af Den tyske demokratiske Republik og Polen) er der opstillet omkring 13 Warszawapagtdivisioner. Disse kan suppleres med yderligere ca. 7 divisioner fra de vestlige militærdistrikter i Sovjetunionen.

Derudover råder Warszawapagten over særlige marineinfanteristyrker (ca. 10.000 mand), der specielt uddannes i at gennemføre landgang fra søen. De er udrustet med moderne materiel, og især de sovjetiske marineinfanteristyrker har i de senere år øget deres kampkraft.

Warszawapagten råder endvidere over betydelige luft- og helikopterbårne styrker, der stadig moderniseres, bl.a. er de luftbårne regimenter (hvoraf der findes adskillige i den vestlige del af Sovjetunionen) nu alle udrustet med et moderne pansret kampkøretøj,

der væsentligt har forøget styrkernes mobilitet efter landsætning.

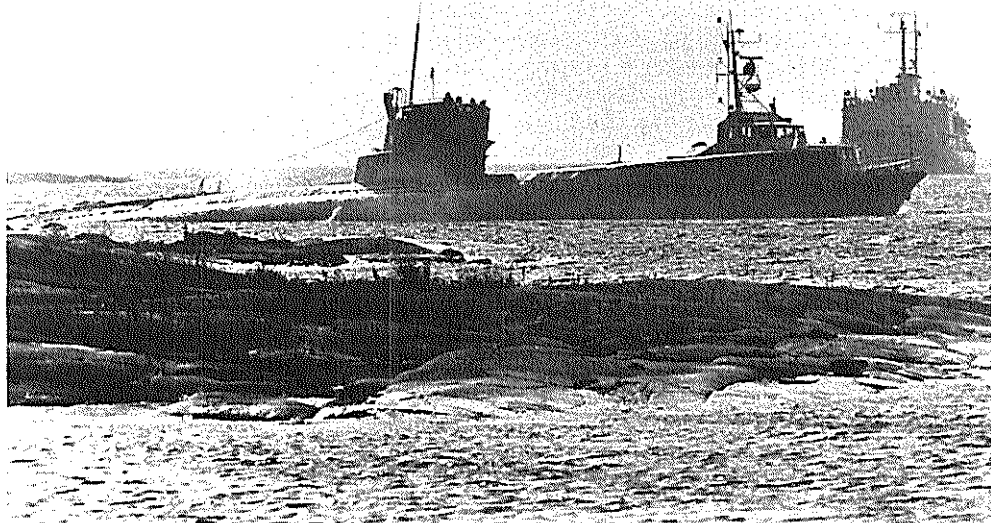
Warszawapagten flådestyrker i Østersøen omfatter bl.a. ca. 25 destroyere, 2 krydsere samt et større antal fregatter, eskortefartøjer, torpedobåde, missilbåde og ministrygere. Hertil kommer ca. 50 u-både, hvoraf et antal er udrustet med missiler med atomladning. Alle sovjetiske u-både kan være udrustet med torpedoer med atomladning.

De senere års udvikling inden for Warszawapagten flystyrker har øget mulighederne for indsættelse af moderne offensive flytyper mod mål i det meste af det vesteuropæiske — herunder også det danske — område.

Warszawapagten opretholder et omfattende øvelsesmønster i dansk interesseområde, omfattende landgangsøvelser, luftlandsætningsøvelser, landmilitære angrebsøvelser, luftforsvarsøvelser og anden form for øvelsesvirksomhed, der udover deres rent uddannelsesmæssige formål bidrager til at opbygge et normalbillede med høj militær aktivitet.

Hertil kommer de mere rutinemæssige aktiviteter: overvågning af den vestlige del af Østersøen, navigationssejlads i danske farvande og signalopklaring bl.a. mod dansk og allieret øvelsesvirksomhed.

Et moment i Warszawapagten aktiviteter er formodede operationer med u-både i især svensk, men formentlig også norsk territorialfarvand. Dette har ført til, at man i Sverige og Norge har skærpet reglerne for afvisning af undervandskrænkelser. Anvendelsen af miniundervandsbåde har tilført trusselsbilledet et nyt aspekt, fordi det vil være vanskeligt at erkende sådanne fartøjers indtrængen på dansk søterritorium. Dansk forsvar har i det forløbne år foretaget en nøje analyse af konsekvenserne for dansk forsvar og dansk suverænitetshævdelse, og de danske regler for afvisning af undervandskræn-

Den russiske u-båds grundstødning i den svenske skærgård har været medvirkende til, at både Norge og Sverige har følt sig foranledigede til at skærpe reglerne for afvisning af undervandskrænkelser. Politikens Pressefoto

kelser er herefter blevet vurderet med henblik på en skærpelse.

Sandsynligheden for et angreb mod det samlede NATO-område vurderes i den nuværende sikkerhedspolitiske situation som ringe. Den sikkerhedspolitiske situation kan imidlertid hurtigt ændres. Den sovjetiske nedskydning af et civilt koreansk fly i august i år er et tydeligt eksempel på, hvor følsomt det sikkerhedspolitiske miljø er.

Varslingsmuligheder

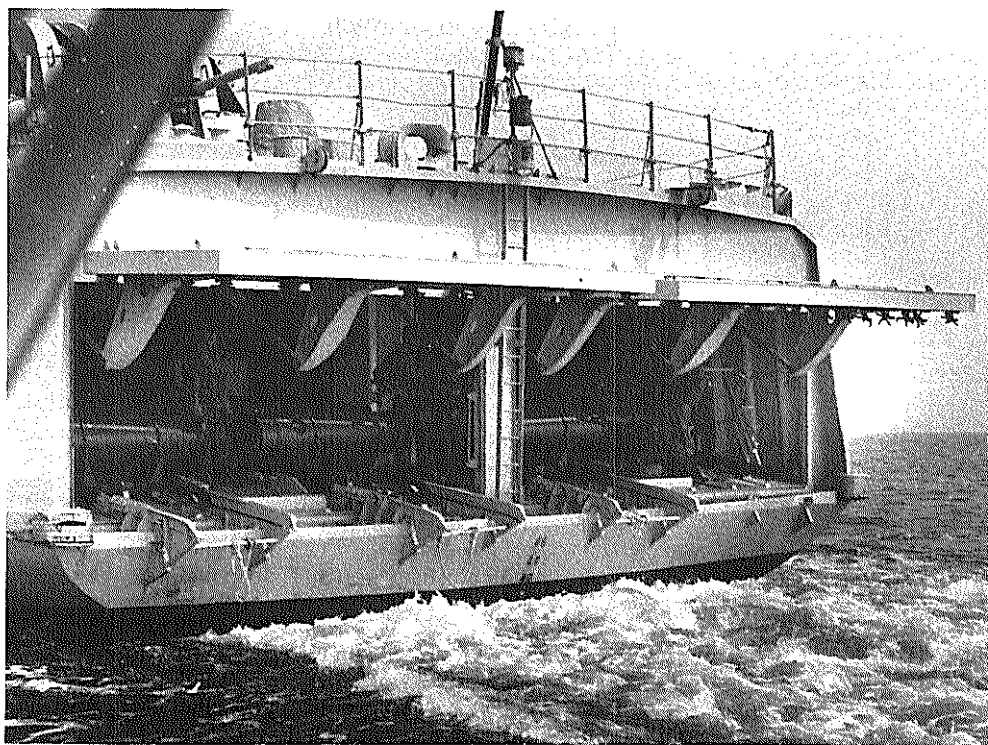
Muligheden for at give varsel om forestående aggression er afhængig af en række faktorer, herunder omfanget af forberedelser, som Warszawapagten skal foretage, inden denne iværksættes. Det anses for muligt at opnå et vist strategisk varsel (dage eller evt. uger),

men den stadige forbedring af Warszawa-pagtens styrker — sammenholdt med tendenser til reduktioner i NATO-landenes forsvar — gør det stedse vanskeligere at sikre et varsel, der giver den forberedelsestid, som bl.a. for Danmark er afgørende for muligheden for at afvise et angreb.

Det taktiske varsel (dage, timer eller minutter) må så godt som udelukkende baseres på militære indikationer, der viser, at et angreb er umiddelbart forestående eller evt. iværksat. Warszawa-pagtens intensive øvelsesmønster og høje beredskab er medvirkende til, at det taktiske varsel kan blive kort.

Krisestyring

Da det strategiske varsel vil kunne være kort, er det nødvendigt at træffe

Minelægger af FALSTER-klassen med mineportene åbne. Forsvaret er i stand til at minere de danske stræder meget hurtigt. Foto: Forsvaret

beslutninger med stor hurtighed. Behovet for effektiv krisestyring — både nationalt og i NATO-regie — er derfor stort, og det er derfor afgørende, at denne evne er til stede og stadig udvikles.

Et meget vigtigt element i grundlaget for dansk krisestyring er, at det militære forsvar som et led i totalforsvaret er troværdigt i omverdenens øjne, og at det fleksibelt og hurtigt kan indsættes efter en situations udvikling.

For til stadighed at bedre evnen til krisestyring deltager danske civile og militære myndigheder på alle niveauer i planlægning og øvelsesvirksomhed såvel nationalt som inden for NATO.

1.2. NATO-samarbejdet Styrkeplan 1983-87

På forsvarsministrenes møde i Bru-

xelles i *december 1982* drøftedes den årlige vurdering af NATO's 5-års styrkeplan (1983-1987). I bekymring over de stadige forbedringer, som kan konstateres i de sovjetiske styrker, enedes forsvarsministrene om, at der afsættes ressourcer til forsvarsformål i et sådant omfang, at de nødvendige forbedringer kan gennemføres. Forsvarsministrene betonede vigtigheden af uændret amerikansk tilstedeværelse i Europa og understregede nødvendigheden af en retfærdig deling af byrderne mellem alliancepartnerne. Forsvarsministrene kom bl.a. ind på alternative muligheder for at forbedre alliansens konventionelle styrker og drøftede bestræbelserne for en bedre koordinering af forsvarsplanlægningen, bedre ressourceudnyttelse og en mere effektiv anvendelse af den nye teknologi. For-

svarsministrene godkendte den endelige plan for forstærkning af Europa, og man drøftede konsekvenserne for NATO af en evt. forlægning af amerikanske styrker uden for NATO's område. Også NATO's dobbeltbeslutning og nedrustningsforhandlingerne i Genève og Wien blev drøftet.

Ministerial Guidance 1983

På forsvarsministrenes møde i Bruxelles i juni 1983 godkendtes den såkaldte "Ministerial Guidance 1983", der udgør grundlaget for NATO's styrkeplan for perioden 1985-1990. I forbindelse hermed vedtog forsvarsministrene at videreføre den hidtidige vejledning til nationerne om at søge at nå op på en årlig realvækst i forsvarsudgifterne på omkring 3%, ligesom al-

liancens forsvarsministre enedes om – gennem en tilstrækkelig ressourcetil- deling – at sikre, at Warszawapagtens stadig større forspring på det konventionelle område begrænses. Fra dansk side blev det dog fremhævet, at de økonomiske rammer normalt fastlægges ved politiske forlig, og at regeringen ikke på forhånd kan binde sig til bestemte økonomiske niveauer.

Udover at bestemme de økonomiske rammer for den planlægning, der finder sted i militær regie i NATO, fastsatte forsvarsministrene i Ministerial Guidance en række retningslinier for den overordnede planlægning både i NATO's hovedkvarter, hos de militære myndigheder og i det enkelte land. Disse retningslinier omfatter prioritering af forbedringer i udviklingen

*Forsvarsminister-
mødet i Bruxelles
i juni 1983. NATO
Photo*

af alliancens styrker, våbenkontrollforhandlinger, koordination af forsvarsplanlægning, våbensamarbejde, udnyttelse af ny teknologi og uddannelsessamarbejde.

Infrastrukturplan 1980-84

Fra juni-mødet skal nævnes, at forsvarsministrene godkendte en forøgelse af rammen for den gældende 5-års infrastrukturplan (1980-84). Forøgelsen medfører et ekstra dansk bidrag i perioden på ca. 150 mill.kr. Totalrammen for 5-års planen andrager herefter i alt ca. 32 mia. kr. Med en dansk bidragsprocent på ca. 3,7 bliver det samlede danske bidrag til 5-års programmet ca. 1,1 mia.kr.

Baggrunden for at vedtage en forøgelse af rammen på juni-mødet var bl.a. at tilvejebringe en delvis kompensation for den udhuling på ca. 30% af den reelle værdi af infrastruktuurammen, som inflationen har forårsaget i perioden 1979-83, og som ville have nødvendiggjort en udskydelse af højt prioriterede projekter.

For Danmarks vedkommende medfører forøgelsen af infrastruktuurammen som nævnt et yderligere dansk bidrag til de internationalt finansierede NATO-anlægsarbejder. Disse merudgifter, der vil blive opkrævet over en årække, afholdes inden for den for forsvarsbudgettet gældende økonomiske ramme, men uden kompensation for inflationsudviklingen. Merudgifterne har derfor konsekvenser for andre forsvarsaktiviteter.

Der er i slutningen af 1983 indledt drøftelser i NATO om størrelsen af rammen for det kommende fælles infrastrukturprogram, der skal gælde en 6-årig periode. På grundlag af mængden af højt prioriterede projekter og prisudviklingen må der regnes med yderligere stigning i det danske bidrag til infrastrukturprogrammet.

Folketingsbeslutningen af 26. maj 1983

På mødet drøftedes igen konsekvenserne for NATO af en evt. forlægning af amerikanske styrker uden for NATO's område og nedrustningsforhandlingerne i Genève og Wien. Under drøftelse af dobbeltbeslutningen blev fra dansk side redegjort for folketingsbeslutningen af 26. maj 1983, ligesom forsvarsministeren redegjorde for vedtagelsen i Folketinget, der pålagde regeringen at fremføre følgende synspunkter i NATO:

- Vesten bør være indstillet på om nødvendigt at forlænge forhandlingsperioden vedrørende INF med fastsættelse af en ny tidsfrist.
- Mens der forhandles, må ingen opstilling eller forberedelse til opstilling finde sted, således at de nuværende mellemdistanceraketter fastfryses.
- De franske og de britiske kernevåben må tælles med, og INF- og START-forhandlingerne bør sammenkobles, hvorfor en fastfrysning også af de strategiske kernevåben bør gennemføres.
- Det første mål må være sådanne reduktioner af de sovjetiske SS-20 raketter, at en opstilling af de vestlige raketter undgås.

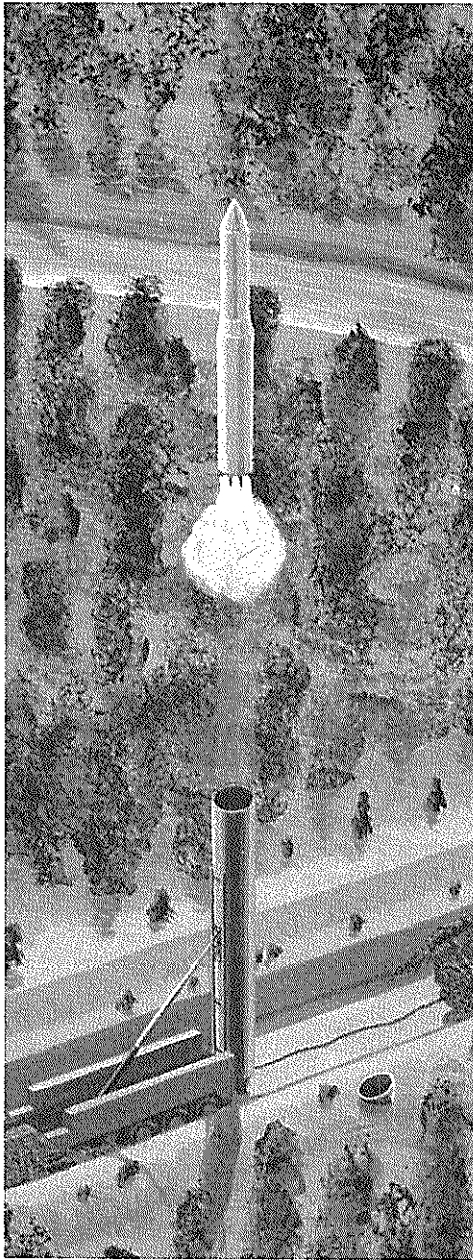
Redegørelse i Folketinget

På baggrund af en forespørgsel til forsvarsministeren og udenrigsministeren med følgende ordlyd:

”Hvad kan regeringen oplyse om Danmarks placering i NATO's atomvåbenstrategi?”

gav forsvarsministeren den 10. november 1983 følgende redegørelse i Folketinget:

”Regeringen byder denne lejlighed velkommen til at give Folketinget en redegørelse for Danmarks placering i NATO's atomstrategi. Det er et emne med elementer, der er bærende i dansk

Forhandlingerne om mellemdistance-raketter drejer sig bl.a. om det sovjetiske SS-20 missil, der har 3 sprænghoveder og en rækkevidde på 5.400 km. Kilde: Soviet Military Power, Washington

sikkerheds- og forsvarspolitik, og som ikke hidtil har været drøftet samlet her i tinget.

Vores medlemskab af NATO, samarbejdet med vores allierede inden for det integrerede forsvar og de strategiske principper, der ligger til grund for styrkernes opbygning og de konkrete operationsplaner, er snævert forbundet med hinanden.

NATO har således ikke en særskilt atomstrategi, som det antydes af forespørgerne. Hvad vi har, er en samlet strategi for Vestens forsvar over for et angreb. Heri indgår både de konventionelle og de nukleare styrker. Ingen del af den nuværende strategi kan således vurderes isoleret.

Det er med tilfredshed, regeringen har konstateret, at der i tinget er stor støtte til Danmarks medlemskab af NATO. Under forespørgselsdebatten her for nylig, den 3. november, er det igen blevet slået fast af partierne bagved forsvarsforliget og af Fremskridtspartiet, at der ikke er noget alternativ til dette medlemskab.

Vi finder det vigtigt, at det samarbejde, der har været omkring vort forhold til NATO under skiftende socialdemokratiske og også borgerlige regeringer, kan bevares. De trods alt begrænsede områder af alliancepolitikken, hvorom der ikke er enighed – og jeg tænker naturligvis her især på INF-problematikken – må ikke undergrave dette traditionelle samarbejde. Der må ikke kunne rejses tvivl om vor loyale stilling til NATO's grundlæggende principper.

Jeg er fuldt ud klar over, at de partier, der har rejst forespørgslen her i dag, har et andet udgangspunkt, og jeg gør mig heller ikke håb om at kunne overbevise disse partier om fordelene ved vort medlemskab af NATO.

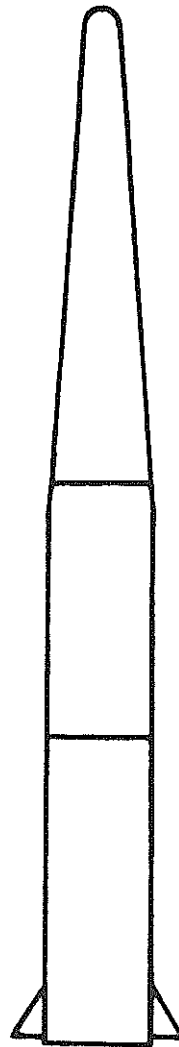
Inden jeg nu går over til en redegørelse for NATO-strategien, skal jeg understrege, at denne regering som alle tidligere regeringer siden 1957 står al-

deles fast på det princip, at Danmark ikke ønsker at modtage atomvåben på sit territorium under de nuværende omstændigheder.

Spørgsmålet blev også berørt under debatten her den 3. november, hvor det meget korrekt blev ført tilbage til en erklæring fremsat af daværende stats- og udenrigsminister H.C. Hansen. På et møde i NATO-rådet den 16. december 1957 vedrørende oplagring af atomammuniton i Europa tog H.C. Hansen som bekendt et forbehold, der gik ud på, at regeringen ikke under de nuværende forudsætninger ville modtage atomammuniton i Danmark. Det er de ord, som H.C. Hansen brugte i NATO. Den daværende statsminister udtalte også, at forbeholdet ikke var begrundet i mistillid til vore allierede. Det var hans opfattelse, at det var af betydning, at vi i vort område af alliancen undlader foranstaltninger, som selv med urette kunne opfattes som provokation og dermed vanskeliggøre afspænding.

Det forbehold er jævnlgt gennem årene blevet gentaget i NATO og også under de debatter i Folketinget, der har været af bl.a. forhenværende udenrigsminister Per Hækkerup og forhenværende statsminister Jens Otto Krag. I en debat her i Folketinget den 30. oktober 1980, hvor spørgsmålet om regeringens holdning til placering af atomvåben i Danmark også var rejst, blev det af forhenværende udenrigsminister Kjeld Olesen bl.a. sagt, at det, som hans regering principielt ville fastslå, var den kendsgerning, at Danmark ikke ønskede atomvåben under de nuværende omstændigheder, d.v.s. i fredstid. Hr. Kjeld Olesen gav herefter et fortolkningsbidrag til, hvad der i forskellige situationer kunne betegnes som fred eller ikke-fred, idet han konkluderede, at enhver regering må have et minimum af handlefrihed til at vurdere, om der foreligger en nødsituation.

Pershing II

Raketboved:
 længde: 4,2 m
 vægt: 1.362 kg
 rækkevidde: 1.800 km
 nyttelast: nukleart
 sprænghoved med variabel, lav sprængkraft, eksploderende ved jordoverfladen eller under jorden. Konventionelt højeksplosivt sprænghoved kan anvendes

Trin 2:
 længde: 2,4 m
 vægt: 2.388 kg, heraf drivmiddelvægt: 2.181 kg

Trin 1:
 længde: 3,4 m
 vægt: 3.450 kg, heraf drivmiddelvægt: 3.217 kg

Data:
 type: tottrins hypersonisk ballistisk raket
 længde: 10 m
 diameter: 1 m
 vægt: 7.200 kg
 drivmiddel: fast, hydroxyltermineret polybutadæn

Kilde: International Defence Review no. 8/1979

Som allerede sagt er den nuværende regering fuldt ud enig i det foreliggende danske forbehold over for atomvåben, og vi er også af den mening, at der herigennem kan være mulighed for at yde et bidrag til lavspænding og i hvert fald at fastholde den hidtidige afspænding i et for os vitalt område. Vi kan imidlertid også tiltræde hr. Kjeld Olesens betragtninger om det minimum af handlefrihed, som må tilkomme enhver regering, til at bedømme, om der fortsat foreligger en fredssituation. Det ligger i formuleringen af forbeholdet, at der kan foreligge omstændigheder, hvor en regering kan ændre holdning til spørgsmålet. En beslutning af den art må imidlertid forelægges for Folketinget.

De danske synspunkter vedrørende atompolitikken er stedse blevet godtaget af vore allierede og indgår nu i alliancens fælles grundlag. Det har senest vist sig under arbejdet i High Level-gruppen omkring forudsætningerne for reduktionerne i de taktiske atomvåben i Europa. Denne holdning fra alliancens side må utvivlsomt ses netop på baggrund af, at det danske forbehold giver den danske regering en sådan margen af handlefrihed. Det er væsentligt at mærke sig, at forbeholdet ikke af vore allierede antages at anfægte NATO's strategi. For vort eget vedkommende har forbeholdet da heller ikke på noget tidspunkt stillet sig i vejen for dansk deltagelse i drøftelser og i beslutninger i NATO vedrørende nukleare spørgsmål, og herunder også om NATO's strategi.

Jeg skal specielt fremhæve, at Danmark på et ministermøde i NATO i december 1966 tilsluttede sig oprettelsen af den nukleare planlægningsgruppe, den der hedder NPG, og gik ind som medlem heraf. Gennem deltagelsen i denne gruppes arbejde har Danmark fået mulighed for at modtage meget væsentlige informationer om den nukleare planlægning, ligesom vi

har fået mulighed for at være med til at drøfte principperne for den vestlige atomafskrækkelse. Militær sikkerhed og afspændingspolitik er nemlig ikke indbyrdes modsætninger. De supplerer hinanden, specielt i dag i en situation præget af mistillid mellem supermagterne.

Danmarks muligheder for at øve indflydelse både i det allierede militære samarbejde og også i våbenkontrollforhandlingerne er i væsentlig grad betinget af adgang til denne information og deltagelse i alliancens drøftelser på det nukleare og på det strategiske område. Det ville også være uheldigt, om vi havde pålagt os selv særlige restriktioner for vor medvirken i alliancens overvejelser om fundamentale spørgsmål vedrørende den vestlige atompolitik.

Jeg vil gerne erindre om, hvad daværende forsvarsminister Victor Gram udtalte i NATO i 1965 forud for oprettelsen af atomplanlægningsgruppen. Han sagde følgende:

"Vi er os bevidst, at også Danmarks forsvar i sidste instans afhænger af den vestlige atomafskrækkelsesstyrke, og at Danmark som medlem af NATO har såvel et medansvar for som en interesse i principperne for den praktiske tilrettelæggelse af denne styrkes anvendelse".

Jeg mener, de ord gælder stadig for Danmark som medlem af NATO.

Jeg vil herefter gå over til alliancens overordnede målsætning og strategi.

NATO er en defensiv alliance, der bygger på medlemmernes solidaritet, især deres forpligtelse til at komme hinanden til hjælp i tilfælde af et angreb på én af aftaleparterne. Det er denne solidaritet fra vore allierede, som vi baserer vores sikkerhed på, og det er også denne solidaritet, som vi selv efter evne skal søge at leve op til. Alliancens defensive karakter er ofte blevet fremhævet, men i nyere tid nok mest tydeligt på NATO-topmødet i Bonn den 10. juni 1982.

Flåden markerer 40-årsdagen for den 29. august 1943. Foto: Forsvaret

De deltagende stats- og regeringschefer, herunder tidligere statsminister Anker Jørgensen, udsendte herfra en særlig deklARATION, hvori det udtales, at deres mål er at undgå krig og at bygge fundamentet for en varig fred. Men vigtigst af alt understreger de, at ingen af NATO's våben nogen sinde vil blive taget i anvendelse undtagen som svar på et angreb.

Det er i øvrigt i samme deklARATION, at stats- og regeringscheferne også udtaler, at det er deres mål at bevare sikkerheden i NATO's område ved hjælp af konventionelle og nukleare styrker, der er egnede til at afskrække fra aggression og trussel herom og videre, at i overensstemmelse med de gældende forsvarsplaner og på grundlag af NATO's strategi og triaden af styrker — d.v.s. de konventionelle, de taktiske nukleare og de strategiske nukleare — vil fortsætte styrkelsen af NATO's

forsvar. Som det fremgår af deklARATIONEN, er der i alle medlemslande en fuldstændig enighed om NATO's strategi og den rolle, som også atomvåbnene spiller heri.

NATO's nuværende strategi blev godkendt af NATO-regeringerne på et ministermøde den 12. december 1967, og den er blevet kendt som "strategien om det fleksible svar". Den afløste som bekendt strategien om den massive gengældelse, som havde været baseret på en omfattende og omgående anvendelse af de strategiske våben ved enhver aggression af større omfang. Strategien blev anset for uholdbar i en situation, hvor der var en omtrentlig strategisk balance mellem de to supermagter. Det centrale i strategien er den krigsforebyggende virkning gennem afskrækkelse derved, at alliancen råder over en fleksibel og balanceret skala af reaktionsmuligheder, der er

afpasset efter alle grader og typer af aggression og trussel herom. Disse reaktionsmuligheder skal være under fuld politisk kontrol, og hvis afskrækkelsen alligevel svigter, skal de bidrage til at genoprette denne og sikre NATO-områdets integritet. Reaktionerne kan således være konventionelle og direkte eller om nødvendigt bestå i en kontrolleret optrapning, der både kan være konventionel og nuklear.

Endelig skal der som den ultimative afskrækkelse fortsat være mulighed for indsættelse af de strategiske styrker, d.v.s. den amerikanske atomparaply. Et meget væsentligt element i afskrækkelsen er i øvrigt uvisheden hos modstanderen. Denne må ikke på forhånd være klar over arten, omfanget og placeringen af NATO's reaktion, specielt ikke en eventuel nuklear indsats. Det er også denne sidste mulighed, som har været mest fremme i debatten i de senere år, fordi den — ganske vist med urette — er blevet opfattet som et NATO-ønske om tidlig anvendelse af atomvåben. Dette er en aldeles forkert opfattelse. NATO mener ikke at kunne se bort fra brug af atomvåben, men har intet ønske herom. Målet er at holde atomtærsklen så høj som mulig og bevare den størst mulige fleksibilitet i valget af forsvarsmidler. På grund af den konventionelle ubalance mellem Øst og Vest er denne fleksibilitet nok ikke tilstrækkelig i dag, og atomtærsklen derfor ikke høj nok. Det erkendes af de fleste, og det erkendes for øvrigt også af de fire amerikanske sikkerhedseksperters McNamara, George F. Kennan, McGeorge Bundy og Gerard Smith, som i et skrift har gjort sig til talsmænd for, at NATO giver afkald på første brug. Det glemmes imidlertid ofte, at også de som en forudsætning har en væsentlig forbedring af alliansens konventionelle forsvar.

Man må tage i betragtning, at der er en direkte sammenhæng mellem atomtærsklens højde og det konventionelle

forsvars styrke. Jo stærkere, jo mere troværdigt det konventionelle forsvar er, desto senere bliver spørgsmålet om brug af atomvåben aktuelt, om overhovedet nogen sinde. Derved har vi en høj atomtærskel. Med et utilstrækkeligt konventionelt forsvar derimod bliver vi tvunget til tidligt at overveje brug af atomvåben og må altså leve med en lav atomtærskel. Der er særdeles tungtvejende grunde til at mene, at det at hæve atomtærsklen, således at i hvert fald en tidlig brug af atomvåben ikke kommer på tale, ville være et betydeligt økonomisk offer værd.

NATO's militære øverstkommanderende i Europa, general Bernard Rogers er inde på den samme tankegang, når han anbefaler forøgede midler til nye konventionelle våben. Det forslag begrundes ligeledes i ønsket om at undgå tidlig første brug.

Det er indlysende, at NATO's strategi ikke kan være noget statisk, også den må kunne tilpasses i lyset af truslen og af de teknologiske og økonomiske muligheder. Regeringen vil nøje følge diskussionen i NATO på dette fundamentale område og være opmærksom på realistiske muligheder for justeringer, men som situationen er i dag, finder regeringen det risikabelt og uhensigtsmæssigt at anfægte den gældende strategi, der har tjent til opretholdelse af freden gennem så mange år.

Når der her i tinget såvel som ude i befolkningen er et så stort flertal for NATO, må man gå ud fra, at der også er en accept af NATO's strategi og den holdning, som jeg netop her har givet udtryk for.

Om Danmarks placering i NATO's strategi kan sammenfattende siges, at der er tre hovedelementer, som ikke berøres af det specielle danske forbehold vedrørende atomvåben, og jeg tænker her på for det første den sikkerhed, som vi opnår gennem afskrækkelsen, for det andet de forpligtelser,

vi opfylder i vor konventionelle forsvarsplanlægning, og endelig den indflydelse og information, som vi opnår gennem deltagelsen i den nukleare planlægning og i konsultationer om våbenkontrolforhandlingerne.

Det sidste element er ikke det mindst vigtige, og det vedrører som sagt information og indflydelse i de komiteer o.s.v., der behandler nukleare og strategiske emner. Dette er særdeles vigtigt for et lille ikke-nukleart land som Danmark. En sådan indflydelse opnår vi med den vægt, vor stemme nu engang har, gennem vores medlemskab af NATO's nukleare planlægningsgruppe, High Level-gruppen, og i den særlige rådgivningsgruppe Special Consultative-gruppen.

For fuldstændighedens skyld skal jeg endelig anføre, at Danmark, som alle andre medlemslande gennem konsultationer i NATO-rådet i en krigssituation, vil deltage i alle overvejelser om eventuel brug af atomvåben. Det er et tungt ansvar, men det er et ansvar, som kun kan påtages med tilslutning til den strategiske koncept og deltagelse i det nukleare planlægningsarbejde.

Til slut vil jeg også godt knytte nogle kommentarer til spørgsmålet om atomfri zoner.

På grundlag af Folketingets dagsorden fra den 8. februar 1983 støtter regeringen realistiske bestræbelser for etablering af en atomfri zone, der omfatter begge sider af den skillelinje, der deler Europa. Som det fremgår af dagsordenen fra 8. februar finder regeringen, at atomfri zoner skal være et led i en større europæisk ordning. For at være realistisk må dens etablering ske efter nøje konsultation med alliancens øvrige medlemmer, og ikke mindst de medlemmer som besidder alliancens atomare afskrækkelsesmidler.

Under disse forudsætninger, der hviler på indholdet af nævnte dagsorden, er regeringen indstillet på fortsat at

støtte sådanne bestræbelser. Indtil da vil det være regeringens politik fortsat at støtte NATO's strategi og fastholde Danmarks nuværende placering heri, men man vil være opmærksom på muligheden for justeringer. Samtidig vil man med størst mulig kraft søge at fremme de igangværende våbenkontrolforhandlinger — om de foregår i Genève eller Wien — med henblik på, at der kan opnås både konventionel og nuklear balance på det lavest mulige niveau.

Det må være i alles interesse at søge at bremse det fortsatte våbenkapløb. Den netop truffene beslutning på NPG-mødet i Canada om at reducere de taktiske atomvåben i Europa betydeligt er et vigtigt skridt i denne retning, ikke mindst fordi reduktionerne i stort omfang sker i de kortrækkende systemer, der er mest egnede til indsættelse på selve kamppladsen.

Det er regeringens opfattelse, at atomvåbnene, så længe menneskeheden konfronteres med disse, udelukkende må betragtes som politiske afskrækkelsesmidler.

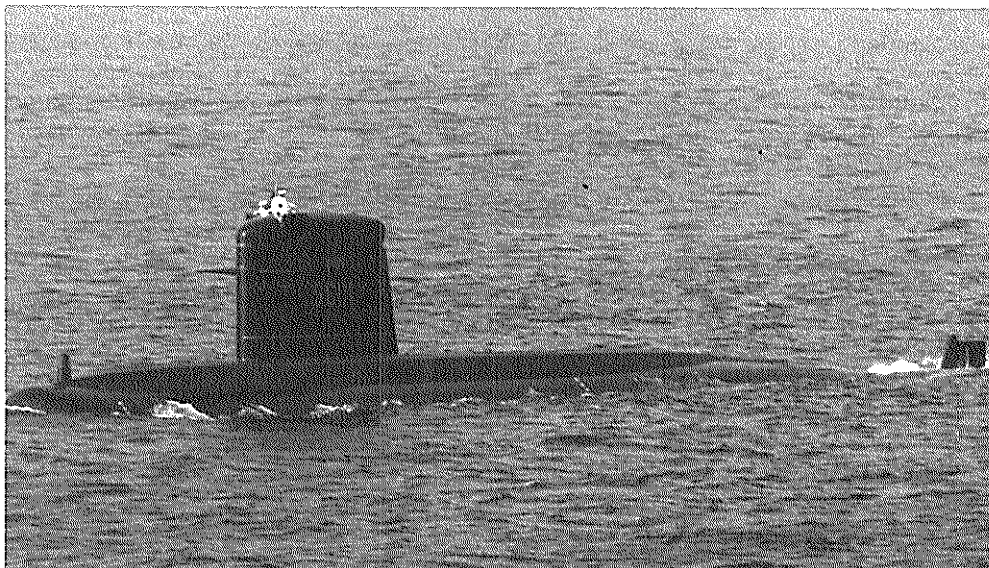
NATO har to hovedmålsætninger, der er lige vigtige for alliancens medlemmer, nemlig afspænding og forsvar. Begge har det samme sigte: at bidrage til den vestlige verdens sikkerhed gennem forhandlinger om våbenkontrol og tillidskabende foranstaltninger, og gennem opretholdelse af et troværdigt forsvar på det lavest mulige niveau.

NATO-alliancen er defensiv, og det samme er dens strategi. Alliancen vil aldrig være den første til at gribe til våben.

Alliancen har et atomforsvar for at forhindre krig. Ingen kan vinde den."

Spanien i NATO

Spanien indtrådte 30. maj 1982 som medlem af NATO. Det danske folketting godkendte 2. april 1982 Spaniens medlemskab. Der har siden været ført forhandlinger mellem Spanien og NA-

Den atomdrevne u-båd LE RUBIS indgår i Frankrigs atomafskrækkelsesstyrke, som i øvrigt står foran en modernisering. Atomstyrken indgår ikke i NATO's militære samarbejde

TO om gennemførelsen af landets fulde integration i det militære samarbejde. Disse forhandlinger er ikke afsluttet, og det er stadig uklart, om Spanien vil træde fuldt ind i det militære samarbejde.

Frankrig i NATO

I forbindelse med præsentationen af den franske forsvarsplan for 1984-88 blev det præciseret, at Frankrig fremdeles er en loyal partner i alliancen, men at landet fastholder sin fulde frihed til selvstændigt at træffe beslutninger om indsættelse af franske styrker i evt. konflikter. Den oprettelse af en særlig mobil hærstyrke, der er indeholdt i planen, og som er beregnet til operationer uden for Frankrig, kan derfor ikke tolkes som et skridt henimod en tilbagevenden til NATO's integrerede militære struktur, som Frankrig forlod i 1966. Planen indeholder også en modernisering af Frankrigs atomstyrker.

Den franske forsvarsminister var på

officielt besøg i Danmark i dagene 4.-5. juli 1983. I forbindelse med dette besøg undertegnede en samarbejdsaf-tale på materielområdet mellem Frankrig og Danmark.

Forsvarsministerens besøg i USA

På invitation fra den amerikanske forsvarsminister foretog den danske forsvarsminister officielt besøg i USA i dagene 12.-14. marts 1983.

Udover drøftelser i Washington med bl.a. Casper W. Weinburger besøgte forsvarsministeren en række af det amerikanske forsvars militære enheder på øst- og vestkysten. Besøget dannede bl.a. optakten til en række dansk-amerikanske embedsmandsdrøftelser.

1.3. Forstærkninger

Når den strategiske situation, Danmark befinder sig i, sammenholdes med landets forholdsvis begrænsede ressourcer, er det åbenbart, at det danske forsvar isoleret set ikke vil kunne virke krigsforebyggende i tilstrækkeligt omfang.

Billedet af den mulige militære trussel mod dansk område og dermed af de militære styrker, som det danske forsvar kan blive stillet over for, understreger denne vurdering.

Krigsforebyggelsen må derfor for Danmarks vedkommende fortsat søges gennem på den ene side landets egen forsvarsindsats og evne til at hævde sin suverænitet og på den anden side muligheden for tilgang af allierede forstærkninger til støtte for dansk forsvar.

I forstærkningsplanen fra Den øverstkommanderende for NATO's styrker i Europa (SACEUR) i 1982 skete der det afgørende nye, at visse af de styrker, som også efter den hidtidige planlægning havde indsættelsesmulighed i Nordregionen, herunder i Enhedskommandoens område, fik en fastere tilknytning til disse områder.

Ifølge SACEUR's plan er der herefter følgende muligheder for forstærkninger til dansk område:

I. *Styrker, der fast er tildelt Enhedskommandoens område*

Flystyrker

5 amerikanske eskadriller til flyvestationerne Aalborg, Karup, Vandel og Skrydstrup. Eskadrillerne omfatter luftforsvarsjagere, jagerbombere og fly til især kampvognsbekæmpelse.

2 engelske eskadriller jagerbombere til Flyvestation Tirstrup.

Hærstyrker

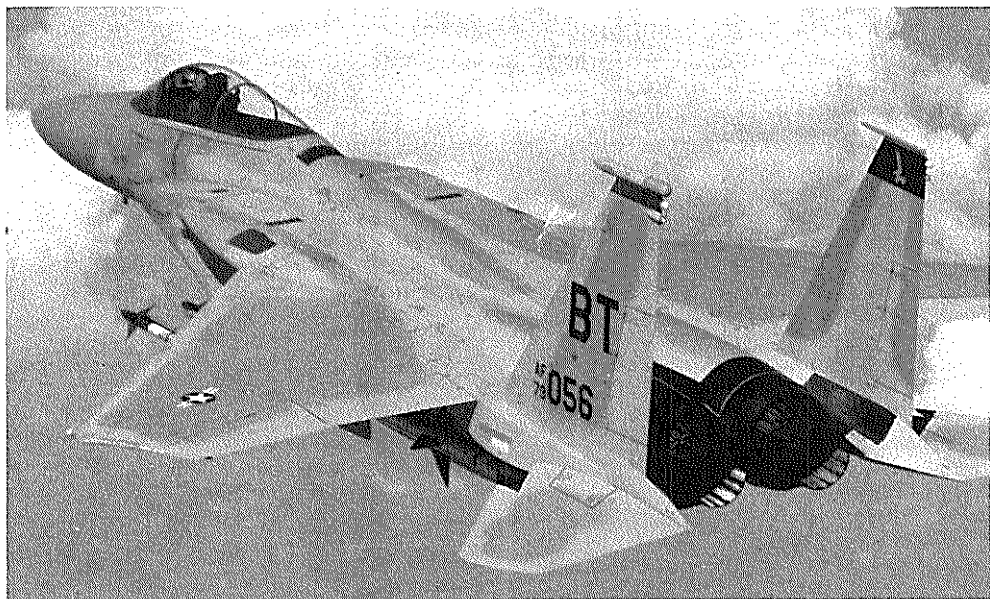
En engelsk infanteribrigade på ca. 13.000 mand.

Styrken kan indsættes flere steder i Danmark, herunder på Sjælland.

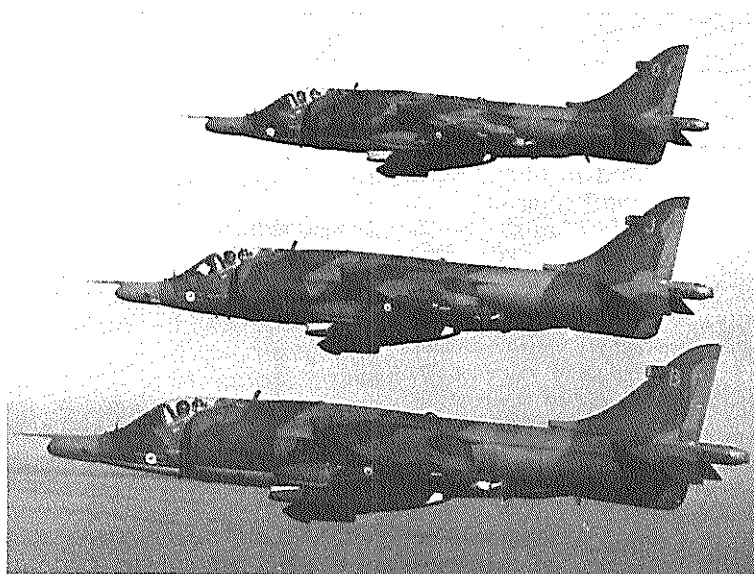
II. *Styrker, der er tildelt Nordregionen som helhed*

Der er tildelt Nordregionen en amerikansk Marine Amphibious Force på i alt ca. 40.000 mand med tilhørende fly.

En trediedel af styrken er fast til-

Luftforsvarsflyet F-15 findes i en af de amerikanske forstærkningseskadriller, der er tiltænkt Danmark. Foto: Recognition Journal

Harrier-flyet spillede en stor rolle i Falklandskrigen. Det indgår i en af de engelske forstærkningseskadriller til Danmark. NATO Photo

delt Norge, medens de øvrige to trediedele kan indsættes forskellige steder i Nordregionen, herunder i Danmark.

Der er endvidere tildelt Nordregionen en engelsk/hollandsk marineinfanteristyrke med indsættelsesmulighed i Danmark.

III. SACEUR's strategiske reserve

De strategiske reserver omfatter styrker, som SACEUR kan indsætte i Nord-, Central- eller Sydregionen efter behov. Disse reserver omfatter følgende styrker af betydning for Danmark:

Flystyrker

En engelsk eskadrille har Nordregionen som første prioritet, og den kan altså indsættes i Danmark.

Hærstyrker

En amerikansk infanteridivision på ca. 20.000 mand har Nordregionen som første prioritet.

Forstærkningernes modtagelse

I Forsvarsudvalgets betænkning af 29.

april 1982 over forslagene til de nuværende forsvarslove anførte et flertal i udvalget, at forsvaret skal have en sådan størrelse og sammensætning og tilrettelægge sine forsvarsplaner således, at det til enhver tid bedst muligt kan sikre, at de forstærkninger, der vedrører dansk område, og som fremgår af SACEUR's forstærkningsplan for Europa, rettidigt kan modtages, støttes og indsættes, dersom regeringen beslutter sig for at anmode om allieret hjælp.

Flertallet lagde endvidere vægt på, at de praktiske foranstaltninger, aftaler om støtte m.v., der er nødvendige for modtagelse af forstærkninger, i videst mulige omfang forberedes i fredstid.

Siden udsendelsen i 1982 af SACEUR's forstærkningsplan er der i de allierede og i de nationale stabe arbejdet videre med den nødvendige operative planlægning. Dette arbejde er nu meget langt fremme, således at den væsentligste del af de operative planer i tilslutning til SACEUR's forstærkningsplan er udarbejdet.

I takt med udarbejdelsen af de operative forstærkningsplaner har det væ-

ret muligt nærmere at opgøre behovet for støtte fra de lande, som efter planerne vil modtage allierede forstærkninger. Sådan støtte kan f.eks. omfatte faglig støtte, sanitetsstøtte, transport og forplejning.

Danmarks logistiske støtte

Kravene til den logistiske støtte, som Danmark skal kunne yde, fremgår til dels af aftaler med de lande, som opstiller forstærkningsenhederne. Udførlige støtteaftaler for de styrker, der fast er tildelt Danmark (eller Enhedskommandoen) — d.v.s. engelske fly- og hærstyrker og amerikanske flystyrker — blev indgået allerede under den tidligere forstærkningsplanlægning for de styrker, der havde mulighed for indsættelse i Danmark.

Aftaler om de styrker, der er tildelt Nordregionen som helhed, og de strategiske reserver er endnu ikke indgået (bortset fra en tidligere indgået rammeaftale mellem Danmark og USA om principperne for støtte), men der må i de kommende år forventes at blive behov for indgåelse af sådanne yderligere aftaler, og en enkelt aftale er ved at være klar til godkendelse.

Forhåndsoplægning af materiel

Med den fastere tilknytning af udpegede allierede enheder til Danmark i SA-CEUR's forstærkningsplan har spørgsmålet om forhåndsoplægninger fået øget betydning.

Oplægning til de amerikanske flyforstærkninger har allerede under den hidtidige forstærkningsplanlægning været påbegyndt. Disse er nu ved at være fuldført. Hovedparten af oplægningerne er imidlertid sket i NATO-depoter i Jylland uden for flyvestationerne, men bygning af de nødvendige depoter på flyvestationerne vil blive gennemført over NATO's infrastrukturprogram, samtidig med at der i øvrigt opføres forstærkede hangarer, brændstoflagre

m.v. Når byggeriet af depoter er afsluttet, vil oplægningerne blive overført hertil.

Der forhandles med de engelske myndigheder om begrænsede oplægninger til de engelske fly- og hærforstærkninger i eksisterende depoter.

Et væsentligt formål med forhåndsoplægninger er at nedbringe den tid, der går fra forstærkninger bliver tilkaldt, og indtil de er operationsklare i indsættelsesområdet. En nedbringelse af tilførselstiden giver de danske myndigheder større handlefrihed under krisestyringen. Der vil derfor formentlig ikke alene på dansk side, men også i de lande, som skal sende forstærkninger hertil, være interesse for at fuldføre de påbegyndte eller planlagte forhåndsoplægninger.

Der vil i de kommende år formentlig blive behov for indgåelse af yderligere bilaterale aftaler om støtte fra Danmark som modtagernation til forstærkninger af de øvrige kategorier, d.v.s. styrker, der er tildelt Nordregionen som helhed, eller styrker fra SA-CEUR's strategiske reserver. Der vil også til disse styrker kunne blive tale om forhåndsoplægninger.

Da det drejer sig om styrker med flere indsættelsesmuligheder, vil sådanne oplægninger dog utvivlsomt få et meget begrænset omfang.

Forstærkningsøvelser

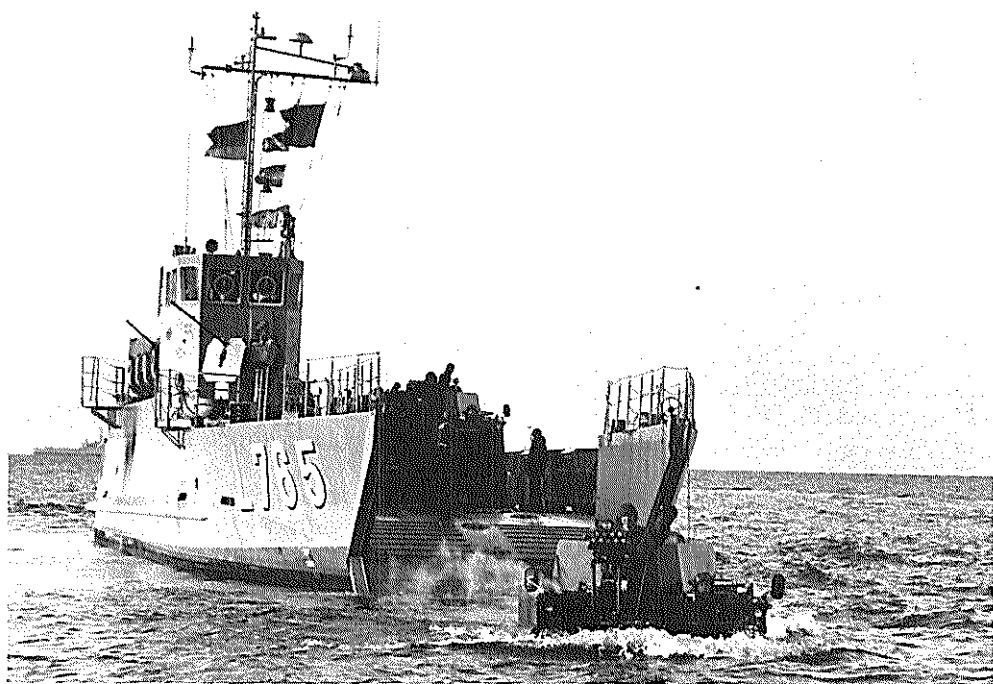
Modtagelse af forstærkninger kræver — udover en nøje planlægning — at der jævnligt gennemføres øvelser med henblik på at træne og afprøve modtagelse af og støtte til allierede styrker og gennemførelse af fælles forsvarsoperationer.

Krisestyring

Både AMF og forstærkningsstyrkerne er vigtige krisestyringsinstrumenter. Tilkaldelse af allierede forstærkninger kan således være et betydningsfuldt

Landsætninger på Sjælland under øvelse AMPLE EXPRESS september 1983. Foto: Forsvaret

middel for regeringen til at afværge eller imødegå politisk eller militær aggression mod Danmark.

Den betydelige fleksibilitet, der er i forstærkningsplanlægningen, giver mulighed for at træffe modforholdsregler, der nøje er afpasset situationen.

Værdien af tilkaldelse af forstærkninger som krisestyringsinstrument af-

hænger imidlertid i meget høj grad af, hvor lang tid der går, fra regeringen måtte fremsætte anmodning om forstærkninger, og indtil disse kan nå frem.

Det skal bemærkes, at regeringen efter Grundlovens § 19 skal forelægge spørgsmålet om tilkaldelse af allierede forstærkninger for Folketinget.

2. Forsvarets økonomiske forhold

2.1. Budgetterne for 1984-87

Det budgetmæssige grundlag er fastsat i aftale af 12. august 1981 vedrørende forswarets ordning for perioden 1982-84. Den økonomiske ramme er senere aftalt reduceret med 140 mill.kr. i 1983 og 180 mill.kr. i 1984 i forbindelse med vedtagelsen af finansloven for 1983, se nedenfor.

Forsvarsbudgettet forventes i finansloven for 1984 at udgøre følgende beløb for 1984 og de tre budgetoverslagsår (prisniveau januar 1983):

	mill.kr.
1984	11.441,9
1985	11.568,9
1986	11.566,8
1987	11.566,8

Efter udløbet i 1984 af den eksisterende aftale om forswarets ordning er der for 1985, 1986 og 1987 foreløbig forudsat budgetter på samme niveau, som i princippet var gældende

for 1984 i henhold til aftalen af 1981.

Forsvarsudgifterne forudsættes som hidtil reguleret for udviklingen i lønninger og priser.

Reduktioner på 140 og 180 mill.kr.

Forsvarsaftalen af 12. august 1981 tilførte forsvarsbudgettet 106 mill.kr. i 1982, 154 mill.kr. i 1983 og 209 mill.kr. i 1984 (prisniveau januar 1982).

Ved aftale imellem forligspartierne blev det i forbindelse med vedtagelsen af finansloven for 1983 besluttet at reducere forsvarsbudgettet for 1983 med 140 mill.kr. (1,3%) og 1984 med 180 mill.kr. (1,7%). I begyndelsen af 1983 blev disse besparelser endeligt udmøntet efter en række forhandlinger i den såkaldte 11-mandsgruppe*, der blev nedsat i medfør af førnævnte forsvarsaftale. Idet der var enighed om, at besparelserne så vidt muligt ikke måtte berøre forswarets kampkraft eller medføre afskedigelser af personel, blev besparelserne placeret således:

	mill.kr.	
	1983	1984
Militære materielanskaffelser	33	34
Udskydelse af nationale byggeprojekter	37	16
Anskaffelse af depotbygning untlades	7	5
Udskydelse af betaling af IHAWK materiel	4	25
Hjemsendelse af garnisonstropper	7	7
Henlæggelse af 3 minestrygere	6	32
Søopmåling	3	3
Rejse- og kursusvirksomhed	10	10
Civile anlægsudgifter	10	18
Civile driftsudgifter	8	15
Forsvarets cafeterier	15	15
I alt	140	180

* 11-mandsgruppens sammensætning er pr. 15. november 1983:

Fbv. udenrigsminister Kjeld Olesen, MF, (S),
fbv. forsvarsminister Poul Søgaard, MF, (S),
folketingsmedlem Knud Damgaard, (S), fbv.
forsvarsminister Knud Østergaard, MF, (KF),
folketingsmedlem Hagen Hagensen, (KF),
fbv. handelsminister Arne Christiansen, MF,
(V), folketingsmedlem Mette Madsen, (V),
folketingsmedlem René Robert Brusvang,
(CD), folketingsmedlem Poul Emmert Ander-
sen, (CD), folketingsmedlem Jens Steffen-
sen, (Kr.F), folketingsmedlem Inge Krogh,
(Kr.F).

2.2. Regulering for prisudvikling m.v.

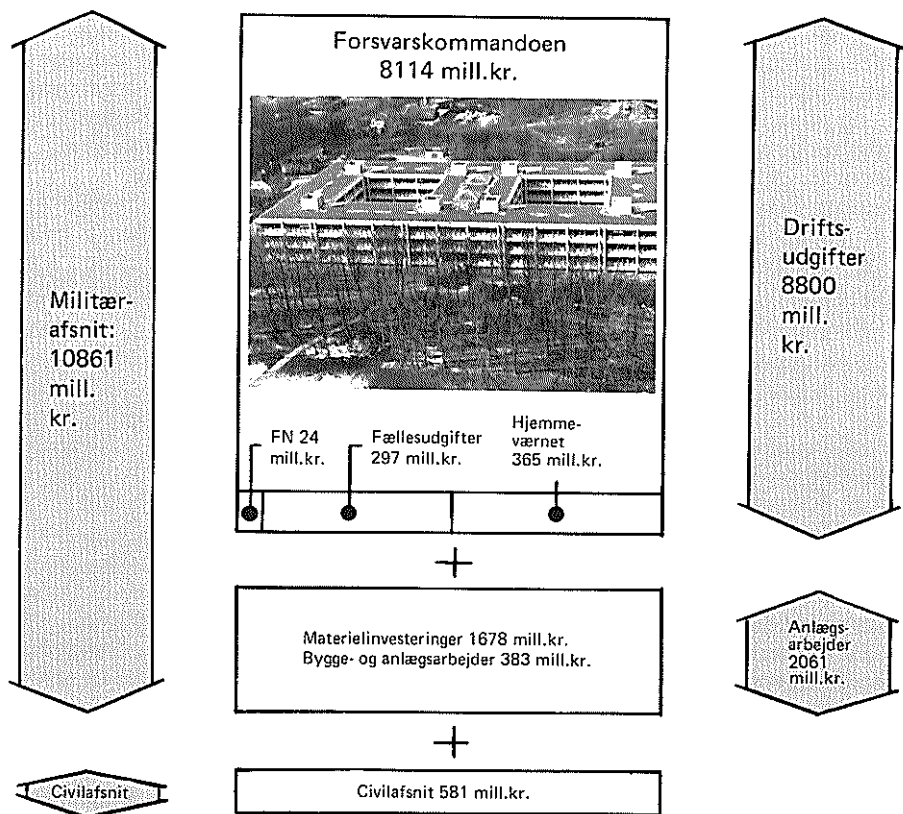
I forbindelse med udarbejdelsen af et finanslovsforslag foretager Finansministeriet en beregning af budgetrammen for det kommende finansår på basis af

dels generelle pris- og lønindeks, dels prisudviklingen for konkrete udgiftsposter, for hvilke der ikke findes egne prisindeks (f.eks. anlægsudgifter i forbindelse med anskaffelse af F-16 fly og udgifter til indkøb af brændstof). Ved udarbejdelse af forslag til tillægsbevillingslov justeres finanslovsbudgettet for de pris- og lønstigninger, der har fundet sted fra det ved finansloven forudsatte budgetteringsniveau, indtil det faktiske forbrug indtræder (i gennemsnit ca. 1 1/2 år efter). Regulering for udviklingen i valutakurser er indeholdt i prisreguleringen.

Løbende prismateriale

Da det i løbet af 70'erne konstateredes, at sammensætningen af forsva-

Forsvarsbudgettets 11442 mill.kr. fordelt på hovedposter (1984)

rets brændstofudgifter ikke afspejles i de officielle indeks, påtog forsvaret sig at udarbejde og vedligeholde et løbende prismateriale, hvis rammer og form var fastlagt af Finansministeriet. Herefter kunne materialet anvendes til opregning af såvel finanslovsforslag som tillægsbevillingsforslag.

Regulering af den del af materielbudgettet, der vedrører køb af F-16 fly, er efter aftale med Finansministeriet foretaget konkret på basis af de faktiske omkostninger ved projektet.

I disse tilfælde er anvendt en faktisk regulering, hvorimod der ved regulering på basis af generelle indeks kan forekomme afvigelse i form af overdækning eller underdækning, idet de generelle indeks ofte ikke vil være fuldt repræsentative for anskaffelser til forsvaret.

Refusionen til NATO

Den del af forsvarsbudgettet, der udgør refusionen til NATO via tilskudskonti, og som i alt udgør ca. 3% af det samlede budget, reguleres ifølge Finansministeriets generelle praksis for tilskudskonti ikke for prisstigninger, *se herom afsnit 1.2.: Infrastrukturplan 1980-84*. Dette medfører, at de faktiske prisstigninger på disse konti, der bl.a. omfatter udgifter til fællesfinan-

sierede infrastrukturarbejder, må finansieres ved reduktioner andre steder på forsvarsbudgettet. Ved udarbejdelsen af finanslovsforslaget for 1984 har Finansministeriet dog accepteret, at tilskuddet til drift af NATO's luftbårne varslings- og kontrolsystem (AWACS) prisreguleres. Det drejer sig om en udgiftspost på ca. 30 mill.kr. årligt.

I henhold til finanslovsforslaget foretages endvidere lønregulering af udgifter til døgnstillæg, som er opført på en speciel konto, hvor regulering normalt ikke forekommer. Denne regulering er begrundet i udgifternes karakter og de eksisterende forudsætninger for forsvarsbudgettets regulering.

Interne statslige overførsler

Endelig er det over for Forsvarsministeriet oplyst, at da forsvarsbudgettet har karakter af et nettobudget, foretages der en regulering af interne statslige overførsler, bl.a. omfattende så væsentlige dele af civilafsnittet som udgifterne til fiskeriinspektion samt sø- og flyredningstjeneste.

Finansministeriet overvejer for tiden nye principper for den overordnede bevillingsstyring, herunder ændringer af pris- og lønreguleringsmekanismen.

2.3. Forsvarsbudgettets sammensætning

Forsvarsbudgettets hovedposter udgør følgende beløb i årene 1981-84:

Tabel 1: Hovedposterne i absolutte tal

	1981	1982	1983	1984
Prisniveau	løbende 81	82	jan 82	jan 83
		mill.kr.		
Militær afsnit:				
Fællesudgifter	219	268	276	297
Forsvarskommandoen . . .	6989	7810	7260	8114
Hjemmeværnet	293	363	333	365
Danske militære FN-styrker	26	30	21	24
Driftsudgifter i alt	7527	8471	7890	8800
Materielinvesteringer til værnene og hjemmeværnet				
Nationalt finansierede bygge- og anlægsarbejder m.v. . . .	87	107	126	158
Dansk bidrag til internationalt finansierede NATO-anlægsarbejder	169	207	165	225
Internationalt finansierede NATO-anlægsarbejder . . .	163	196	200	280
Internationalt bidrag til NATO-anlægsarbejder . . .	- 163	- 196	- 200	- 280
Anlægsudgifter i alt	1653	2064	1878	2061
I alt	9180	10535	9768	10861
Civilafsnit:				
Driftsudgifter	456	513	485	530
Anlægsudgifter	177	104	61	51
I alt	633*)	617	546	581
Forsvarsbudgettet i alt . . .	9813	11152	10314	11442

**) Eksklusive Meteorologisk Institut, der i august 1981 blev overført til Ministeriet for Offentlige Arbejder.*

Forsvarsbudgettets hovedposter udgør i årene 1981-84 følgende andele af de samlede forsvarsudgifter:

Tabel 2: Hovedposterne i relative tal (procenter)

	1981	1982	1983	1984
Militærafnsnit:				
	procent			
Fællesudgifter	2,2	2,4	2,7	2,6
Forsvarskommandoen	71,2	70,0	70,4	70,9
Hjemmeværnet	3,0	3,3	3,2	3,2
Danske militære FN-styrker . . .	0,3	0,3	0,2	0,2
Driftsudgifter i alt	76,7	76,0	76,5	76,9
Materielinvesteringer til værnene og hjemmeværnet	14,2	15,7	15,4	14,7
Nationalt finansierede bygge- og anlægsarbejder	0,9	1,0	1,2	1,4
Dansk bidrag til internationalt finansierede NATO-anlægsarbejder	1,7	1,8	1,6	2,0
Anlægsudgifter i alt	16,8	18,5	18,2	18,1
I alt	93,5	94,5	94,7	95,0
Civilafsnit:				
Driftsudgifter	4,7	4,6	4,7	4,6
Anlægsudgifter	1,8	0,9	0,6	0,4
I alt	6,5	5,5	5,3	5,0
Forsvarsbudgettet i alt	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel 3: Sammensætningen af Forsvarskommandoens budget for 1984

	mill.kr.	i pct.	(pristal januar 1983)
Personelorienterede udgifter	6181	56,8	
Materielorienterede udgifter, drift	1855)		56,8%
Materielorienterede udgifter, anlæg	1678)	32,5	
Bygnings- og kommandant- skabsudgifter, drift	579)		
Anlægsudgifter vedr. byg- ninger og infrastruktur . . .	383)	8,9	
Øvrige udgifter, drift	198	1,8	
Udgifter, brutto	10874	100,0	
Indtægter	699		
Udgifter, netto	10175		

Forsvarskommandoens budget

Forsvarskommandoens budget udgør ca. 90% af det samlede forsvarsbudget. Tabel 3 viser, hvorledes beløbet fordeles sig på hovedudgiftsområder i 1984.

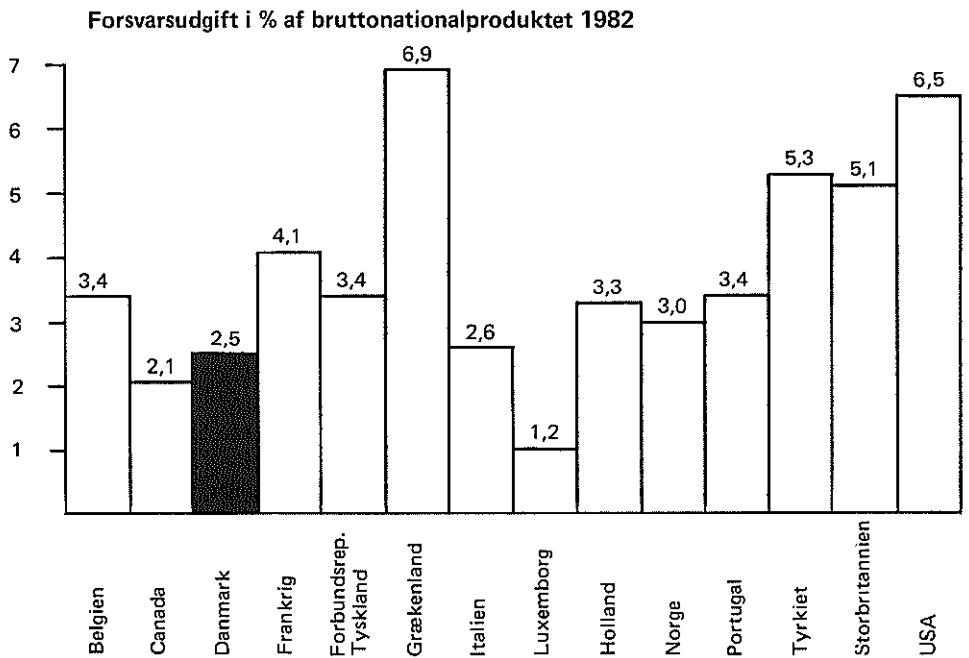
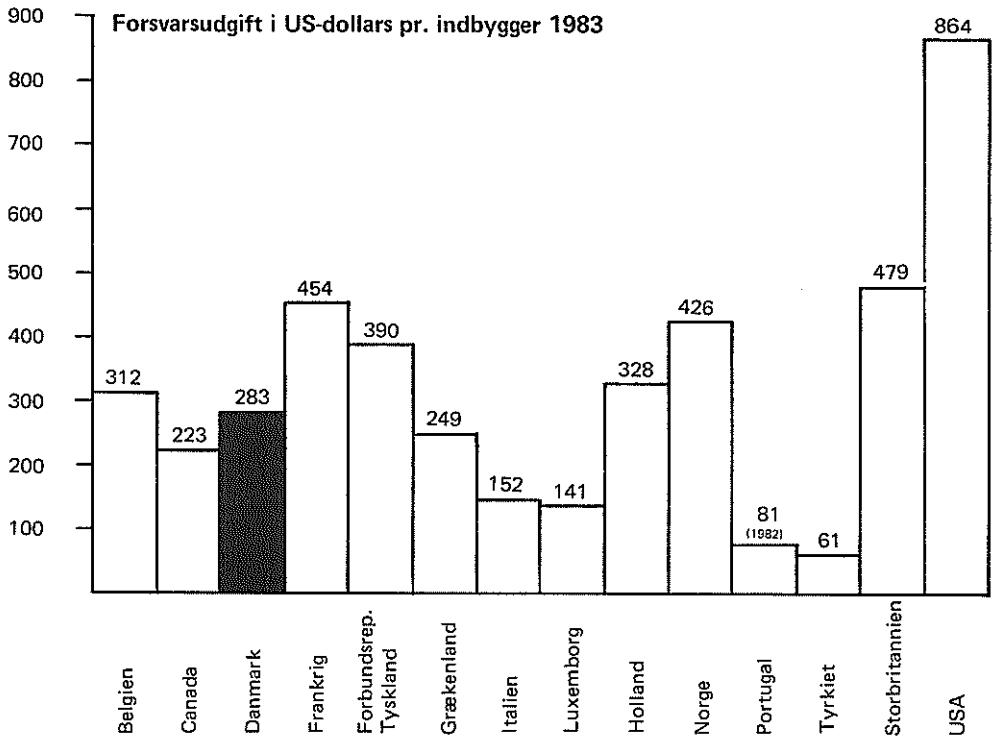
2.4. NATO-landenes forsvarsudgifter

Tabel 4 viser forsvarsudgifternes andel af bruttonationalproduktet samt forsvarsudgifterne opgjort i US dollars pr. indbygger for NATO-medlemslandene (ekskl. Island og Spanien). Forsvarsudgifterne er i denne forbindelse opgjort efter en af NATO-myndighederne udarbejdet definition, som for Danmarks vedkommende adskiller sig fra det af Folketinget vedtagne forsvarsbudget ved bl.a. at indeholde visse pensionsudgifter, medens visse driftsudgifter under civilafsnittet ikke medtages.

Tabel 4: 14 af NATO-landenes forsvarsudgifter i procent af bruttonationalproduktet og i US dollar pr. indbygger*)

	1980	1981	1982	1983
Belgien	3,3 340	3,5 343	3,4 320	312
Canada	1,8 211	1,8 217	2,1 220	223
Danmark	2,4 279	2,5 280	2,5 282	283
Frankrig	4,0 428	4,2 442	4,1 440	454
Forbunds- republ.				
Tyskland	3,3 375	3,4 386	3,4 385	390
Græken- land	5,7 218	7,0 266	6,9 261	249
Italien	2,4 153	2,5 152	2,6 155	152
Luxem- borg	1,1 121	1,1 127	1,2 132	141
Holland	3,1 310	3,2 318	3,3 324	328
Norge	2,9 393	2,9 402	3,0 411	426
Portugal	3,5 84	3,5 84	3,4 81	-
Tyrkiet	4,3 62	4,9 62	5,3 61	61
Storbri- tannien	5,1 433	4,9 440	5,1 453	479
U.S.A.	5,5 711	5,9 740	6,5 795	864

*) Udgifterne pr. indbygger er af hensyn til sammenligneligheden beregnet efter fælles NATO-kriterier. Der er anvendt 1981-priser og -kurser. Senere indtrufne store udsving i dollar-kursen gør, at sammenligningen må tages med et vist forbehold.

3. Udviklingen i værnene

I "Forsvarsministerens årlige redegørelse 1982" omtales en række planlagte organisatoriske ændringer for 1983. Disse ændringer er stort set gennemført og har medført, at forsvaret yderligere har tilpasset sig den struktur m.m., der blev aftalt ved forliget af 12. august 1981.

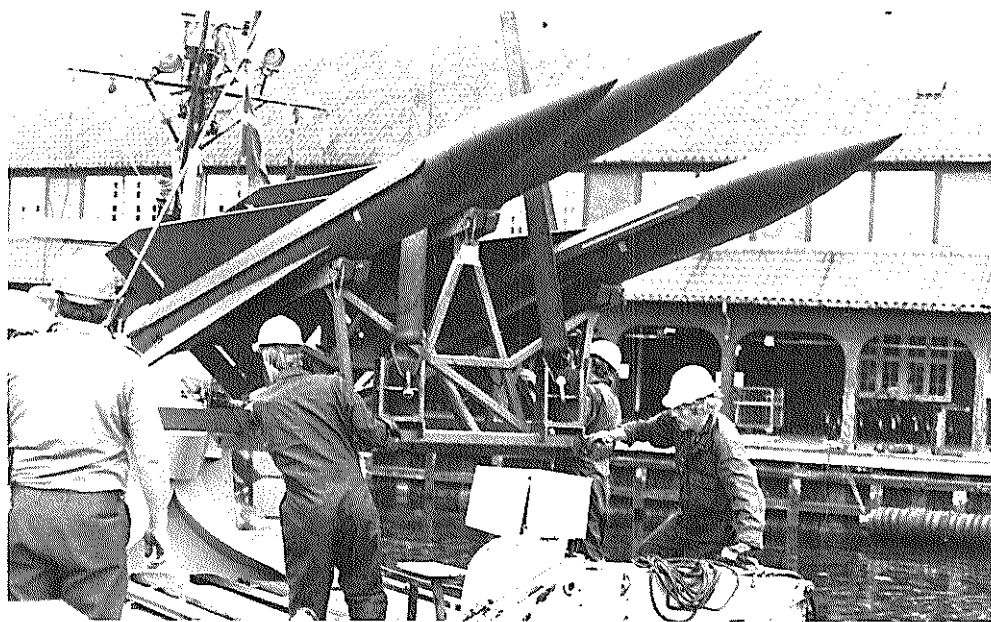
Garniseringsændringer

I fortsættelse heraf er det besluttet at

foretage en del garniseringsændringer på Sjælland.

Blandt disse kan nævnes:

- Den kongelige Livgarde placeres på Høvelte Trænkaserne inden udgangen af 1984. Sandholmlejren søges herefter afhændet bortset fra enkelte værksteder, depoter m.m.
- Sjællandske Trænregiment placeres fra 1. oktober 1984 på Farum Ka-

*IHAWK-eskadrillen er mobil og skal kunne bevæges over et større landområde. Derfor flyttes den fra Middelgrundsfortet til Stevnsfortet. Som det fremgår, er søtransport tidkrævende.
Foto: Forsvaret*

serne sammen med Sjællandske Ingeniørregiment.

- De militære områder ved Ryvangen, Flakfortet, Garderhøjfortet, Kagerup og fabrikken i Usserød er alle rømmet, og de vil fortsat blive søgt afhændet.

Planlægningen af garnisoneringsændringerne i Jylland er endnu under overvejelse.

IHAWK til Odense i 1985

Det må forudses, at de to lejede IHAWK eskadrillers udflytning til Odense må udskydes til medio 1985, bl.a. fordi der skal udarbejdes en lokalplan for området. Den IHAWK eskadrille, der er placeret på Middelgrundsfortet, forventes at flytte til en indrettet fredstidsstilling på Stevnsfortets område medio 1984.

Yderligere ændringer

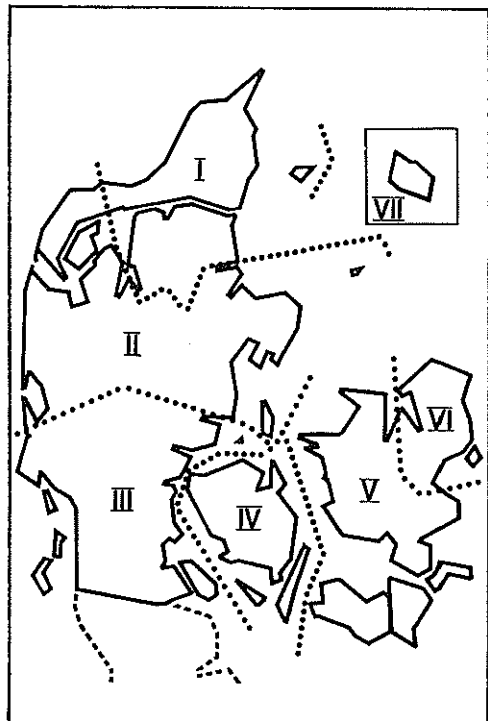
Af yderligere ændringer i 1983 kan nævnes:

- Opstilling af en underafdeling i hærens uddannelsesstyrke.
- Nedlæggelse af en F-104 eskadrille.
- Nedlæggelse af to NIKE eskadriller.
- Afsluttende reorganisering af kontrol- og varslingssystemet.
- Fortsat reorganisering af værnenes logistiske støttestruktur.

I 1984 forudses yderligere en række organisatoriske ændringer.

Blandt disse kan nævnes:

- Lokalforsvarets bestanddele vil blive justeret. Dette forventes at medføre, at man foretager en indbyrdes prioritering af regionernes organisation under hensyntagen til disses opgaver og den umiddelbare trussel mod de enkelte regioner.
- Der opstilles yderligere én underafdeling i hærens uddannelsesstyrke.
- Den sidste F-104 eskadrille reduceres til 12 fly.
- Reorganiseringen af den logistiske støttestruktur fortsættes. Der må

Lokalforsvaret er opbygget omkring den regionale inddeling, der går tilbage til 2. verdenskrig

herunder forudses personelreduktioner.

De mange forskellige hensyn, der skal tages ved organisatoriske ændringer m.m., gør det vanskeligt at opnå de planlagte besparelser rettidigt eller overhovedet. Dette får uundgåeligt konsekvenser for øvrige dele af forsvarets virksomhed.

Moderniseringer

Frem til 1985 moderniseres en del af det landbaserede kyst- og lavvarslingssystem gennem indførelse af et computerstyret kommando-, kontrol-, og informationssystem, som betyder, at væsentlige dele af krisestyringen fremover vil kunne have et helt opdateret informationsgrundlag.

4. Hjemmeværnet

4.1. Styrkeudviklingen 1983/84

Hjemmeværnets samlede styrke pr. 1. oktober 1983 på 77.892 fordeler sig således:

Hjemmeværnskommandoen og Hjemmeværnsskolen	60
Hærhjemmeværnet	51.877
Danmarks Lottekorps	8.421
Marinehjemmeværnet	3.729
Kvindeligt Marinekorps	1.504
Flyverhjemmeværnet	10.510
Kvindeligt Flyvekorps	1.791
I alt	77.892

Tilgangen til hjemmeværnet er således fortsat stigende. Siden 1. oktober 1982 er styrken forøget med 651 personer. Ca. 79% af hjemmeværnets nye medlemmer er under 30 år, og kun omkring 35% af mændene har aftjent værnepligt ved et af værnene. Forøgelsen på 651 personer bør ses på baggrund af en total tilgang på 11.572 personer og en afgang på 10.921. Det vil sige en tilgang på næsten 1.000 personer om måneden, hvilket i høj grad understreger kravene til uddannelse — og det deraf følgende ressourceforbrug til uddannelsesformål.

De militære opgaver

Hjemmeværnets militære opgaver op-

deles normalt i følgende fire hovedgrupper:

- 1) Overvågning,
- 2) bevogtning og sikring af vigtige objekter,
- 3) kampopgaver af begrænset art og
- 4) specialopgaver.

Herudover har hjemmeværnet påtaget sig at løse en række støtteopgaver for de enkelte værn.

Ressourcer til uddannelse

På enkelte områder er der sket en forbedring af hjemmeværnets evne til at løse de pålagte opgaver. Det gælder således evnen til at bekæmpe pansrede køretøjer. Endvidere er muligheden for at aktivere dele af hjemmeværnet i forbindelse med en beredskabsforøgelse blevet udbygget.

Generelt findes det under de nugældende betingelser ikke muligt for hjemmeværnet at påtage sig nye opgaver, og virksomheden må på alle trin koncentreres om uddannelsesaktiviteter, der sigter direkte på de nuværende opgaver. Den stadigt stigende del af nye medlemmer af hjemmeværnet, der ikke har modtaget en grundlæggende uddannelse ved et af værnene, medfører, at flere ressourcer må sættes ind på grundlæggende uddannelsesaktiviteter.

4.2. Distriktsudvalgenes funktion

Distriktsudvalgene, der har eksisteret siden den første hjemmeværnslov tråd-

Luftmeldekorpsset løser sine opgaver i al slags vejr. Foto: Hjemmeværnet

te i kraft i 1949, har som opgave at tage stilling til, hvorvidt personer, der ønsker dette, kan optages i hjemmeværnet.

Hjemmeværnets 37 distriktsudvalg er oprettet i henhold til hjemmeværnslovens § 10, og der findes i princippet ét udvalg pr. hjemmeværnsdistrikt.

Hvert udvalg består af 5 medlemmer, hvoraf de 4 er udpeget af Kommunernes Landsforening (for København og Frederiksberg gælder en særlig ordning), medens formanden indstilles af Den Kommitterede for Hjemmeværnet og udpeges af forsvarsministeren. Udvalgenes sammensætning revideres efter hvert kommunevalg.

Ifølge loven skal udvalget inden for dets geografiske område afgøre, om ansøgere kan optages i hjemmeværnet.

Udvalget kan supplere sig med et begrænset antal hjælpere.

Til hjælp ved behandlingen af begæringer om optagelse i hjemmevær-

net og de oplysninger af personlig, helbredsmaessig og sessionsmaessig art, der findes på begæringen, modtager udvalget straffeattest og – såfremt der måtte være anledning til det – lægeattest. Herudover kan udvalget søge oplysning om den pågældende ansøgers stabilitet og troværdighed.

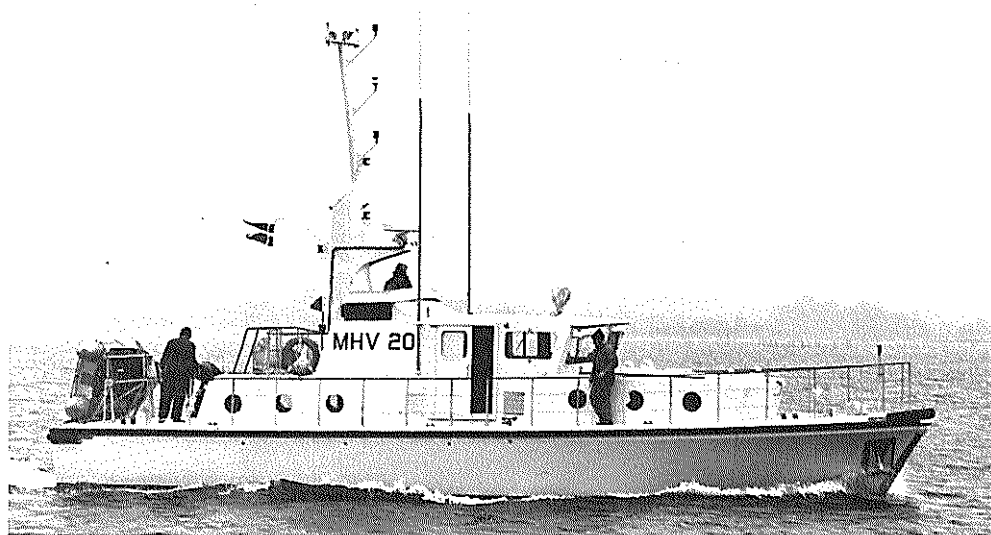
Distriktsudvalgene tager således stilling ud fra 3 hovedkriterier:

- 1) Almindelig vandel,
- 2) straffeattest og
- 3) eventuel lægeattest.

Distriktsudvalgene må ud fra dette materiale skønne, om den pågældende kan optages i hjemmeværnet og dermed overlades våben og ammunition til opbevaring hjemme.

Det enkelte udvalgs afgørelse er endelig og inappellabel. Eksempler på årsager til afvisningen kan – blandt mange andre – være vold, misbrug af alkohol, psykisk uligevægt og dårligt helbred.

Systemet har virket i snart 35 år. I

Marinehjemmeværnet deltager i overvågningen af vore farvande. Foto: Hjemmeværnet

den forløbne periode er mere end 260.000 danskere blevet vurderet i distriktsudvalgene.

De senere år har desværre vist en stigning i antallet af misbrug af våben, og for at dæmme op for denne udvikling har Den Kommitterede for Hjemmeværnet nedsat et udvalg, som skal finde frem til forslag til forbedringer i distriktsudvalgenes arbejde.

4.3. Regler for opbevaring af våben og ammunition

Hjemmeværnets høje beredskab er bl.a. betinget af, at personalet opbevarer personlig udrustning, våben og en mindre mængde ammunition i hjemmet.

Af hensyn til sikkerheden er denne foranstaltning omfattet af meget stramme opbevaringsbestemmelser. Overtrædelse af disse bestemmelser medfører øjeblikkelig ophævelse af medlemskabet i hjemmeværnet, idet forseelsen betragtes som grov misligholdelse af den indgåede kontrakt.

Ved optagelse i hjemmeværnet gennemføres en grundig våbenuddannelse, der også indeholder gennemgang af bestemmelserne for opbevaring af våben. Den enkelte hjemmeværnsmand eller -kvinde vil først få udleveret et komplet våben, når den grundlæggende våbenuddannelse er gennemført.

Enkelte hjemmeværnsfolk har på grund af deres boligforhold ikke mulighed for at opbevare våben i hjemmet efter de givne bestemmelser og kan derfor få deres våben og ammunition oplagt på depot. Personer, der ikke er fyldt 20 år, får ikke udleveret ammunition til deres våben. Den opbevares på depot og vil først blive udleveret ved beredskabsforøgelse.

De enkelte enheder og myndigheder i hjemmeværnet har i visse tilfælde en mindre beholdning af våben og ammunition — oplagt på depot — bl.a. til udlevering til nyt personel. Opbevaringsbestemmelser for våben og ammunition på hjemmeværnsdepoter er de

Hærbjemmeværnet har i de senere år fået en del panserværnsvåben af typen CARL GUSTAV. Foto: Hjemmeværnet

samme, som gælder for tilsvarende enheder af værnene.

Hovedreglen er, at samtlige våben skal opbevares med vitale dele udtaget, og disse opbevares under lås i en anden lokalitet end den, hvor våbnene opbevares. Depoterne skal endvidere være sikrede med bl.a. forstærkede døre og vinduer, og de vil ikke være indrettet i isoleret beliggende bygninger uden for beboede områder, medmindre yderligere sikrings- og alarmforanstaltninger er gennemført.

Af undersøgelser fremgår, at der de seneste 20 år har været 10 tilfælde af drab med hjemmевærnsvåben. Dette viser, at antallet af drabstilfælde, hvor hjemmевærnsvåben er anvendt, udgør en meget lille procentdel i forhold til de hændelser, hvor andre våben har været anvendt. Alligevel har de tragiske enkelttilfælde givet anledning til indskærpelser af bestemmelserne ved-

rørende våbenopbevaring m.m.

Ud fra en samlet vurdering, herunder antallet af udleverede våben, antallet af hændelser og deres fordeling over tiden samt de beredskabsmæssige hensyn, er det ikke under overvejelse at ændre de gældende opbevaringsbestemmelser.

4.4. Økonomi

Hjemmевærnets driftsudgifter er i finanslovsforslaget for 1984 opført med 365 mill.kr.

Hertil kommer hjemmевærnets andel af forsvarrets anlægsbudget. Det gennemsnitlige årlige beløb udgør ca. 15 mill.kr.

De større materielanskaffelser foretages over anlægsbudgettet, medens visse mindre materielanskaffelser, herunder genanskaffelser, foretages over driftsbudgettet.

Anskaffelserne over anlægsbudget-

tet gennemføres i overensstemmelse med en plan, der koordineres med forsvarets plan for materielanskaffelser.

Feltradioer skal anskaffes

Inden for hjemmeværnets del af den samlede plan er det hensigten at anskaffe et betydeligt antal stærkt påkrævede feltradioer til brug på gruppe- og delingsniveau.

På grund af manglende økonomiske midler har denne anskaffelse måttet gennemføres over en længere årrække. Dette har medført, at anskaffelsen nu berøres af ekstraordinære prisforhøjelser, hvilket betyder, at hjemmeværnet enten må reducere antallet af feltra-

dioer eller forlænge anskaffelsesperioden yderligere.

En række besparelsesforanstaltninger inden for visse områder blev gennemført med virkning allerede i 1982, og hjemmeværnet har i 1983 udvidet rækken af besparelsesforanstaltninger, der alle — tilligemed de i 1982 indførte — vil blive opretholdt i 1984.

Den fastsatte grunduddannelse af nye frivillige, der fortsat har første prioritet blandt hjemmeværnets aktiviteter, kan kun gennemføres inden for den bestående budgetramme for driftsbudgettet, ved at midler til uddannelsesorienterede konti overføres fra øvrige udgiftsområder.

5. Forsvarsministeriets institutioner

5.1. Farvandsvæsenet

1983 har især været præget af forholdene inden for redningsvæsenet.

Forevisningen i maj 1983 af filmen i TV om selvoprettelsesforsøg med redningsfartøjet RF 2 gav anledning til, at Industriministeriet genoprettede den undersøgelseskommission, som i juli 1982 havde afgivet betænkning om forliset. Kommissionen fik til opgave at undersøge filmen og at fremkomme med en udtalelse om, hvorvidt filmen giver anledning til at ændre de udtalelser og konklusioner, som kommissionen afgav i ovennævnte betænkning. Denne opgave blev senere i juni 1983 — efter drøftelse mellem formanden for undersøgelseskommissionen og Industriministeriet — udvidet således, at kommissionen i sin undersøgelse skal inddrage alle nye oplysninger, som findes at kunne belyse ulykkens årsag og karakter. Kommissionen forventes først at kunne afgive sin beretning i begyndelsen af 1984.

RF 2's forlis har medført en forsinkelse af det nybygningsprogram af redningsfartøjer, som Farvandsdirektoratet startede i 1976. Det er fortsat planen at genoptage nybygningsprogrammet i 1984, idet den arbejdsgruppe, der — under formandskab af Direktoratet for Statens Skibstilsyn — er nedsat med henblik på vurdering af kravene til fremtidige redningsfartøjer, har afsluttet sine overvejelser om et forsøgsprojekt og afgivet indstilling til

Statens Skibstilsyn. Efter indstilling fra Forsvarsministeriet gav Finansudvalget i maj måned 1983 tilslutning til, at der anvendtes ca. 0,4 mill.kr. til et sådant forsøgsprojekt. Endelig projektering af nybygning forventes påbegyndt i begyndelsen af 1984, og den første nybygning påregnes at være klar i 1985.

Nye redningsdragter

Det blev i juli måned 1983 fra Foreningen af danske Redningsmænd og fra nogle redningsstationer fremhævet, at der burde ske anskaffelse og fornyelse af forskelligt materiel. Bl.a. ønskede redningsmændene nye beskyttelsesdragter, idet der ved RF 2's forlis var konstateret visse mangler ved de anvendte redningsdragter. Nye dragter er — efter at være afprøvet af Statens Skibstilsyn — nu blevet indkøbt af Farvandsdirektoratet og udleveret til redningsstationernes personale.

Afprøvning af gummibåde

Udover nye dragter ønskedes til visse stationer, som supplement til redningsfartøjet, indkøbt gummibåde. Farvandsdirektoratet og Forsvarsministeriet har også tilsluttet sig dette ønske, men har — inden endeligt indkøb af gummibåde foretages — fundet det nødvendigt at afprøve flere fabrikater i en 3 måneders periode ved forskellige redningsstationer. Afprøvningen forventes tilendebragt omkring udgangen af januar

1984, hvorefter der vil blive søgt bevilling til indkøb af gummibåde.

Person søge anlæg

Endvidere er der ønsket anskaffet personsøge anlæg samt telefon til rednings fartøj og -køretøj. Det første anlæg er installeret ved redningsstation Hirtshals og forventes driftsklart inden udgangen af 1983. Med hensyn til telefon kommunikation er der i slutningen af august 1983 af Farvandsdirektoratet forsøgsvis installeret et anlæg i Hirtshalsstationens rednings fartøj og -køretøj.

Løn og forsikring til redningsmænd

Den 1. juli 1983 indgik Forsvarsministeriet og Foreningen af danske Redningsmænd aftale om løn- og ansættelsesforhold m.v. for ikke fuldtidsbeskæftiget redningspersonale ved redningsstationerne.

I medfør af aftalen blev redningsmændenes timeløn forhøjet fra ca. 46,00 kr. til 66,13 kr.

For redningsaktioner, der hidtil har været betalt med 136,31 kr., betales nu ovennævnte timeløn, idet der betales for mindst 3 timer.

Med Finansministeriets tilslutning blev der den 16. august 1983 indgået et protokollat mellem Forsvarsministeriet og Foreningen af danske Redningsmænd, hvorefter Forsvarsministeriet har tegnet en forsikring for redningsmændene, som indebærer, at der til enker efter redningsmænd, der omkommer i tjenesten, udbetales 400.000 kr. + 20.000 kr. for hvert barn under 18 år, og at der til redningsmænd, der invalideres 30% og derover i tjenesten, ydes en til invaliditetsgraden svarende procentdel af 400.000 kr. Beløbene træder i stedet for udbetaling af den hidtidige understøttelse.

Erstatninger efter RF 2's forlis

En af enkerne efter de ved ulykken den 1. december 1981 omkomne 6

redningsmænd var omfattet af en af Farvandsdirektoratet tegnet ulykkesforsikring, der omfattede læger samt løst ansatte redningsmænd, d.v.s. personer som uden at være fast ansat i redningsvæsenet efter opfordring deltager i en redningsaktion. Som følge heraf fik den pågældende enke udbetalt en forsikringssum på 400.000 kr.

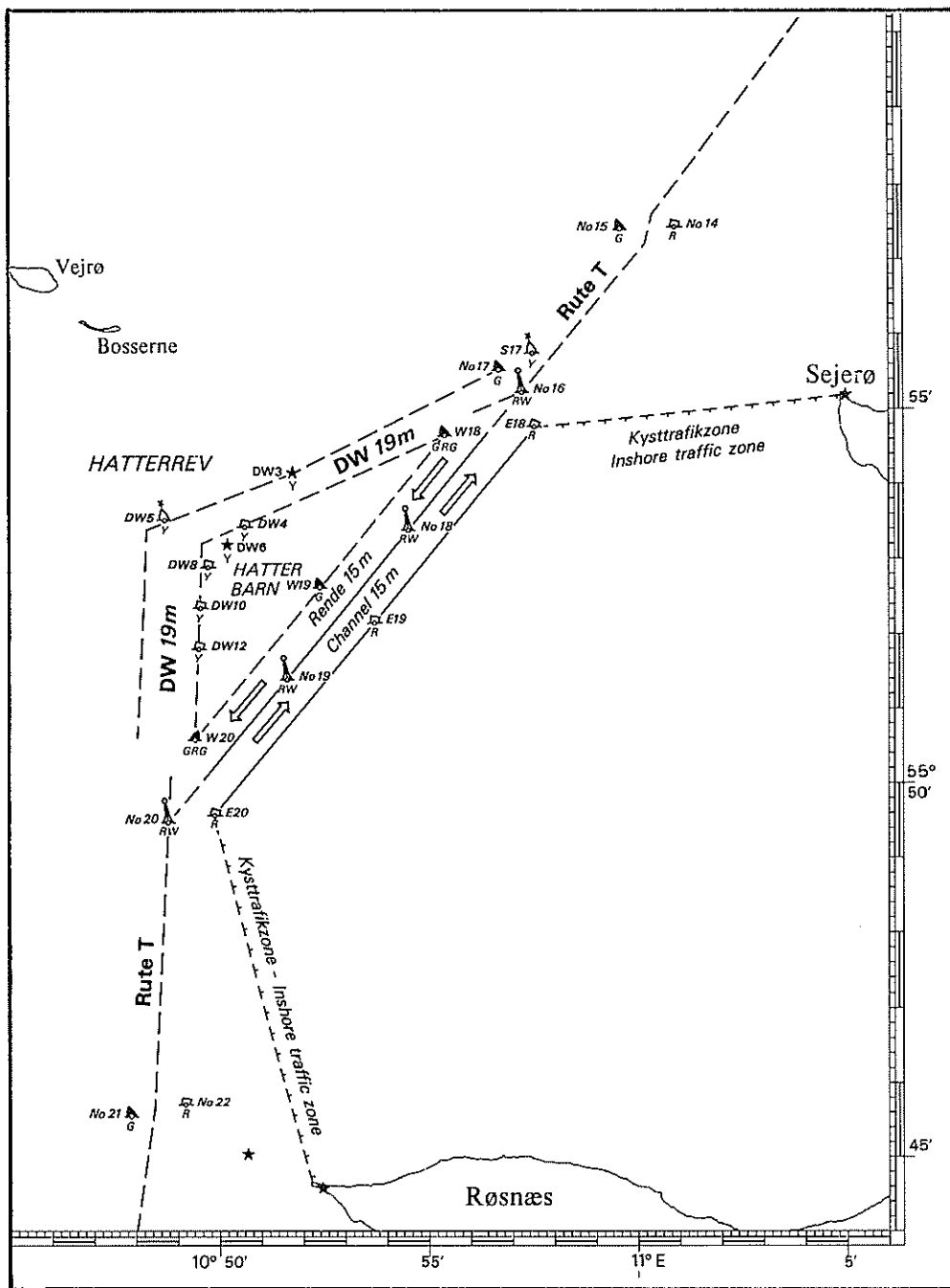
De øvrige 5 enker var ikke omfattet af denne forsikring, men var derimod omfattet af den ovenfor nævnte understøttelsesordning for fast ansatte redningsmænd, i henhold til hvilken de 4 modtog 4.040 kr. årligt og 1 modtog 5.298 kr. årligt.

Forsvarsministeriet blev i sommeren 1983 bekendt med førnævnte forsikringsordning for enker efter løst ansatte redningsmænd. Man anmodede derfor om Finansudvalgets tilslutning til – af den på finansloven under farvandsvæsenet opførte bevilling – at afholde udgifterne ved udbetaling af en erstatning på 400.000 kr. til hver af de 5 enker mod samtidigt bortfald af den løbende understøttelse. Denne anmodning blev den 9. november 1983 ved aktstykke nr. 58 tiltrådt af Finansudvalget.

Fejl i kølkonstruktion

Inden for lodsvæsenet er iværksat et nybygningsprogram af lodsfartøjer. Det var planlagt, at der i alt skulle bygges 20 fartøjer, men af disse er indtil nu kun leveret 9. De 9 fartøjer, der alle er leveret af firmaet Jeros Marine, Svendborg, blev bygget under tilsyn af Statens Skibstilsyns inspektorat i Svendborg, og alle fartøjer fik efter bygningen sejltilladelse af inspektoratet. Fartøjerne blev afleveret til de enkelte lodserier i tidsrummet februar – april 1983.

I juni 1983 konstateredes vandindtrængen i kølkonstruktionen på 2 fartøjer. Efter at bl.a. Statens Skibstilsyn havde besigtiget fartøjerne, blev der af tilsynet i juli 1983 stillet visse krav om

En af Farvandsvæsenets vigtige opgaver er at sørge for trafiksikkerheden til søs. For at forebygge de ret hyppige grundstødninger på Hatter Barn er der udarbejdet en plan for trafikseparering, der forventes at træde i kraft i 1984. Kort: Farvandsvæsenet

reparationer og ændringer. Ansvar for de omtalte skader har endnu ikke kunnet fastlægges, men Skibsteknisk Laboratorium, Lundtofte, er efter enighed mellem byggeværftet og Færlandsdirektoratet anmodet om en uvil dig udtalelse om kølkonstruktionens egnethed. Først derefter vil der kunne indledes forhandlinger om ansvarets placering og erstatningsspørgsmålet.

Som nævnt skulle der bygges i alt 20 lods fartøjer. Bygningen af de resterende fartøjer er imidlertid udskudt indtil videre, idet en igangværende strukturrationalisering af lods væsenet er blevet intensiveret. Alle interesserede parter har haft lejlighed til at fremsætte bemærkninger til forslaget, men drøftelserne om dette forslag og de indkomne bemærkninger forventes dog tidligst tilendebragt medio 1984.

5.2. Geodætisk Institut

Geodætisk Instituts arbejde er i vidt omfang karakteriseret ved en fortsættelse af tidligere aktiviteter både inden for kortproduktionen og inden for de geodætiske og seismiske områder.

Det nuværende præcisionsniveauet i Danmark, hvis formål i første række er at fastlægge et nulniveau, ud fra hvilket alle koter (højdeangivelser) beregnes, er i tidens løb blevet væsentligt forringet, bl.a. på grund af en række geofysiske forhold. Geodætisk Institut har derfor truffet beslutning om at påbegynde arbejdet med et nyt præcisionsniveau i 1984. Arbejdet vil strække sig over en lægere årrække.

Vedligeholdelse af kort

Fra en række kortbrugeres side — hovedsagelig offentlige institutioner — er der over for instituttet fremsat ønske om, at vedligeholdelsestakten af visse af instituttets kort blev forøget for bedre at kunne opfylde de formål og behov, kortene skulle dække. Instituttet nedsatte derfor i 1982 en intern arbejdsgruppe til undersøgelse af mu-

ligheder for at forbedre vedligeholdelsesfrekvensen. Resultatet af gruppens undersøgelse er for tiden til behandling i instituttet, der håber over en årrække i væsentlig grad at få nedbragt vedligeholdelsestakten for landets topografiske grundkort i målforholdet 1:25.000.

Kortlægning af Færøerne

Geodætisk Institut har påbegyndt ny opmåling og kortlægning på Færøerne. Dette arbejde, der foregår i samarbejde med de færøske myndigheder, har til formål at tilvejebringe nyt tidsvarende grundkort over Færøerne i målforholdet 1:20.000.

5.3. Statens Konfektion

Konfektionsvirksomheden, der i 1982 havde en vareomsætning på ca. 48 mill. kr., forventer en stigning i 1983 til ca. 55 mill.kr.

Ny kampuniform

Statens Konfektion har i de seneste år i nært samarbejde med de militære myndigheder stået for udviklingen af et nyt kampuniformssystem, der vil blive indført i de kommende år, og som forventes at ville øge beskæftigelsen på virksomheden væsentligt.

I 1983 er der med tilslutning fra Finansudvalget til virksomhedens tilskærer- og modelafdeling anskaffet et automatisk oplægnings- og graduerings-system til uniforms fremstilling til afløsning af den tidligere manuelle tilvirkning af skabeloner, som er meget tidkrævende. Den ny teknik er også af stor betydning for at kunne tilfredsstille kundernes krav om ændring af modeltyper.

Indførelsen af den nye teknik vil i de berørte afdelinger medføre rationaliseringsgevinster.

5.4. Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste (FOV)

Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstje-

neste er i 1983 afpasset Folketingets beslutning fra december 1982 om at reducere FOV's budget med 2 mill.kr.

Da reduktionen skulle ske inden for oplysningsvirksomheden, kunne den sociale velfærdstjeneste fortsætte sin virksomhed uændret.

Budgetreduktionen har nogle umiddelbare konsekvenser og nogle konsekvenser på lidt længere sigt.

Reduktionsområder

Reduktionen er gennemført inden for følgende områder:

- Filmproduktionen er indstillet i 1983.
- Publikationsvirksomheden er reduceret væsentligt, idet kun hæfter i serien "Forsvaret i samfundet" er videreført. Den nordiske serie, den engelske serie og "Forsvarets langtidspanlægningsserie" er ikke fortsat. Der kan dog udleveres hæfter i disse serier, så længe beholdningerne rækker.
- Oplysningspjecerne "Session og indkaldelse" og "Hvornår værnepligt - værnepligtig hvornår?", der udleveres til værnepligtige inden sessio-

nen, videreføres ikke inden for FOV's nye budget, men udgives foreløbig af Forsvarskommandoen.

- Endelig var forsvarrets udstillingsvirksomhed - undtagen hjemmeværnets - allerede fra efteråret 1982 sammenlagt under FOV.

På længere sigt skal FOV herudover udspare yderligere midler for at tilgode oplysningsvirksomheden. Disse besparelser søges opnået ved personelreduktioner i begrænset omfang, og ved at FOV producerer mere selv i stedet for at betale for ydelser.

I 1982 udleveredes i alt ca. 120.000 hæfter i de forskellige serier, der udgives af FOV. Tilsvarende udleveredes i 1983 "kun" ca. 81.000 hæfter. Dette må bl.a. tilskrives, at den økonomiske ramme ikke giver mulighed for den tilstrækkelige grad af fornyelse af emneområderne, hvilket på længere sigt kan få konsekvenser for ønsket om at oplyse om forsvarrets forhold.

Tilpasningen til budgettet fortsætter i 1984 gennem fremstilling af billigere oplysningsmaterialer, og ved at FOV indskrænker sin oplysningsvirksomhed til det, der er mere snævert knyttet til dansk forsvar og NATO.

6. Forsvarets personel

6.1. Status vedrørende den nye personelstruktur

Hensigten med den nye personelstruktur er at tilvejebringe en enkel, smidig og økonomisk ordning og herigennem skabe bedre overensstemmelse mellem personellet's uddannelse, anvendelse og ansættelsesforhold.

Med dette for øje er en omlægning af forsvarets uddannelser påbegyndt. Uddannelserne udformes, så personellet efter behov og egnethed får mulighed for en mere fleksibel anvendelse.

De hidtidige A- og B-officersuddannelser er ændret til én fælles officersgrunduddannelse (OGU) i hvert værn af ca. 2 1/2 års varighed.

På dette fælles grundlag og med kortere eller længere erfaring fra praktisk tjeneste kan de unge officerer herefter gennem videreuddannelse kvalificere sig til at overtage mere komplicerede og ansvarsfulde stillinger på et højere funktionsniveau.

Af den fremadrettede videreuddannelsesstrukturs mange muligheder er indtil nu alene den videregående officersuddannelse (VOU) på ca. 1 1/2 år færdigbehandlet. Såvel OGU som VOU er påbegyndt ved alle tre værns officersskoler i efteråret 1983. De første officerer, der for tiden som led i overgangsordningen fra den tidligere struktur gennemgår VOU, vil være færdige i foråret 1985. De første OGU-uddannede vil være færdige medio

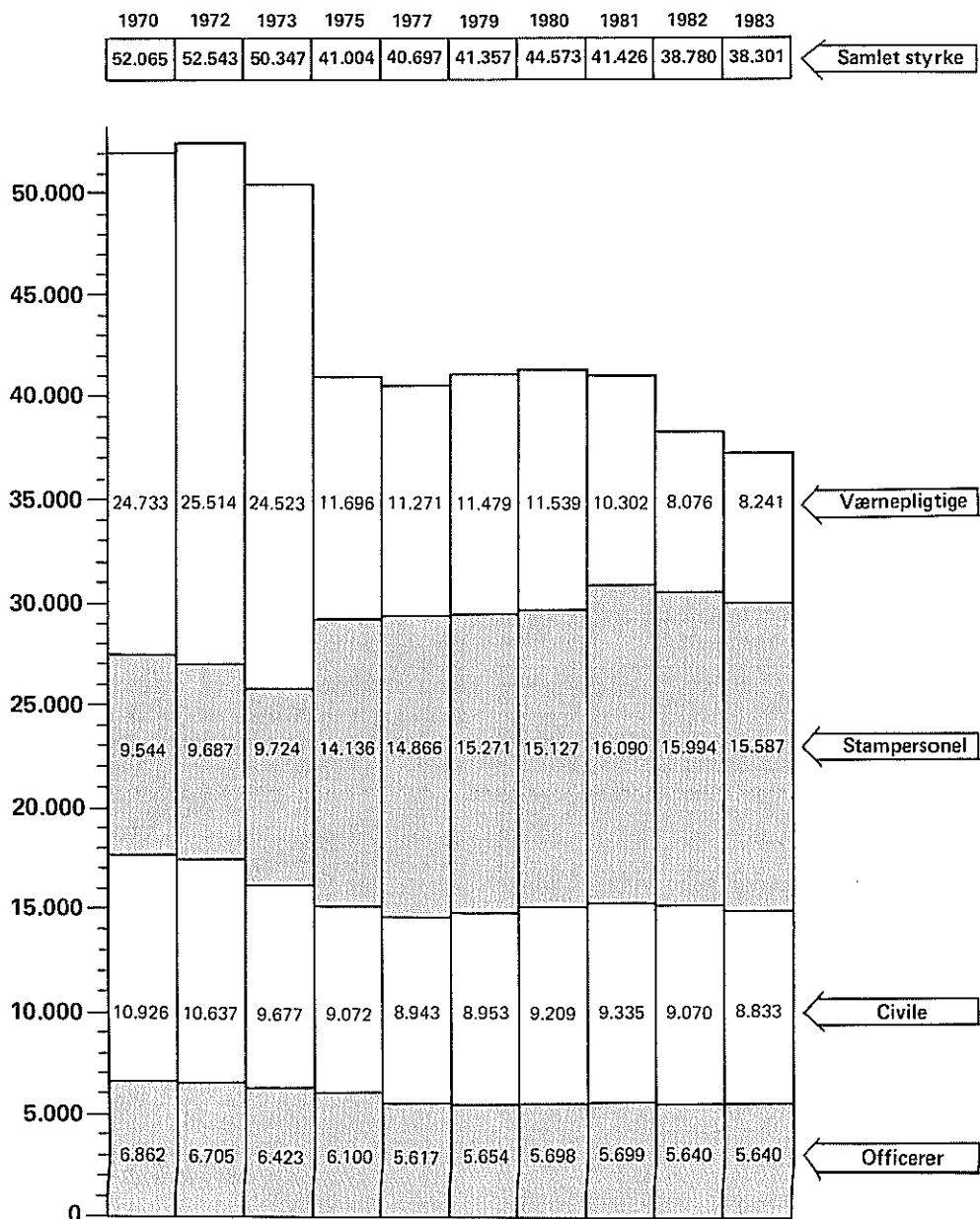
1986. De tidligere officersuddannelser vil endeligt ophøre medio 1986.

For at give personel fra sergentgruppen med erfaring fra længere tids tjeneste i forsvaret større mulighed end hidtil for at blive officerer, påbegyndtes der allerede i september 1982 særlige HF-enkeltfagskurser flere steder i landet, primært ved civile uddannelsesinstitutioner. De befalingsmænd, der gennemførte denne uddannelse med et godt resultat, og som blev fundet egnede, og hvor den tilstrækkelige klassekvotient har kunnet opnås, er optaget på OGU. Disse HF-kurser tænkes videreført.

Indpasning i den ny struktur

Den nye struktur vil i fuldt omfang gælde det personel, der uddannes efter personellovens ikrafttræden 1. januar 1983, medens tidligere uddannet personel vil blive indpasset — d.v.s. efter- og videreuddannet — i strukturen i den udstrækning, der er behov herfor. Af denne årsag samt med henblik på at gennemføre en større administrativ tilnærmelse mellem de tidligere officersgruppers grads- og anvendelsesmæssige forhold er visse efteruddannelser påbegyndt, så egnede officerer, både tjenestemandsansatte og kontraktansatte, kan supplere egen tidligere uddannelse. Uddannelserne er påbegyndt, og nogle officerer har allerede gennemført disse kurser, der tænkes videreført endnu nogle år.

Tabel 5: Forsvarets personelstyrke 1970-83 (årligt gennemsnit).

Der vil i den nye personelstruktur ske en ændret anvendelse af personel. Bl.a. vil et antal hidtidige officersstillinger blive overtaget af stampersonel, og et antal officersstillinger vil blive overtaget af civilt personel. Overtagelserne vil blive gennemført i takt med naturlig afgang inden for de enkelte personelgrupper, samt i takt med at personellet har gennemgået uddannelser i nødvendigt omfang.

6.2. Udviklingen i personelstyrken

Forsvarets personelbehov blev i forbindelse med aftalen af august 1981 vedrørende forsvarrets ordning i perioden 1982-84 opgjort for Forsvarskomman-

doen og værnene som maksimale behov ultimo de enkelte år i forligsperioden.

I efteråret 1981 og i 1982 blev gennemført reduktioner af fortrinsvis den militære personelstyrke og især i hæren som følge af den organisatoriske ændring af den operative struktur. I 1983 og 1984 vil tilpasningen af personelstyrken i større grad omfatte støttestrukturen.

Den ændring af personelstyrken, der hidtil er gennemført fra tidspunktet umiddelbart forud for forsvarsaftalens indgåelse i august 1981 og til medio 1983, fremgår af følgende opstilling:

	Status pr. juli			
	1981	1983		
Officerer	5.718	5.637		
Stampersonel og kadetter	16.435	15.640		
heraf: kadetter			371	287
stambefalingsmænd			4.775	4.666
konstabler			10.782	10.205
mekanikere			507	482
Værnepligtige og konstabelelever	9.838	8.363		
heraf: værnepligtige			8.639	7.595
konstabelelever			1.199	768
Civile	9.294	9.081		
I alt	41.285	38.721		

Antal værnepligtige pr. juli 1983 er anført som et forventet gennemsnit for 1983 på grund af udsving i indkaldelserne.

Det understreges, at ovennævnte opstilling indeholder totaltallene for forsvaret og dækker geografisk eller uddannelsesmæssigt betingede over- og underskud ved de enkelte tjenestoområder. Yderligere er et antal stillinger midlertidigt ledige i forbindelse med genbesættelse.

6.3. Ansættelsesformer

Forsvarsministeriet har fra Styringsgruppen vedrørende Nyordning af Forsvarets Personelforhold modtaget en rapport, der vurderer de fremtidige ansættelsesformer i forsvaret.

De ansættelsesformer, der i dag anvendes i forsvaret, omfatter et mindre antal tjenestemænd, og et stort antal overenskomstansatte. For den sidstnævnte gruppe er der imidlertid i meget stor udstrækning ved lovgivning el-

ler særlige aftaler oprettet pensionsordninger.

Det foreslås i rapporten, at der fremtidig i væsentlig større udstrækning anvendes tjenestemandsansættelse af såvel det faste militære som af det civile personel.

Militært personel, der ansættes indtil det 35. år, foreslås stadig overenskomstansat uden nogen pensionsordning, idet dette personel har adgang til civiluddannelse og en særlig bonusordning.

Det påregnes imidlertid i større omfang end hidtil muligt at kunne ansætte militært personel på manuelt og mellemliderniveau indtil det 60. år. Ved overgang til denne ansættelse vil de pågældende indledningsvis blive ansat på tjenestemandslignende vilkår for efter 10 års forløb at kunne ansættes som tjenestemænd. Herved sikres den fornødne fleksibilitet og tilpasningsmulighed i den militære gruppe på manuelt og mellemliderniveau.

Personel i de militære leder- og chefgrupper forventes tjenestemandsansat fra ansættelsestidspunktet.

For civilt personel er der foretaget en gennemgang af de enkelte stillingstyper, og ud fra nogle fastsatte vurderingskriterier er der fremsat forslag om gruppens fremtidige ansættelsesform. Ansættelse som tjenestemænd forudsætter, at personel i leder- eller mellemliderniveau indledningsvis skal forrette tjeneste i 5 år efter det fyldte 25. år på tjenestemandslignende vilkår og med adgang til pension i henhold til civilarbejderloven.

For allerede ansattes vedkommende foreslås indførelse af visse overgangsordninger, som i de kommende 10 år forventes at ville medføre en forøgelse af antallet af tjenestemænd under Forsvarsministeriets område.

Det er opfattelsen, at ovennævnte forslag vil give forsvaret en rimelig mulighed for at kunne rekruttere det nødvendige militære og civile personel.

Forslaget om, at tjenestemandsansættelsen ikke foretages straks ved ansættelsen, forventes endvidere at kunne imødekomme forsvarets behov for i givet fald at kunne tilpasse sig udviklingen.

Forsvarets piloter

I 1979 gennemførtes nye ansættelses- og lønforhold for forsvarets piloter. Disse har, sammenholdt med afmatning inden for den civile luftfart, bevirket, at afgangsen af pilotuddannet personel er reduceret kraftigt i de seneste år.

I forbindelse med den gradvis gennemførte reduktion af antallet af operative fly i flyvevåbnet er der således ikke mere mangel på piloter i flyvevåbnet, og den overgangsordning, hvorefter pilotuddannede officerer af reserven kunne opnå tjenestemandsansættelse uden gennemgang af officersskole, er derfor bragt til ophør.

Tjeneste ved flyvevåbnets kampeskadriller vil på grund af de fysiske krav ikke kunne varetages af de tjenestemandsansatte piloter indtil deres afsked på grund af alder ved det 60. år. Det forudsættes derfor, at piloterne, når de ikke længere kan flyve kampfly, overføres til andre stillinger, der forudsætter en pilotuddannelse, herunder som piloter på transportfly og redningshelikoptere samt tjeneste i stabe m.v.

Som følge af de fysiske krav til kampeskadrilletjenesten er det nødvendigt kontinuerligt at rekruttere og uddanne piloter for til enhver tid at sikre, at kampeskadrillerne kan bemannes med kvalificeret personel.

Såfremt der ikke sker ændringer i de nuværende udviklingstendenser, herunder at de civile flyselskaber fortsat ikke rekrutterer piloter i det hidtil forudsatte omfang, vil disse forhold medføre, at der i de kommende år i flyvevåbnet vil opstå et vist overskud af pilotuddannet personel.

Personelsituationen ved Hærens Fly-

vetjeneste er inde i en rolig og tilfredsstillende udvikling, medens der ved Søværnets Flyvetjeneste er mangel på pilotuddannet personel, hvilket har medført, at der her for tiden overvejes en eventuel ændring af de hidtidige principper og regler for rekruttering og anvendelse af personel.

6.4. Aftaleforhold

For en række personelgrupper i forsvaret indgår Forsvarsministeriet aftale om løn- og ansættelsesforholdene med de pågældende faglige organisationer. På nuværende tidspunkt er der således indgået aftale med i alt 16 faglige organisationer om dette personels løn- og ansættelsesforhold for aftaleperioden 1983/85. Aftalen omfatter over 20.000 ansatte.

Forsvarsministeriets mangeartede opgaver medfører behov for personel med meget forskellige uddannelser. Således repræsenteres de ansatte af 52 faglige organisationer, med hvilke der forhandles og indgås aftaler om løn- og ansættelsesforhold. Aftalerne indgås inden for de fastsatte rammer og med Finansministeriets bemyndigelse.

I forbindelse med gennemførelsen af den nye personel- og uddannelsesstruktur er der endnu ikke aftalt løn- og ansættelsesvilkår for officerer med den fremtidige officersgrunduddannelse og eventuel videregående officersuddannelse, men overvejelser herom er indledt, og aftale påregnes indgået mellem Finansministeriet og tjenestemændenes centralorganisationer.

Finansministeriet har bemyndiget Forsvarsministeriet til at optage forhandlinger om løn- og ansættelsesvilkår for de fremtidige kadetter på officersskolerne.

6.5. Arbejdstidsforhold m.m.

Forsvarsministeriet har i 1983 udsendt nye bestemmelser om arbejdstidsregler m.m., overarbejdsbetaling og godtgørelse for mistede fridage for personel

under Forsvarsministeriet (med undtagelse af Farvandsvæsenet).

Bestemmelserne omfatter en ajourføring og tydeliggørelse samt en samlet udsendelse af tidligere udsendte bestemmelser.

Det bør dog fremhæves, at ministeriet på baggrund af Rigsrevisionens bemærkninger til statsregnskabet for 1981 vedrørende en forskelligartet forvaltning af døgntillægsreglerne har tydeliggjort forvaltningsgrundlaget, således at døgntillægsreglerne i relation til arbejdstidsreglerne i fremtiden forventes opfattet og administreret ensartet.

De i forsvaret anvendte arbejdstidsregler baserer sig på den indgåede aftale mellem finansministeren og stats-tjenestemændenes centralorganisationer om de for statens tjenestemænd gældende arbejdstidsregler.

Med virkning fra 1. januar 1984 vil der blive iværksat en forsøgsordning med fastsættelse af arbejdstidsregler for personellet i søværnets skibe. Reglerne vil blive fastsat under hensyntagen til de gældende tillægs- og ydelsesordninger for personel til sejlsende tjeneste. Forsøgsordningen påregnes at have en varighed på 2 år.

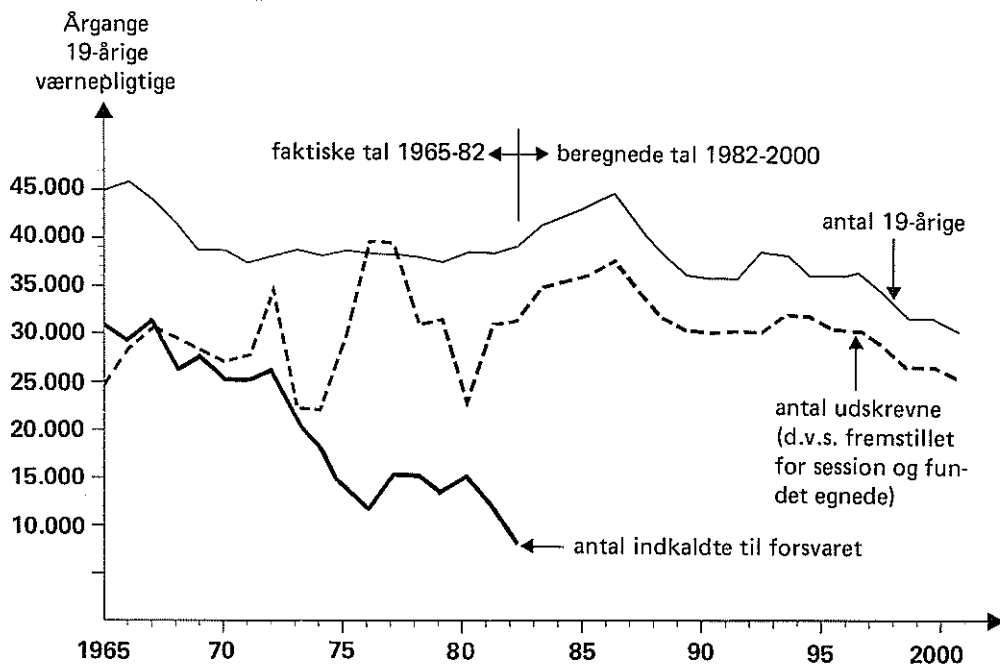
6.6. Udskrivning af værnepligtige

Ifølge værnepligtsloven af 30. maj 1980 skal værnepligtige, der har bopæl her i landet, møde for session i det år, de fylder 18 år. Indenrigsministeren kan dog bestemme, at mødepligten skal indtræde senere, ligesom værnepligtige, der har rimelig interesse heri, kan bede om at komme på sessionen fra og med det år, de fylder 18 år. For tiden indtræder mødepligten for sessionen i det halvår, hvor den værnepligtige fylder 18 3/4 år.

Udsættelse af session

Indenrigsministeren kan give en værnepligtig udsættelse med at møde for session indtil udgangen af det år, han fylder 25 år, når han godtgør, at ud-

Tabel 6: Antal 19-årige mænd, sammenholdt med antal udskrevne og faktisk indkaldte indenfor perioden 1965-2000

sættelsen ønskes af hensyn til hans uddannelse, eller at det af andre grunde vil være af særlig betydning for ham.

På sessionen bedømmes den værnepligtiges egnethed, og alle værnepligtige, som ikke findes at have sådanne svagheder eller mangler, at de varigt er uegnede til værnepligtstjeneste, udskrives.

Efter sessionen fordeles de værnepligtige til de forskellige former for værnepligtstjeneste. Antallet af værnepligtige, som aktuelt indkaldes, er afhængigt af behovet for værnepligtige i det halvår, hvortil fordelingen finder sted.

Udsættelse af indkaldelse

Efter at være udskrevet på session kan værnepligtige imidlertid i henhold til værnepligtslovens § 27 få udsættelse med værnepligtstjeneste af forsvarsministeren eller indenrigsministeren ind-

til udgangen af det år, de fylder 26 år, når de godtgør, at udsættelsen ønskes af hensyn til deres uddannelse, eller at det af andre grunde vil være af særlig betydning for dem. Efter dette tidspunkt kan værnepligtige af Værnepligtsnævnet få yderligere udsættelse i 1 år ad gangen i sammenlagt højst 3 år, når de godtgør, at udsættelsen har væsentlig betydning for deres eller deres pårørendes velfærd. Endelig kan Værnepligtsnævnet herefter fritage værnepligtige for værnepligtstjeneste, såfremt fritagelsen har afgørende betydning for deres eller deres pårørendes velfærd.

Den administrative praksis

I tilknytning til disse lovbestemmelser er yderligere fastsat en del administrative bestemmelser, og på mange områder er udviklet en praksis for, hvilke uddannelser og andre forhold der kan

lægges til grund for at give udsættelse. Denne praksis justeres løbende i takt med ændringerne i samfundet i øvrigt.

Som hovedregel gælder, at værnepligtige, som påbegynder eller er under uddannelse, kan opnå udsættelse med session og indkaldelse indtil udgangen af det år, hvori de fylder 26 år. Kravet til den pågældende uddannelse er, at den afsluttes med en offentligt anerkendt eksamen eller for lærlingeuddannelser, at lærlingeforholdet er fastlagt i overensstemmelse med lærlingeloven. Ved behandlingen af ansøgninger begrundet i uddannelse, som ikke opfylder disse krav, ses der bl.a. på, om uddannelsen forløber sideløbende med et ansættelsesforhold og herunder, hvilken aflønning den pågældende oppebærer.

Desuden kan den værnepligtiges sociale og familiemæssige forhold medføre udsættelse og i særlige situationer, efter at han har fået udsættelse i en årrække, føre til fritagelse for værnepligtstjeneste.

Frivillig værnepligt

Forsvarets faldende behov for indkaldelse af værnepligtige medførte i 1975, at begreberne frivillig værnepligt og frinummergeans blev indført.

Den værnepligtige fik herved mulighed for inden for visse rammer selv at bestemme tid og sted for aftjening af værnepligt mod at give afkald på sin frinummergeans, d.v.s. den chance, den værnepligtige har i medfør af lodtrækningsnummeret for ikke at blive indkaldt i fredstid. Ordningen virker i dag således, at værnepligtige, som ønsker at melde sig til frivillig værnepligt, indgår en skriftlig aftale med Forsvarskommandoen om indkaldelse til et bestemt sted inden for den periode, hvor indkaldelse skal foretages. Værnepligtige, der ikke indgår en sådan aftale, tilsendes rutinemæssigt et tilbud om aftjening af frivillig værnepligt inden fordelingen.

At denne ordning er en succes, fremgår bl.a. af, at ca. 82% valgte frivillig værnepligt i 1982.

I første halvdel af 1983 har ca. 73% valgt frivillig værnepligt.

Frinummergeansen

De værnepligtige kan ikke på grundlag af lodtrækningsnummeret afgøre, om de vil blive indkaldt, idet frinummergeansen først kan fastlægges, når antallet af frivillige værnepligtige er kendt. Derfor må det antages, at der blandt de værnepligtige, som melder sig til frivillig værnepligt, både findes frivillige, som under alle omstændigheder ville melde sig, og værnepligtige, som alene melder sig med henblik på at opnå de fordele, ordningen indebærer. Den førnævnte store tilslutning til ordningen tyder på, at der blandt de værnepligtige er en positiv holdning til forsvaret.

De mange efterkassationer

Et særligt problem for forsvaret i de seneste år har været den kraftige stigning i antallet af værnepligtige, som efter mødet ved forsvaret har måttet hjemsendes på grund af helbredsmæssige forhold. For at imødegå denne udvikling nedsatte Forsvarsministeriet i marts 1981 to udvalg, som skulle belyse årsagerne til det stigende antal efterkassationer samt fremkomme med forslag, der kunne føre til en nedbringelse af disse, både af hensyn til de værnepligtige samt af hensyn til det hermed forbundne forbrug af ressourcer.

Resultatet af udvalgenes undersøgelser har ikke givet entydige forklaringer på årsagerne, men det er godtgjort, at efterkassationerne hovedsagelig er sket blandt værnepligtige med lidelser i ryg og ben samt blandt værnepligtige med psykiske eller intelligensmæssige problemer.

På denne baggrund har udvalgene fremsat en række forslag, som bl.a. sig-

ter mod at frasortere ikke egnede værnepligtige allerede på sessionen. Endvidere er der fremsat forslag til forbedring af forholdene under tjenesten, eksempelvis ved særligt tilpassede træningsprogrammer der skal styrke den enkelte værnepligtiges fysiske tilstand.

Ved afslutningen af arbejdet forelå opgørelserne for efterkassationerne blandt de mødte i 1981. Disse viste et betydeligt fald i efterkassationerne, men udvalgene understreger fortsat betydningen af dels en indsats ved sessionerne, dels i forsvaret og ved civilforsvaret med henblik på varigt at sikre, at efterkassationerne holdes på det lavest mulige niveau.

De forslag, som hører under Forsvarsministeriets område, er alle iværksat.

6.7. Uddannelse og anvendelse af værnepligtige

Værnepligtigt personel får en målrettet uddannelse med henblik på at kunne besætte bestemte funktioner i supplements- og mobiliseringsstyrken.

Efter indførelsen af en stående styrke af professionelle i 1973 er der ikke længere krav om, at de værnepligtige efter få måneders tjeneste skal være "kampklare". Uddannelsen af de værnepligtige kan derfor i højere grad end før 1973 fordeles over hele tjenestetiden og dermed få et mere hensigtsmæssigt forløb.

Hæren

Hærens værnepligtige uddannes primært inden for 5 forskellige tjenestegrene:

- Kamptropperne, der består af infanteri- og panserenheder.
- Artilleriet.
- Ingeniørtropperne.
- Telegraftropperne.
- Forsyningstropperne.

Hertil kommer de mere specielle uddannelser og anvendelser, der findes

for læger, tandlæger, forvaltningspersonel, mekanikere m.fl.

Uddannelsen begynder med, at den enkelte soldat dels gives en generel uddannelse, der i hovedsagen er fælles for alle soldater, dels en funktionsuddannelse, der sigter på at kvalificere ham til at udfylde en bestemt funktion.

Når personeluddannelsen har nået et vist niveau, begynder enhedsuddannelsen og samvirkeuddannelsen. Under disse uddannelser lærer de værnepligtige at samarbejde i deres egne enheder og sammen med andre enheder, begyndende inden for samme tjenestegren. Senere udvides dette til at omfatte enheder fra andre tjenestegrene. Herunder gennemfører uddannelsesstyrken øvelsessamarbejde med enhederne fra stående styrke.

Søværnet

Værnepligtige i søværnet gives en grundlæggende militær enkeltmandsuddannelse på Søværnets Eksercerskole. I den resterende del af tjenestetiden indgår de i skibsbesætninger og tjenestesteder på land, hvor den fornødne videre uddannelse foregår.

Flyvevåbnet

I flyvevåbnet uddannes værnepligtige til mobiliseringsfunktioner, der ikke kræver særlige tekniske forudsætninger og derfor ikke længerevarende uddannelse. Værnepligtige anvendes bl.a. i nærluftforsvarseskadrillerne, ammunitionstjenesten og bevogtningstjenesten på flyvestationerne.

6.8. Mobilisering

Mobiliseringsstyrkens enheder er prioriteret efter deres opgaver. De højest prioriterede enheder vil kunne indkaldes først. De har normalt det nyeste materiel og det yngste personel. For eksempel tilstræbes det, at der for personellet i brigadernes kampenheder ikke er gået mere end 3 år siden hjem-

De nyindkaldte værnepligtige bliver iklædt. Også udlevering og afprøvning af udrustning kræver planlægning. Foto: Claus Hansen, Repofoto Pressefoto

sendelse. Efter udløbet af det 3. år vil personellet gradvis rykke ned til lavere prioriterede enheder, f.eks. først til kystforsvarsenheder og derefter til lokale bevogtningsenheder for til sidst at udgå af mobiliseringssystemet.

Det er ønskeligt, at personel fra samme indkaldelseshold hele tiden følges ad. Hvis tilgangen til en enhed (friskningen) er uensartet, må enheden friskes ad flere gange. De reduktioner i værnepligtsstyrken, der er sket siden 1973, har medført, at tilgangen til mobiliseringsstyrken og dermed friskningshyppigheden er blevet mindre. Det betyder, at personellet må blive i mobiliseringsstyrken i længere tid end tidligere.

6.9. Mønstringer

Sammen med en god grunduddannelse er en af de væsentlige forudsætninger for personellet i et godt mobiliseringssystem muligheden for at kunne vedligeholde den militære uddannelse og i nødvendigt omfang blive omskolet til andet materiel. Dette gøres gennem indkaldelse af personellet til efteruddannelse, mønstringer, enten som enhedsmønstringer, hvor hele enheden mønstres samlet, eller som mønstring af nøglepersonel.

Mønstringens længde

Princippet i fremgangsmåden vil være, at den enkelte enhed eller person mønstres — efterhånden som enheden eller personen rykker ned gennem mobiliseringssystemet fra de højere til de lavere prioriterede opgaver. En mønstrings varighed vil være afhængig af mønstringens form og den enkeltes personelkategori eller funktion. Den vil dog maksimalt være 21 dage. Tjenestetiden, inklusive mønstringer, kan ikke overstige i alt 24 måneder.

Mål og midler

Med henblik på at styrke grundlaget for mobiliseringsstyrken (herunder

mønstringerne) er der i forbindelse med det nuværende forsvarsforlig planlagt eller iværksat følgende:

- Målsætningen for antal mønstringsdage i hæren er forøget fra 40.000 til 60.000 årligt.
- Tjenesteomgangen i hæren er fra 1. januar 1983 ændret således, at der ved uddannelsesstederne nu årligt er en periode på 3 måneder, hvor der ikke er uddannelsesstyrke. I denne periode kan ressourcerne anvendes til bl.a. mønstringer.
- Den første samlede tjeneste for værnepligtige befalingsmænd i hæren er fra 1. oktober 1983 udvidet fra 18 til 21 måneder. Dette giver en forbedret uddannelse af de befalingsmænd, der skal indgå i mobiliseringsstyrkens enheder.
- Den tidligere regel om, at man efter det 9. værnepligtsår maksimalt kunne mønstres i 2 dage ad gangen, er afskaffet fra 1. januar 1983, idet den ikke harmonerede med, at personellet nu står i mobiliseringsstyrken i flere år og dermed har behov for uddannelse også efter det 9. år. Oversigten viser målsætningen henholdsvis de planlagte mønstringsdage:

	1982	1983	1984	Målsætning
Hæren	20.800	35.800	40.100	60.000
Søværnet	550	2.600	2.050	3.000
Flyvevåbnet	3.200	4.000	7.000	7.000
Total	24.550	42.400	49.150	70.000

6.10. Lønvilkår m.v. for værnepligtige

De værnepligtiges forhold blev i 1960'erne og først i 1970'erne behandlet af et af Forsvarsministeriet i 1964 ned-

sat udvalg vedrørende befalingsmandsuddannelsen og arbejdsklimaet i forsvarret: "Klimaudvalget", der i 1968 bl.a. udtalte, at man principielt måtte foretrække en egentlig værnepligtslønning. Lønningen burde være ens for forsørgere og ikke-forsørgere og være uafhængig af forudgående uddannelse eller beskæftigelse samt være af en sådan størrelsesorden, at den værnepligtige i videst mulige omfang blev fritaget for at søge hjælp via bistandsloven.

Udvalget mente derfor, at man under hensyntagen til disse kriterier burde fastsætte soldaterlønnen ud fra en sammenligning med lønnen for de ikke-faglærte, som er ansat i statens tjeneste.

Værnepligtsløn

En rimelig aflønning af de værnepligtige ville efter udvalgets opfattelse kunne bidrage til at fjerne de værnepligtiges modvilje mod den byrde, samfundet lægger på dem, en modvilje der som oftest rettes mod forsvaret til alvorlig skade for arbejdsklima og effektivitet. Fjernelse af de værnepligtiges økonomiske vanskeligheder forudså udvalget ville kunne bidrage til at skabe bedre trivsel.

På denne baggrund opfordredes regeringen ved folketingsbeslutning af 5. maj 1970 til at træffe foranstaltninger til gennemførelse af en forbedret aflønning for de indkaldte værnepligtige efter klimaudvalgets retningslinier.

Et af Indenrigsministeriet nedsat værnepligtsudvalg, som bl.a. bestod af repræsentanter fra de politiske partier i Folketingets Forsvarsudvalg, foreslog i 1973, at der indførtes en ordning med forbedret aflønning af de værnepligtige som et egnet middel til at afbøde forskelsbehandlingen mellem indkaldte og ikke-indkaldte. Efter flertallets mening burde lønnen have en sådan størrelse, at den stillede de værnepligtige økonomisk lige med ansatte på arbejdsmarkedet.

Spørgsmålet om indførelse af en værnepligtsløn blev forelagt for Finansudvalget i 1976. Af aktstykket fremgår bl.a., at den omstændighed, at der som følge af forsvarsforliget af 1973 er et mindre behov for værnepligtige, yderligere har gjort det påkrævet, at der indføres en egentlig aflønning. Der blev i aktstykket henvist til, at indkaldelserne af de værnepligtige gennem de senere år var stærkt faldende, og at der nu kun indkaldes omkring halvdelen af de enkelte årgange, medens de øvrige som følge af kassation og frinnummersystemet fritages for indkaldelse. Under hensyn hertil indstilledes, at det var ønskeligt, at der gennemførtes en egentlig aflønning, der i rimeligt omfang stiller de unge, der indkaldes til aftjening af værnepligten, lige med unge, der undgår indkaldelse.

Det nuværende grundlag for værnepligtslønnen er i overensstemmelse med ovennævnte betænkninger, folketingsbeslutning m.v., og det kan konstateres, at der siden værnepligtslønnens indførelse i perioden 1976-1978 ikke har været tidligere tiders uro om de værnepligtiges økonomiske vilkår.

Lønnen indført i 3 trin

Udgangspunktet for værnepligtslønnen pr. 1. april 1976 var en løn, der kunne sammenlignes med bl.a. en ikke-faglærts i statens tjeneste. Ved beløbsfastsættelsen skulle der være taget hensyn til de værnepligtiges naturalydelser (frirejsekort m.v.). Værnepligtslønnen blev herefter indført i tre trin med første trin den 1. april 1976, de følgende trin pr. 1. april 1977 og 1. april 1978.

Løn og gratis goder

Der ydes ikke stedtillæg, tillæg eller godtgørelse for merarbejde og nattjeneste eller lørdag/søndagsgodtgørelse, udkommandogodtgørelse m.v. De værnepligtige oppebærer dog feriegodtgørelse med 12,5%.

Lønnen til værnepligtigt personel inden for den normale værnepligtstid på 9 måneder er således fastsat under hensyntagen til

- En sammenligning med begyndelseslønnen for en ikke-faglært i statens tjeneste (skalatrin 8, minus stedtillæg),
- regulering som den, der er gældende for statens tjenestemænd,
- udbetaling af feriepenge og optjening af feriedage,
- bibeholdelse af frirejser med DSB's tog og rutebiler samt de lokale trafikselskaber (med visse undtagelser) og
- frit logi (seng og skab), sygepleje og medicin, uniform og fri vask af underbeklædning og arbejdstøj.

Fradrag, befalingsmandsløn m.v.

I lønnen til de værnepligtige fratrækkes der hver måned 1/30, idet de værnepligtige ikke oppebærer løn under de 9 ferieorlovsdage, de tilkommer under aftjening af de første 9 måneders tjeneste. Lønnen udgør således pr. 1. oktober 1983 8.244,64 kr. pr. måned til værnepligtige over 18 år og 6.068,88 kr. til værnepligtige under 18 år.

Værnepligtige befalingsmænd oppebærer efter 9 måneders tjeneste en lidt højere løn end den nævnte. Hertil kommer tillæg og ydelser som gældende for tilsvarende fast personel.

Foruden det allerede anførte om det formelle grundlag for den gældende ordning skal det bemærkes, at ca. 90% af de værnepligtige i dag, når de indkaldes, er fyldt 20 år, samt at omkring 50% forud for indkaldelsen enten havde erhvervsarbejde eller var selvstændige.

I takt med forhøjelsen af værnepligtsslønnen er de sociale tilskudsordninger blevet således, at der siden 1. april 1978 ikke længere er særregler for værnepligtige.

Under mønstringer ydes der ikke egentlig værnepligtssløn, men der ydes

betaling for påførte merudgifter samt tabt arbejdsfortjeneste.

6.11. Jobsikring for værnepligtige

Arbejdsministeriet har haft nedsat et udvalg med repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter, Indenrigsministeriet, Forsvarsministeriet og de værnepligtige, som har haft til opgave at undersøge mulighederne for en tilbagegangsordning for værnepligtige til arbejdsmarkedet og som et alternativ hertil en jobtilbudsordning. Dette udvalg har afsluttet sit arbejde.

Flertallet i udvalget foreslår, at der ved lov gennemføres en tilbagegangsordning for de værnepligtige, der sikrer, at de værnepligtige, som havde arbejde forud for værnepligtstjenesten, kan vende tilbage til dette arbejde efter tjenesten. Forslaget indebærer således en sikkerhed mod at blive afskediget med begrundelse i indkaldelsen til værnepligtstjenesten. Forslaget er anbefalet suppleret med en jobtilbudsordning for de værnepligtige, som ikke vil få gavn af ovennævnte tilbagegangsordning.

De værnepligtiges beskæftigelses-situation

Til belysning af de værnepligtiges problemer ved overgang til civil beskæftigelse i forbindelse med hjemsendelsen har Forsvarets Center for Lederskab i september 1980 udsendt en rapport om de værnepligtiges beskæftigelsesmuligheder efter hjemsendelsen.

Det fremgår af undersøgelsen bl.a., at lidt under halvdelen af de indkaldte kan karakteriseres som erhvervsaktive. Videre fremgår det, at to trediedele af de værnepligtige ved hjemsendelsen er medlemmer af en arbejdsløshedskasse. Procenten er særlig høj for indkaldte med lønarbejde (ca. 75%) og endnu højere for indkaldte, som er arbejdssøgende (ca. 92%).

For så vidt angår de erhvervsaktives fordeling på ansættelsesforhold, virk-

somhedstype m.v. kan det fremhæves, at mere end 40% var faglærte, at mindre end 8% var ansat i det offentlige, og at over 75% var beskæftiget ved fremstillingsvirksomhed, bygge- og anlægsvirksomhed og inden for handel og omsætning.

Vedrørende den beskæftigelsesmæssige situation ved hjemsendelsen for de værnepligtige, der ved indkaldelsen var erhvervsaktive, vender ca. 37% tilbage til det tidligere arbejde, ca. 32% opnår nyt arbejde, medens ca. 31% er uden arbejde.

Undersøgelsen viste videre, at ca. 15% af de værnepligtige, der påbegynder nyt arbejde, gerne ville være vendt tilbage til det tidligere arbejde, hvis det havde kunnet lade sig gøre. Endelig viste undersøgelsen, at ca. 40% af de værnepligtige, der bliver ledige efter værnepligtstjenesten, gerne ville have været tilbage til det tidligere arbejde.

På årsbasis kan det således anslås, at en trediedel af de værnepligtige er ledige ved hjemsendelsen, og at ca. 19% af de erhvervsaktive værnepligtige ved hjemsendelsen ikke kan komme tilbage til deres tidligere arbejde, selv om de ønsker det.

Det er imidlertid en almindelig opfattelse, at stigningen i arbejdsløsheden siden undersøgelsens gennemførelse i 1979/80 ikke har formindsket de værnepligtiges problemer på arbejdsmarkedet.

Lov om job til værnepligtige

Bl.a. på grund af arbejdet i det nævnte arbejdsministerielle udvalg er der på regeringens lovprogram optaget et punkt om "Lov om job til værnepligtige" med følgende indhold: På baggrund af betænkningen fra udvalget vedrørende jobsikring for værnepligtige vil regeringen søge at afbøde de værnepligtiges beskæftigelsesproblemer efter hjemsendelsen ved at fremsætte forslag på dette område.

Forsvarsministeriet har endvidere taget initiativ til herudover at afhjælpe de værnepligtiges beskæftigelsesproblemer ved hjemsendelsen fra værnepligtstjeneste bl.a. ved at give mulighed for etablering af jobsøgningskurser m.v.

6.12. Overvejelser om værnepligtstjenesten i et fremtidigt forsvar

Allerede i forlængelse af forsvarsforliget i 1981 blev der taget initiativ til at undersøge mulighederne for inden for totalforsvaret at anvende de unge, der efter den nuværende værnepligtsordning ikke indkaldes.

Efter en grundig undersøgelse konkluderede man imidlertid, at der under forudsætning af uændrede bevilninger samt ensartede vilkår for de værnepligtige ikke for tiden er mulighed for at indkalde flere værnepligtige til forsvaret eller civilforsvaret.

Konklusionen har dog ikke i den forløbne tid forhindret fortsatte overvejelser om, hvorledes værnepligten mest hensigtsmæssigt kan indpasses i det fremtidige forsvar.

I forbindelse med forberedelser om forsvarets ordning efter 1984 overvejes, hvorledes en forøgelse af værnepligtsstyrken kan indpasses. Målsætningen er i denne forbindelse en forøgelse af det antal værnepligtige, som uddannes i forsvaret med henblik på at opnå en sænkning af mobiliseringsstyrkens alder og styrke befolkningens tilknytning og kendskab til forsvaret.

Der foregår for tiden overvejelser om, hvorledes værnepligtstjenesten mest hensigtsmæssigt kan tilpasses de fremtidige forhold i forsvaret, herunder antallet af værnepligtige, tjenestetidens længde, anvendelsesmuligheder samt aflønningsformer.

6.13. Samarbejdsordninger m.v.

Som omtalt i "Forsvarsministerens årlige redegørelse 1982" skulle de af Forsvarsministeriet i 1981 udarbejdede

supplerende bestemmelser vedrørende samarbejdsreglerne i forsvaret tages op til revision i efteråret 1982. Der blev derfor nedsat et udvalg, der skulle drøfte eventuelle ændringer af de nævnte bestemmelser. Udvalget, der består af repræsentanter for Forsvarskommandoen, Centralforeningen for Stampersonel, Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste, Forretningsudvalget for værnepligtige befalingsmænd/-elever, Forretningsudvalget for værnepligtige menige og Forsvarsministeriet, forventes at slutte sit arbejde med udgangen af 1983.

Der er i indeværende folketingssamling fremsat forslag til lov om ophævelse af lov om talsmænd og klageadgang for menige af det militære personel.

Efter oprettelsen i 1974 af disciplinarnævn og ankenævn til behandling af klager over anvendte disciplinarmidler i militære straffesager er der ikke længere behov for den særlige klageadgang for menigt personel. Klageadgangen er siden 1974 næsten ikke blevet benyttet. Der vil, uanset ophævelsen af ovennævnte lov, fortsat være adgang for menige til at klage efter de almindelige klage regler.

6.14. Forsvarsministeriets straffe- og retsplejeudvalg

I juni 1982 nedsatte Forsvarsministeriet et udvalg til undersøgelse af udviklingen i henseende til anvendelse af straffe og disciplinarmidler siden gennemførelsen af den militære straffe- og retsplejereform i 1974. Formålet

var at overveje spørgsmålet om begrænsning af strafferetlige sanktioner til tilfælde, hvor hensynet til forsvarets forhold gør det absolut påkrævet, eventuelt i forbindelse med anvendelse af andre sanktionsformer.

Udvalgets forslag

Udvalget bestod af repræsentanter for Forsvarsministeriet, Generalauditøren, Forsvarskommandoen, officerernes hovedorganisationer, Centralforeningen for Stampersonel og forretningsudvalgene for værnepligtige.

I udvalget er der opnået enighed om bl.a. at foreslå, at

- der udarbejdes statistik over sanktionerne ved de enkelte rettergangsområder,
- færdselsforseelser begået i tjenesten i princippet behandles efter samme retningslinier som tilsvarende forseelser uden for forsvaret,
- småforseelser, der henhører under den militære anklagemyndighed, fortsat normalt afgøres ved mundtlig misbilligelse af det passerede,
- advarsler fremover bør anvendes med stor varsomhed,
- der i visse tilfælde kan ske lønafkortning i forbindelse med ulovligt fravær i stedet for anvendelse af strafferetlig reaktion,
- afkortning i optjente friheder kan træde i stedet for lønafkortning, såfremt det ønskes af den pågældende, og det kan tiltrædes af vedkommende chef.

Udvalgets forslag er for tiden til overvejelse i Forsvarsministeriet.

7. Forsvarets materiel

7.1. Forsvarets materielsituation Våbensystemer

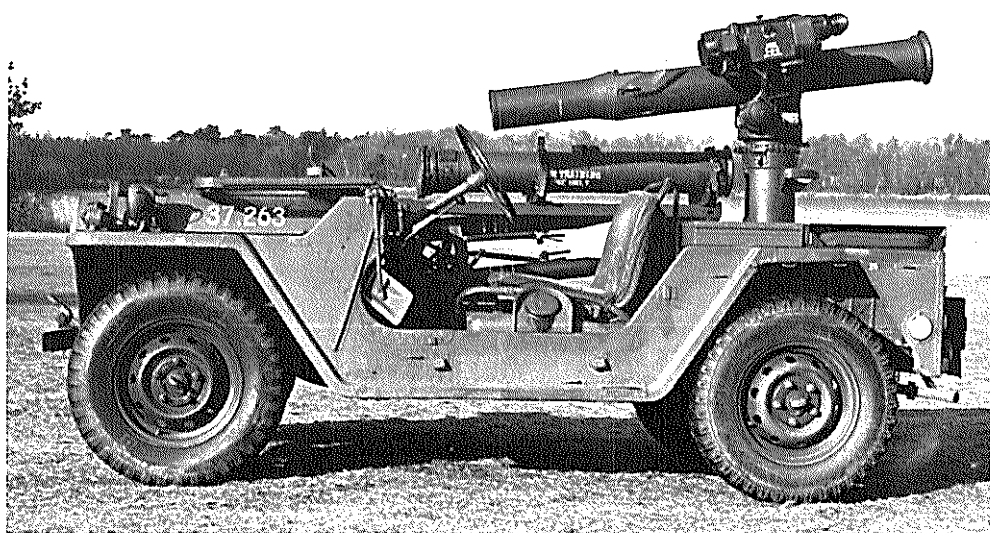
Hærens panserværn er under udbygning, idet der i de senere år er anskaffet det amerikanske panserværnsraketsystem TOW, hvortil kommer, at hæren nu tilføres det svenske panserværnsystem CARL GUSTAV til anvendelse på korte afstande.

Hærens kampvogne af CENTURION-typen gennemgår for øjeblikket en modernisering, der vil gøre dem egnede til effektiv kamp i mørke. Kamp-

vognene af typen M-41 vil ligeledes blive moderniseret.

Søværnet har i årene 1979-82 fået tre nye korvetter af NIELS JUEL-klassen. Efterhånden som enkelte ældre skibsklasser falder for aldersgrænsen, vil det være nødvendigt at overveje erstatningsanskaffelser.

De senere års materieludvikling i søværnet er herudover kendetegnet ved anskaffelsen af kanon- og missilsystemer samt en betydelig fornyelse af søværnets kommando- og kontrolsystemer.

Panserværnsvåbnet TOW monteret på en jeep. Anskaffelse af panserværnsvåben er højt prioriteret i hæren. Foto: Forsvaret

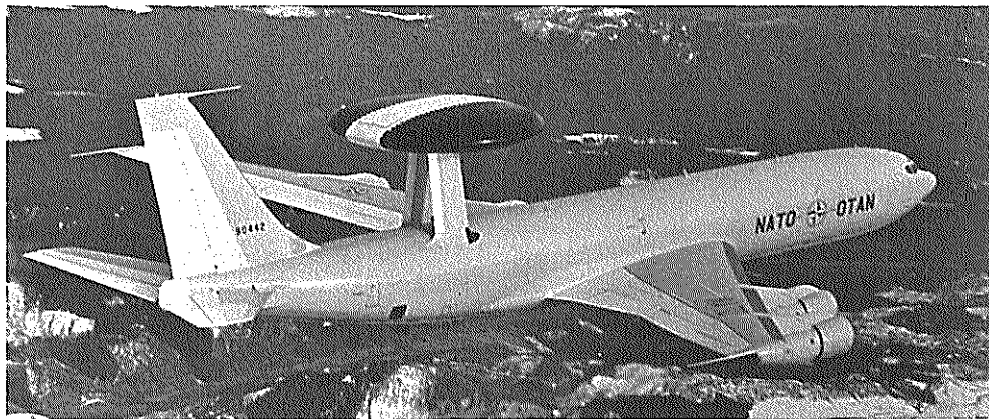
mer til såvel de sejlede enheder som landbaserede kommandocentre.

Problemet med finansiering af erstatningsanskaffelserne har medført, at søværnet har påbegyndt projektering af en standard-grundskibsenhed, der på fleksibel måde skal kunne udrustes til løsning af forskellige opgaver (farvandsovervågning, minelægning, egentlige kampopgaver og måske minerydning). Dette system kaldes STANDARD-FLEX 300, og søværnet vil med dette være i stand til at løse

flere forskellige opgaver med samme grundenhed, hvilket vil betyde såvel lavere investeringsomkostninger som lavere driftsudgifter.

Leveringen af de bestilte 58 F-16 fly er nu næsten afsluttet. På grund af lynnedslag mistedes et F-16 fly den 5. april 1983.

Til delvis erstatning for de nu nedlagte NIKE-enheder er der i USA lejet materiel til to luftforsvarsraketeskadriller (IHAWK). Dette materiel ankom til Danmark i foråret 1983.

En del af problemerne omkring varsling i det lave lufttrum vil blive løst gennem oplysninger fra det radarvarslingsystem, der er installeret i AWACS-fly. NATO Photo

Danmark deltager i NATO's oprettelse og drift af et luftbåret radarvarslingsystem installeret i NATO's E-3A fly (de såkaldte AWACS-fly). Der er på en jysk radarstation installeret udstyr, som gør det muligt at overføre varslingsoplysninger fra det luftbårne system til det danske kontrol- og varslingsystem.

Beholdninger

Situationen for beholdninger er på grund af den økonomiske situation meget anspændt. De mest kritiske områder udgør manglerne på ammunition, køretøjer til hæren, kommunikationsmateriel, udstyr til nærluftforsvar, be-

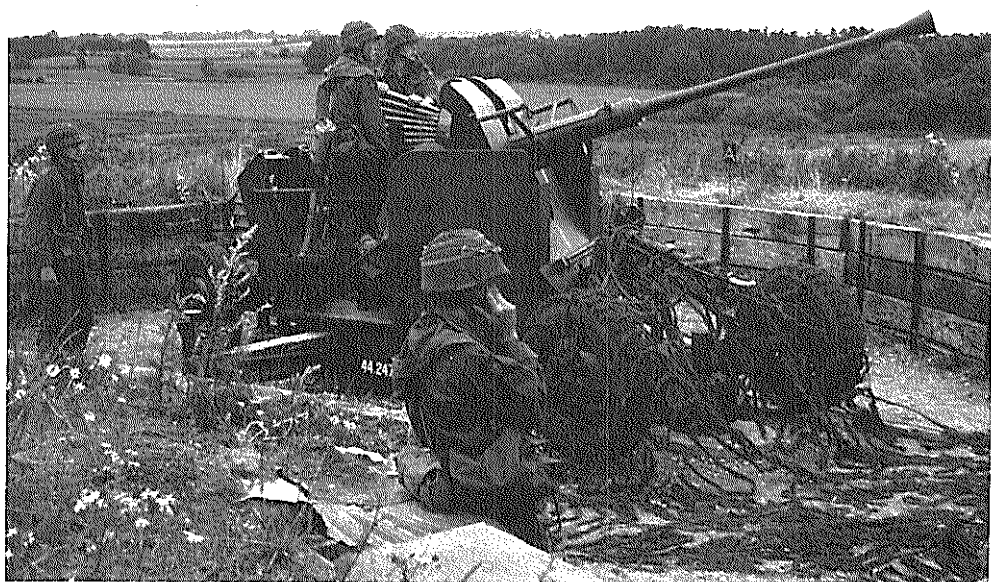
skyttelsesdragter mod kemisk krigsførelse og reservedele til fly.

Binding af store økonomiske midler til øvrige formål i de kommende år gør imidlertid, at beholdningssituationen ikke kan forbedres væsentligt i denne periode.

Kommende anskaffelser

I de kommende år står forsvaret over for en del større anskaffelser af materiel.

For hærens vedkommende planlægges en fortsat udbygning af panserværnet samt anskaffelse af et moderne og mobilt luftværnssystem.

Flyvestationernes nærluftforsvar er en af de væsentlige forudsætninger for, at tilgangen af forstærkninger kan sikres. Foto: Forsvaret

I søværnet er planlagt en fortsat udbygning af missilsystemerne og udskiftning af søværnets beholdning af søminer. Anskaffelser af undervandsbåde og bevogtningsfartøjer er under overvejelse. Det samme gælder erstatning for minerydningsfartøjer og for fiskeriinspektionsskibe af HVIDBJØR-NEN-klassen.

En del af søværnets skibsklasser er planlagt levetidsforlænget, hvorved kostelige nybygninger udskydes endnu en tid.

Det er endvidere planlagt, at flyvestationernes nærluftforsvar skal styrkes.

For forsvaret som helhed er behovet stort for yderligere beskyttelsesudrustning til personalet mod virkningerne af atomvåben samt biologiske og kemiske kampstoffer, og det er

besluttet, at udrustning af denne art nu skal anskaffes.

Til styrkelse af det nuværende og fremtidige samarbejde på forsvarsmaterielområdet er der mellem en række NATO-lande oprettet bilaterale aftaler.

Danmark har således oprettet samarbejdsaftaler med USA og Canada, og under den franske forsvarsministers besøg i Danmark den 4.-5. juli i år blev en tilsvarende aftale som før nævnt underskrevet med Frankrig.

7.2. Materielorienterede udgifter til værnene

Af *kapitel 2, tabel 3* fremgår, at der i alt forventes anvendt 3533 mill.kr. i 1984 til materielorienterede aktiviteter.

Dette beløb er summen af:

a) Materielinvesteringer til værnene og hjemmевærnet og	1678 mill.kr.
b) Materielorienterede driftsudgifter	1855 "
I alt	3533 mill.kr.

Beløbet kan opdeles således:

1. Egentlige materielanskaffelser	2116 mill.kr.
2. Brændstof	457 "
3. Reservedele	398 "
4. Reparation og vedligeholdelse af materiel	276 "
5. Ammunition	83 "
6. Mundering og fodtøj	75 "
7. Leje af kredsløb m.v.	29 "
8. Fragt og transport	39 "
9. Inventar og linned	15 "
10. Vask og rensning	13 "
11. Fremmede tjenesteydelser (lodsning m.v.)	8 "
12. Feltforplejning	13 "
13. Kontormaskiner m.v.	6 "
14. Medicin m.v.	5 "
I alt	3533 mill.kr.

De under pkt. 1 nævnte egentlige materielanskaffelser vil for 1984 omfatte iværksættelse af bl.a. følgende anskaffelser:

Til hæren:

- Signalmateriel,
- meteorologiudstyr,
- køretøjer,
- panserværn og
- panserminer.

Til søværnet:

- Miner,
- missiler,
- helikoptere og
- signalmateriel.

Til flyvåbnet:

- Nærluftforsvar,
- ammunition til kampfly og
- missilenheder (leje).

Til hjemmевærnet vil der, jf. afsnit 4.4., blive påbegyndt indkøb af et antal feltradioer.

Den budgetmæssige fordeling af midlerne på værnene og hjemmевærnet kan ikke umiddelbart opgøres, idet forsvarets materielanskaffelser normalt strækker sig over flere år. Dette betyder, at der i det anførte beløb på 2.116 mill.kr. bl.a. er afsat midler til afvikling af allerede indgåede kontrakter (bl.a. F-16 anskaffelsen), ligesom iværksættelse af ovennævnte projekter i 1984 vil medføre betalinger i de følgende finansår.

Der findes ikke en fast fordelingsnøgle med hensyn til midlernes anvendelse på de enkelte værn og hjemmевærnet. Prioritering af midler til materielanskaffelser foretages ud fra det overordnede synspunkt, at forsvarret samlet skal kunne løse sine opgaver bedst muligt.

7.3. Bygninger og anlæg

NATO's nuværende fællesfinansierede

5-årsprogram er på ca. 32 milliarder kr., hvoraf det danske bidrag udgør ca. 3,7%.

I januar måned blev årsprogrammet for 1983 godkendt af NATO's forsvarsplanlægningskomité. Årsprogrammet indeholder projekter her i landet til 153 mill.kr. eksklusive nationale følgeudgifter. Det drejer sig bl.a. om en modernisering af det jyske rørlednings-system og etablering af ammunitionsdepoter til forstærkninger.

Årsprogrammet for 1984, der forventes godkendt af medlemslandene ultimo 1983, indeholder projekter her i landet for ca. 240 mill.kr., bl.a. forstærkningsprojekter på jyske flyvestationer og modernisering af forskellige radarstationer.

På årsprogrammet for 1983 og 1984 er der optaget bygge- og anlægsarbejder i forbindelse med opstillingen af

mellemdistanceraketter i Vesteuropa i overensstemmelse med dobbeltbeslutningen fra december 1979. Efter denne beslutning skulle Danmark bidrage med i alt ca. 75 mill.kr. til opstilling af krydsermissiler og Pershing II missiler i Vesteuropa.

Dette bidrag er imidlertid efter beslutning i Folketinget den 7. december 1982 foreløbigt begrænset til ca. 27 mill.kr.

Det danske bidrag til NATO-infrastrukturarbejder forventes i 1983 at ville andrage ca. 260 mill.kr., og det overstiger således det på budgettet foreløbigt afsatte beløb på 165 mill.kr.

Dette forhold skyldes dels mængden af større bygge- og anlægsarbejder, dels de enkelte landes indsats for en hurtigere afvikling af NATO-anlægsarbejderne af beskæftigelsesmæssige hensyn.

8. Forsvarets aktiviteter

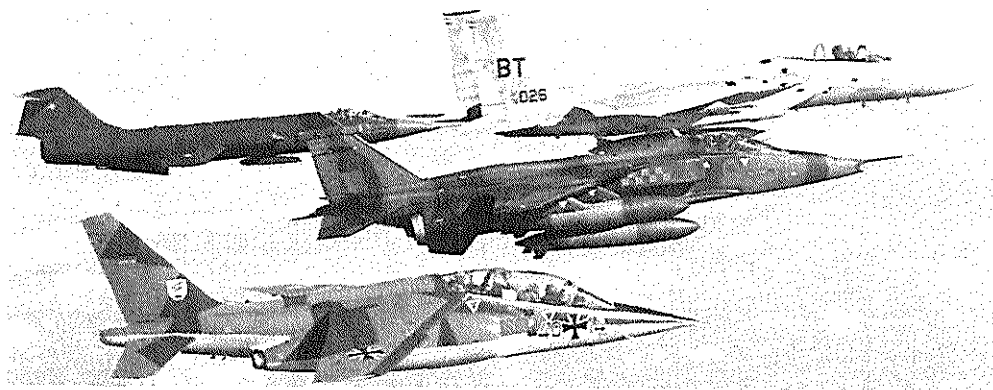
8.1. Øvelser

I efteråret 1983 gennemførtes NATO-feltøvelsen AMPLE EXPRESS 83 på den sjællandske øgruppe. I øvelsen deltog danske styrker, enheder fra AMF, enheder fra den engelsk-hollandske marineinfanteristyrke og elementer fra United Kingdom Mobile Force. Formålet med øvelsen var bl.a. at indøve tilførsel af allierede forstærkninger til dansk område og samarbejde mellem allierede styrker.

I efteråret 1984 skal gennemføres en større NATO-feltøvelse på den sjællandske øgruppe. I denne øvelse deltager bl.a. United Kingdom Mobile Force og enheder fra den engelsk-hollandske marineinfanteristyrke.

8.2. FN-tjeneste

Danmark har i 1983 fortsat ydet bidrag til det fredsbevarende arbejde under FN ved udsendelse af observatører og militære enheder. Der har såle-

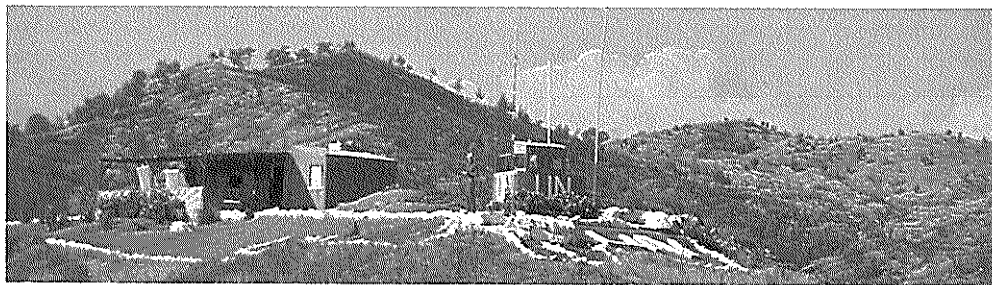

Øvelser er meget vigtige elementer i NATO-samarbejdet. Her er et dansk F-104 fly i formation med et amerikansk, et engelsk og et tysk fly

des været udsendt 6 observatører til Kashmir, 12 observatører til Mellemøsten, hvor de har indgået i FN's observatørkorps, som anvendes i Sinai, Libanon, Golan og Israel. På Cypren har Danmark haft en styrke på ca. 340 mand. Det forventes fortsat, at Danmark kommer til at bidrage med en styrke på ca. 120 mand i Namibia, når en iværksættelsesresolution herom fo-

religger. I alt har der i 1983 været anvendt ca. 360 mand af den beredskabsstyrke på 900 mand, som Danmark har parat til fredsbevarende operationer.

Sammen med de øvrige nordiske lande har Danmark i 1983 over for FN fremlagt forslag, som skal medvirke til at styrke FN's stilling i det fredsbevarende arbejde. Dette kan blandt andet

De danske FN-styrker på Cypren overvåger bufferzonen, der går mellem de græsk-cypriotiske og de tyrkisk-cypriotiske befolkningsgrupper. 23 observationsposter bemannes af danske styrker. Foto: FN-afdelingen

ske ved at åbne for ikke-nordiske lændes deltagelse i de uddannelser, som afholdes for personel, der skal anvendes i konfliktområder.

De nordiske forsvarsministre mødes 2 gange om året for at koordinere uddannelse m.v. af de fredsbevarende styrker og har i 1983 holdt møder i Bergen og Gøteborg. Danmark skal i efteråret 1984 være vært for ministermødet.

8.3. Forsvarets fiskeriinspektion

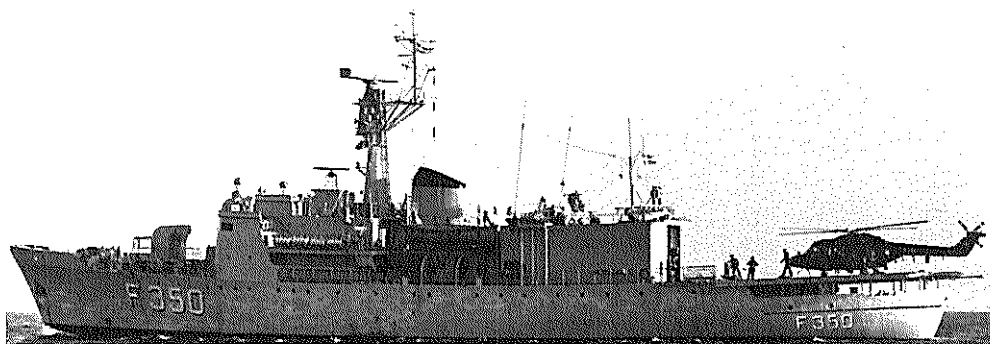
Formålet med forsvarets fiskeriinspektion er:

- At håndhæve dansk suverænitet på fiskeriterritoriet ved Færøerne, Grønland og Bornholm — herunder at påse, at kun fartøjer, der har tilladelse dertil, driver fiskeri, fangst

og jagt på fiskeriterritoriet og kun i de områder, hvor dette er tilladt de pågældene fartøjer,

- at varetage danske statsborgeres interesser i almindelighed, herunder at yde fiskere fra det danske rige beskyttelse ved mulige overgreb fra udenlandsk side,
- at have opmærksomheden henledt på forhold, som kan være af betydning for fiskeriet, samt at yde bistand ved tilsynet med overholdelse af gældende love og bestemmelser vedrørende fiskeriet.

Til løsning af fiskeriinspektionsopgaven i de nordatlantiske områder råder forsvaret over 4 inspektionsskibe af HVIDBJØRNEN-klassen og 1 skib af BESKYTTEREN-klassen, alle med LYNX-helikopter. Til inspektion i de

Der er indledt overvejelser vedrørende erstatning for de aldrende inspektionsskibe af HVIDBJØRNEN-klassen. Foto: Forsvaret

kystnære farvande råder man over 5 inspektionskuttere og til flybåren inspektion over 3 af typen G III, GULF-STREAM jetfly.

Forsvarets fiskeriinspektion ved Bornholm udfører hovedsagelig med bevogningsfartøjer af DAPHNE-klassen.

Udgifterne i 1983 til driften af forsvarets fiskeriinspektion ved Færøerne og Grønland samt til bistand ved inspektion i Østersøen bliver ca. 232 mill.kr.

Kontrolbesøg

Der har i årets første 8 måneder været foretaget i alt 101 kontrolbesøg om bord i fiskefartøjer på grønlandsk fiskeriterritorium. Der er herunder konstateret fiskeri med ulovlige redskaber i 5 tilfælde, 1 tilfælde af ukorrekt ført logbog og 1 tilfælde af manglende fangstmelding. Bøder for nævnte forseelser har beløbet sig til ca. 150.000 kr.

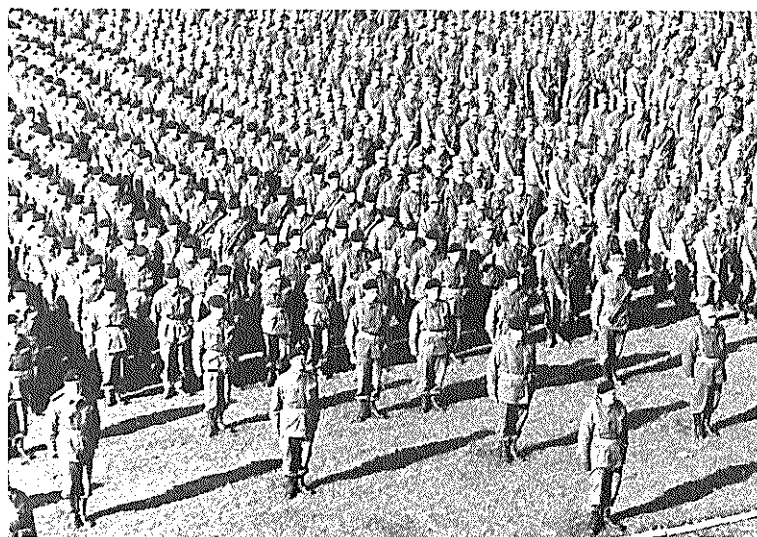
På Færøerne har der i en tilsvarende periode været gennemført 71 kontrolbesøg og her har ikke været konstateret ulovligheder.

Udvalget vedrørende fiskeriinspektionens fremtid

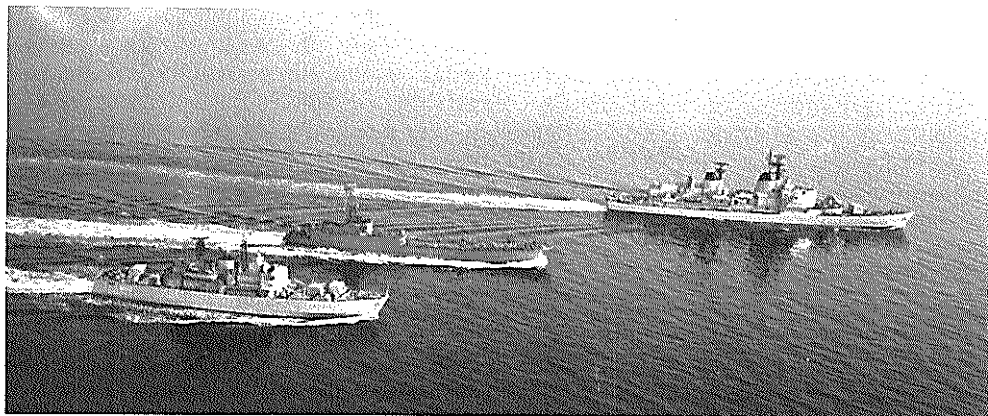
Resultatet af de overvejelser, der blev indledt i 1982 omkring fiskeriinspektionens omfang og udførelse ved Færøerne og Grønland, har ført til, at forsvarsministeren har nedsat et udvalg vedrørende fiskeriinspektionens fremtid, som bl.a. skal vurdere behovet for maritim tilstedeværelse i nævnte farvande i forbindelse med overvågning, suverænitetshævdelse, fiskeriinspektion, redningstjeneste m.m.

8.4. Beredskabet ved forsvarets enheder

Forsvarets aktiviteter i fredstid omfatter hovedområderne uddannelse, beredskab, overvågning og suverænitetshævdelse. Disse aktiviteter er naturligvis indbyrdes koordinerede. Beredskabet har bl.a. det væsentlige formål, at det vil tvinge en modstander til at foretage en række foranstaltninger forud for et eventuelt angreb på landet. Disse foranstaltninger vil kunne iagttages og dermed være medvirkende til, at forsvaret får den fornødne tid til at kunne etablere den fulde krigsstyrke gennem mobilisering.

*Den stående styrke er hærens beredskab i fredstid.
Foto: Forsvaret*

I juni 1980 blev et polsk landgangs fartøj eskorteret ud af dansk territorialfarvand af to af søværnets skibe, der på tidspunktet for krænkelsen af dansk område deltog i en dansk flådeøvelse. Foto: Forsvaret

Beredskabet i værnene

I hæren udgøres beredskabet af den stående styrke suppleret af et udbygget og hyppigt afprøvet mobiliserings-system.

I søværnet er en række enheder aktiveret i døgndrift for til stadighed at kunne overvåge dansk søterritorium. Dette suppleres med hyppig øvelsesaktivitet i vore farvande.

I flyvevåbnet er væsentlige dele ligeledes aktiveret i døgndrift, ligesom den daglige virksomhed i stort omfang kombineres med overvågning af dansk interesseområde.

Vedrørende suverænitetsbevarelsen kan det nævnes, at der i 1981 og 82 har været tilsammen 6 krænkelser af dansk luftrum, og 22 krænkelser af dansk søterritorium.

Indtil 1. oktober i år har der været 1 krænkelser af dansk luftrum og 13 krænkelser af søterritoriet.

Beredskabets økonomi

Beredskabet er siden indgåelsen af det nugældende forsvarsforlig tilpasset de snævre økonomiske rammer. Således er dele af hærens stående styrke overført til supplementsstyrken. I søvær-

Et af de faste elementer i forsvarrets støtte til det civile samfund er helikopterne, der deltager i trafikovervågningen. Foto: Rigspolitiet

net er bl.a. Stevnstøtten og Langelandsfortet overgået til mobiliseringsstatus; og i flyvevåbnet er flyvestationerne Tirstrup og Vandel overgået til deployeringsstatus, d.v.s. at der ikke i længere perioder kan stationeres fly på stationerne uden en vis forøgelse i antallet af personel.

8.5. Støtte til det civile samfund

Forsvaret har en helt naturlig opgave i at støtte det civile samfund i fredstid.

I en del tilfælde er forsvaret organisatorisk forberedt på at yde denne hjælp, som det f.eks. sker gennem fiskeriinspektion, redningstjeneste, ammunitionsrydning, men i en række tilfælde er der i højere grad tale om en situationsbestemt hjælp, f.eks. ved katastrofer, snerydning og miljøulykker m.m. Dette stiller erfaringsmæssigt krav om stor fleksibilitet, men er med til at placere forsvaret som en naturlig del af samfundet på linie med de øvrige offentlige serviceydelser, som alle nyder godt af. Det har indtil nu været muligt at yde den ønskede støtte til det civile samfund, og dette vil fortsat blive betragtet som en højt prioriteret opgave.

8.6. Redningstjenesten

Eftersøgnings- og redningstjenesten (SAR-tjenesten) er oprettet i henhold til internationale forpligtelser, specielt over for den internationale søfartsorganisation (IMO) og den internationale luftfartsorganisation (ICAO).

Skibsfartens redningscentral er etableret ved Søværnets operative Kommando i Århus, der iværksætter, leder og koordinerer alle søredningsoperationer inden for dansk søredningstjenestes ansvarsområde.

Søredningstjenesten råder til daglig kun over kystredningstjenestens fartøjer, men man kan, når behov opstår, endvidere disponere over Fiskeriministeriets redningsskibe, ligesom søværnets skibe altid er klar til med kort var-

sel at indgå i søredningstjenesten. Herudover yder en række andre myndigheder, skibe og personel – militære, statslige og civile, assistance til nødstedte skibe og personer på søen efter alarmering fra Søværnets operative Kommando.

694 redningsaktioner til søs

Søredningstjenesten iværksatte i 1982 i alt 694 aktioner for at redde, eftersøge eller assistere på søen, hvilket er en stigning på 8,5% i forhold til 1981 (639). Langt størsteparten af aktionerne er forårsaget af ikke professionelle søfolks færden (fritidssejlere, badende m.v.).

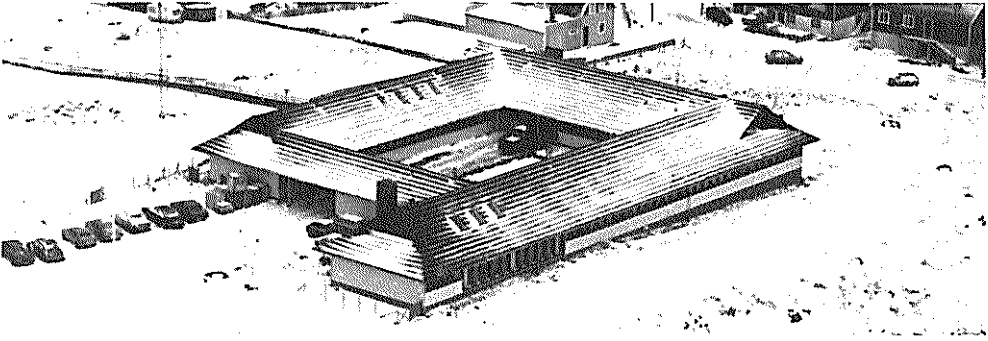
Søredningstjenesten har et tæt samarbejde med flyredningscentralen i Karup, der koordinerer redningsoperationer i forbindelse med eftersøgning af nødstedte, savnede og forsinkede fly. Flyveredningstjenesten råder over 8 helikoptere af typen SIKORSKY S-61 A, hvoraf 3 døgnet og året rundt er på højt beredskab på flyvestationerne Alborg, Skrydstrup og Værløse.

393 udrykninger ad luftvejen

Flyveredningstjenestens opgaver omfatter eftersøgnings- og redningstjeneste, patientevakueringer fra skibe og fra isolerede lokaliteter, patientoverførsler mellem sygehuse, transport af livsvigtige organer samt nødforebyggende assistance til skibe på søen i form af udflyvning af pumpemateriel m.m. I 1982 udførtes i alt 393 udrykninger, hvoraf 299 var assistance til Søværnets operative Kommando i forbindelse med ulykker til søs og ved kysterne. Af de 393 udrykninger var 378 til civile eftersøgnings- og redningsopgaver, svarende til ca. 97% af samtlige udførte operationer.

8.7. Forsvarets virksomhed på Færøerne

De militære installationer omfatter Ma-

Marinestation Thorsbavn. Foto: Forsvaret

rination Thorshavn, Flåderadio Thorshavn samt en radarstation beliggende ca. 20 km fra Thorshavn.

Marinestation Thorshavn er hovedkvarter for Chefen for Færøernes Kommando. Denne er i NATO-systemet udpeget som Island Commander Faroer og vil, hvis NATO-kommandosystemet træder i kraft, blive underlagt den Øverstkommanderende for

Atlantehavskommandoen (SAC-LANT). Chefen for Færøernes Kommando er normalt tildelt et inspektionsskib samt en inspektionskutter, der bl.a. varetager opgaver inden for overvågning, fiskeriinspektion samt redningstjeneste. I denne opgave bistår kommandoen af den færøske Vagt- og Bjærgningstjeneste, der råder over to fartøjer. Endvidere deltager inspek-

*SIRIUS-patruljen
bæver
dansk suverænitæt
på de lange rejser
i det nordøstlige
Grønland.*

*Foto:
Jørgen Roos film*

tionsfly af typen Gulfstream III regelmæssigt i overvågningen.

Modernisering af luftforsvarssystemet
Radarstationen er tilknyttet det engelske NATO-luftforsvarssystem, og som et led i en fornyelse af dette er stationen på Færøerne under modernisering. Nyt infrastrukturfinansieret materiel er ved at blive indkøbt i samarbejde med engelske myndigheder, der også er indforstået med at stille en mobil radar til rådighed i den periode, hvor den permanente radar installeres.

Radarstationen er — og har altid været — bemanded med dansk personel, men i den kommende installationsperiode vil der i begrænset omfang være en del teknisk personel fra andre NATO-lande.

Moderniseringen forventes afsluttet i løbet af 1984.

8.8. Forsvarets virksomhed i Grønland
Grønlands strategiske beliggenhed gør øen til et særdeles vigtigt element i det vestlige forsvarssystem.

Danmark har ikke kapacitet til alene at sikre et tilstrækkeligt forsvar af Grønland. Bl.a. derfor er der indgået en aftale om samarbejde med USA om forsvaret af øen. De danske militære styrker i Grønland omfatter foruden Grønlands Kommando: Luftgruppe Vest, der består af et fast stationeret Gulfstream-fly, slædepatruljen Sirius, der består af mellem 12 og 20 mand, 5 mand på Station Nord, samt forbindelselementer på de dansk-amerikanske forsvarsområder ved Thule og Søndre Strømfjord.

Desuden er der normalt stationeret to inspektionsskibe samt to inspektionsskuttere i Grønland.

Hvis NATO-kommandosystemet træder i kraft, vil Chefen for Grønlands Kommando blive underlagt den Øverstkommanderende for Atlanterhavskommandoen i sin egenskab af Island Commander Greenland.

De primære opgaver for de militære

enheder er overvågning, suverænitets-hævdelse samt fiskeriinspektion ved Grønland.

Den 7. februar 1983 indtraf en tragisk ulykke på Flådestation Grønnedal, da et sneskred fik en barak til at styrte sammen, hvorved 3 personer blev dræbt. Ulykken skyldtes i det væsentlige et særdeles voldsomt tøbrud.

I forbindelse med opførelse af erstatningsbyggeri vil der blive gennemført en række fjeldsikrings- og terrænarbejder med henblik på at imødegå ulykker ved fremtidige sneskred.

Forsvarsministeren har i juni 1983 foretaget en rundrejse i Grønland, hvor såvel Grønlands Kommando's enheder, som de dansk-amerikanske forsvarsområder er blevet besøgt.

8.9. Overenskomsten mellem USA og Danmark

Som en naturlig følge af rigsenheden for Grønland og Danmark påhviler der den danske regering et ansvar for forsvaret af Grønland. Forsvaret af Danmark stiller imidlertid så store krav til landets forsvarsberedskab og økonomi, at det inden for enhver realistisk ramme vil være umuligt, at der kan afses tilstrækkelige midler til Grønlands forsvar.

Disse fakta var blandt forudsætnin-gerne, da Danmark den 27. april 1951 indgik en overenskomst med USA om forsvaret af Grønland, og disse forudsætninger har ikke ændret sig i de mere end 30 år, der er gået siden da.

Overenskomsten hjemlede bl.a. adgang til oprettelse af dansk-amerikanske forsvarsområder. Det fremgår utvetydigt af overenskomsten, at denne hviler på dansk suverænitets over Grønland, og at de områder, der stilles under amerikansk ledelse, af USA kan indrettes til militært brug. Deri ligger en naturlig ret og forpligtelse til en fortløbende konsultation mellem de to lande. Dette aspekt af samarbejdet er blevet tilgodeset i de forløbne år.

De forsvarsområder, der for øjeblikket er under amerikansk ledelse, er forsvarsområderne ved Thule og Søndre Strømfjord.

Thulebasen

Thulebasen blev anlagt i 1951 og var oprindeligt base for de fly, der skal tanke fly i luften, men fra begyndelsen af 60'erne blev hovedopgaven at støtte driften af et af de tre radaranlæg, der indgår i varslingen mod interkontinentale missiler. Systemet benævnes BMEWS, der er en forkortelse for *Bal-
listic Missile Early Warning System*. De to øvrige stationer i BMEWS ligger i Alaska og England. Systemet, der har en rækkevidde på mere end 4000 km, sender sin varsling til såvel amerikanske, canadiske og engelske myndigheder som til hovedkvarteret for Europa-kommandoen i Bruxelles.

BMEWS står for øjeblikket over for en modernisering, der omfatter såvel radarsystemet som de tilhørende computere. Formålet med denne modernisering er at tilpasse det mere end 20 år gamle system til den teknologiske udvikling samt at øge systemets nøjagtighed for derigennem bl.a. at reducere mulighederne for falske alarmer. Der er således ikke tale om nogen ændringer ved systemets rent defensiv karakter.

Satellitsporingsstationen på Thule benævnes "Detachment 3", men hed

tidligere "OL-5". Den har været i drift siden 1962.

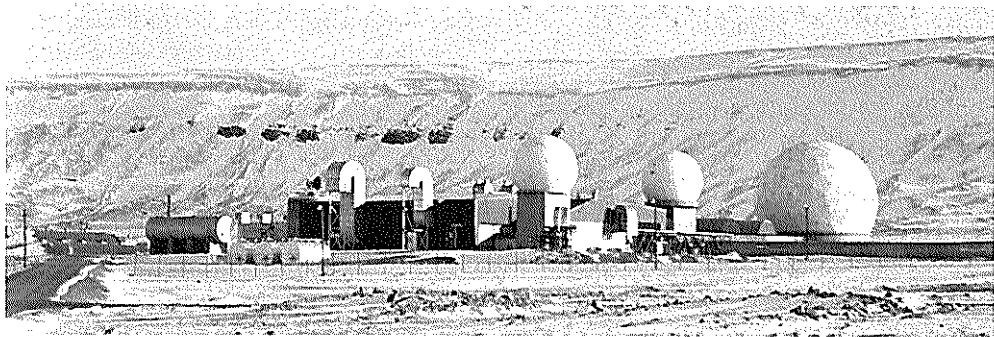
Den indgår i et verdensomspændende net af i alt syv stationer, som har til opgave at følge genstande i det ydre rum, herunder kontrollere amerikanske satellitter.

Radiokommunikationsanlæggene på Thulebasen omfatter bl.a. systemerne "Giant Talk" og "Green Pine", hvis formål er radioforbindelse til egne militære fly. Forskellen i de to systemer er de frekvenser, som de benytter. Anlæggene på Thule er såkaldte relæstationer, og de er ubemandede.

Generelt gælder for disse systemer, at de løbende er blevet moderniseret, men den teknologiske udvikling har ikke — og forudses ikke — at ændre deres grundlæggende operative karakteristika.

Herudover findes der i dag på Thulebasen andre kommunikationsanlæg til støtte for installationer og basens funktioner i øvrigt.

Den teknologiske udvikling har medført, at de operative opgaver, der i dag løses fra Thule, i stor udstrækning kan løses af andre — i det væsentlige satellitbaserede — overvågnings- og kommunikationssystemer, men for at sikre den størst mulige grad af pålidelighed i den strategiske varsling vil disse anlæg formentlig blive holdt operative som et betydningsfyldt element i NATO's forsvar.

Forsvarsområdet ved Thule rummer bl.a. satellitsporingsstationen "Detachment 3". US Photo

Søndre Strømfjord

Forsvarsområdet ved Søndre Strømfjord har som primær opgave at være støttebase for de fire varslingsstationer, der findes i en linie tværs over Grønland. Disse stationer indgår i den såkaldte DEW-line (Distant Early Warning Line), der består af 31 stationer, der er anbragt langs den 70. breddegrad.

Udover varslingsudstyr er stationerne udstyret med kommunikationsudstyr til såvel militære som civile fly og spiller således en stor rolle for flytrafikken i området.

Som et led i moderniseringen af et varslingsystem mod fly vil der i de kommende år blive etableret det såkaldte "North Warning System". Dette kan indebære nedlæggelse af en del af de nuværende radarstationer i DEW-linien og oprettelse af en del andre. Der er ikke tale om, at varslingsliniens grundlæggende defensive karakter ændres. For Grønlands vedkommende kan der blive tale om oprettelse af nogle radarstationer på vestkysten. Begrundelsen for denne ændring er den teknologiske udvikling samt et ønske om at nedbringe udgifterne. Formålet er fortsat det samme. De danske myndigheder har løbende været orienteret fra de første indledende undersøgelser i 1982.

Revision af overenskomsten

Selve overenskomsten fra 1951 indeholder en revisionsartikel, der helt klart forpligter begge parter til "velvilligt at ville overveje enhver henvendelse, der måtte blive fremsat med henblik på at afgøre, hvorvidt ændringer måtte være nødvendige eller ønskelige."

Der har fra tid til anden været drøftelser omkring samarbejdet, men ingen af parterne har i den forløbne periode fundet det nødvendigt at ændre selve overenskomsten, og den danske regering har ikke overvejelser, der går i den retning.

Debat om Grønlands sikkerhedspolitiske status

Der har i årets løb været debat om den amerikanske tilstedeværelse i Grønland. Denne debat må formentlig ses som en udløber af den almindelige tendens til en større offentlig interesse for sikkerhedspolitiske emner.

De opgaver, der bliver løst fra forsvarsområderne i Grønland, er indpasset i NATO's defensive strategi, der bl.a. er karakteriseret ved, at man alene vil anvende våben i selvforsvar. Der sker som nævnt en løbende modernisering af installationerne, bl.a. betinget af en øget trussel, tilpasning til moderne teknologi samt kravet om at begrænse driftsomkostningerne, men opgaverne er ikke afgørende ændret.

Grønlands geografiske beliggenhed på den korteste vej mellem det nordamerikanske kontinent og Sovjetunionen gør, at varslingsinstallationerne formentlig vil bevare deres store betydning fremover, uagtet at f.eks. moderne satellitbaseret teknologi også bidrager til denne varslings. Det må her understreges, at en sikkert virkende og fremskudt varslings er en stabiliserende faktor.

Redegørelse i Landstinget

På ønske fra den grønlandske landsstyreformand tilsendte regeringen primo september Landstinget en redegørelse vedrørende forsvarsområderne i Grønland. Redegørelsen var en opdateret udgave af den redegørelse, der blev givet i Folketinget den 10. februar 1983. Konklusionen i denne redegørelse er, at regeringen ikke har til hensigt at søge ændringer i de bestående forhold vedrørende de dansk-amerikanske forsvarsområder, bl.a. fordi ordningen har fungeret tilfredsstillende i mere end 30 år.

Det er bemærket, at Landstinget har taget førnævnte redegørelse til efterretning, idet man samtidig har udtrykt et ønske om at blive holdt løbende orienteret.

9. Særlige hændelser

9.1. HARPOON-uheldet

For at bringe klarhed over omstændighederne i forbindelse med den utilsigtede affyring af et HARPOON missil fra fregatten PEDER SKRAM, nedsatte regeringen i oktober måned 1982 en kommissionsdomstol, som bl.a. skulle undersøge, "om gældende sikkerhedsforskrifter er hensigtsmæssige og tilstrækkelige, om eventuelle tekniske fejl eller konstruktionsmæssige mangler har været medvirkende årsag til hændelsen, samt om ansvar for fejl eller forsømmelse kunne gøres gældende mod nogen."

Kommissionsdomstolens beretning blev offentliggjort den 7. juni 1983. I beretningen udtaler domstolen, at den officer fra Søværnets Materielkommando, som betjente HARPOON-anlægget ved den pågældende lejlighed, ved sin adfærd har udvist en ansvarspådragende pligtforsømmelse. Endvidere påpegede domstolen en række mangler eller u hensigtsmæssigheder omkring HARPOON-systemets indføring i søværnet.

Auditørundersøgelser

På grundlag af beretningen bad forsvarsministeren Forsvarschefen om at iværksætte en auditørundersøgelse for at klarlægge, om militært personel har begået fejl eller forsømmelser i tilknytning til uheldet. Samtidig skulle auditøren komme med en udtalelse om, hvorvidt civilt personel i forsvaret har forset sig i sagen. Et resultat af undersøgelsen foreligger endnu ikke.

Forsvarschefen har på basis af en rapport fra et til lejligheden nedsat missilsikkerhedsudvalg i september 1983 redegjort for de foranstaltninger, der var eller ville blive iværksat som følge af uheldet og de efterfølgende undersøgelser. Det fremgår heraf bl.a.:

- Der er indført en fysisk sikkerhed, som forhindrer, at der sker en utilsigtet tilslutning af missilernes affyringskredsløb, idet affyringskablerne nu normalt vil være afmonterede,
- der er taget skridt til at forbedre uddannelse m.v. omkring HARPOON-systemet, og
- de europæiske lande, som har HARPOON-missiler, vil søge deres erfaringer samlet for at koordinere sikkerhedsprocedurerne på området.

148 skader anmeldt

Ulykken forårsagede skader af varierende omfang, fra knuste ruder, afbrændte træer, ituslået indbo til 4 totalskadede sommerhuse.

I alt er der anmeldt 148 skader, der i første omgang er blevet behandlet af de skadelidtes forsikringsselskaber med senere regres over for forsvaret. Af disse skader er med udgangen af oktober måned 1983 114 afsluttet og 17 endnu ikke færdigbehandlet. For såvidt angår de resterende 17 er ét krav frafaldet, medens der endnu ikke er modtaget regreskrav fra 16.

Hidtil er i alt udbetalt 1.959.147 kr. De samlede erstatninger skønnes at blive 4 mill.kr.

10. Totalforsvaret

Det militære forsvars opgave er at vike krigsforebyggende, men landets krigsforebyggende evne stiger i takt med, at en fjendtlig magt ikke kan udøve pression mod landet, når såvel civilforsvaret som det civile beredskab er passende udbygget. Hvis Danmark skulle blive udsat for krigshandlinger, vil det stille store krav til de civile myndigheders og civilbefolkningens evne og vilje til at opretholde samfundets funktioner, og uden dette er det næppe muligt eller meningsfyldt at opretholde et effektivt militært forsvaret.

Elementerne i totalforsvaret

Man kan generelt sige, at forsvaret og civilforsvaret er i frontlinien på hver sit felt. Det civile beredskab støtter disse to, og dermed på længere sigt hele samfundet. Tilsammen indgår disse elementer i totalforsvaret.

Totalforsvaret vil i en spændings- eller krigssituation blive ledet fra regeringens krisestyringscenter, men allerede i fredstid finder der en omfattende planlægning og koordinering sted. Den gør det muligt for forsvaret at planlægge på anvendelsen af forsyninger og tjenesteydelser fra det civile samfund i stedet for at foretage kostbare investeringer i materiel, som samfundet vil kunne råde over i en beredskabsituation. Der tænkes her på områder som udskrivning af transportmateriel, entreprenørmateriel m.m.

Ikke dublere eksisterende kapacitet

Forsvarets økonomiske situation gør

det ønskeligt, at man ud fra et samfundsøkonomisk synspunkt yderligere analyserer de områder, hvor det kunne tænkes, at forsvaret kunne hente støtte fra det civile samfund. Dette må naturligvis ske ud fra en helhedsvurdering af samfundets behov i en krigs- og krisesituation, men ligesom forsvaret kan yde støtte til samfundet f.eks. ved naturkatastrofer og lignende, bør man undgå at dublere en allerede eksisterende kapacitet ved at anvende midler fra forsvarsbudgettet.

Forsvaret skal ikke have nogen præferencestilling i forhold til civilbefolkningen, men det må bl.a. undersøges, om en del af de reduktioner, der må gennemføres på grund af økonomiske stramninger, kan erstattes af "hviledende" kontrakter med koncessionerede eller andre civile selskaber. På tilsvarende måde bør det undersøges, hvilke fredstidsopgaver forsvarets materiel og personel kan løse for det civile samfund udover dem, der løses i dag.

Koordination i totalforsvaret

Totalforsvaret har ikke nogen politisk fastsat målsætning, men de forskellige grene af totalforsvaret har gennem årene udviklet en ret omfattende koordinering både på det centrale og på det regionale område. Det er imidlertid givet, at vort samfunds fortsatte beståen kan være afhængig af, at totalforsvarets grene er bedst muligt koordinerede, og dette aspekt bør indgå i et kommende forsvarsforlig.

**Oversigt over spørgsmål og forespørgsler i Folketinget
i perioden 1/9 1982 – 15/11 1983
inden for forsvarsministerens område**

Spørgsmål	Stil- let	Besva- ret
	1982	
1. Af Steen Folke (VS) om NATO-øvelsen NORTHERN WEDDING (atomvåben)	2/9	15/9
2. Af Pelle Voigt (SF) om fejlflytningen af Seasparrowmissilet ud for Stavanger	15/9	23/9
3. Af Pelle Voigt (SF) om den ansvarlige på PEDER SKRAM angående afprøvningen med et skarpladt missil	15/9	23/9
4. Af Pelle Voigt (SF) om de danske HARPOON-affyringssystemer	15/9	23/9
5. Af Pelle Voigt (SF) om civile og militære tab ved gennemførelsen af en øvelse som NORTHERN WEDDING	15/9	23/9
6. Af Pelle Voigt (SF) om erstatningen til de skaderamte ved HARPOON-uheldet	15/9	23/9
7. Af Pelle Voigt (SF) om feltartilleriets selvkørende 155 mm Haubits	15/9	23/9
8. Af Pelle Voigt (SF) om fejlflytningen af HARPOON-missilet ud for Sj. Odde og den manglende information til militære/civile myndigheder	15/9	29/9
9. Af Steen Folke (VS) om simuleret brug af atomvåben i NATO-øvelse NORTHERN WEDDING	30/9	6/10
10. Af Jens Thoft (SF) om forhørsmetoder, der strider mod menneskerettighedsdeklarationen	8/10	13/10
11. Af Jens Thoft (SF) om forsvarrets forhørsmetoder	8/10	13/10
12. Af Jens Thoft (SF) om forsvaret af Jylland	12/10	20/10
13. Af Steen Folke (VS) om leverancer fra Helsingør værft af tre transportskibe til det krigsførende Irak	13/10	20/10
14. Af Steen Folke (VS) om Søværnets Materielkommando's undersøgelse af, om dansk byggede skibe beregnet til eksport strider mod krigsmaterieloven eller våbenloven	20/10	27/10
15. Af Steen Folke (VS) om de amerikanske tropper, der er tiltænkt Danmark i henhold til NATO's forstærkningsplan, skal udrustes med atomvåben	28/10	3/11
16. Af Pelle Voigt (SF) om de allierede forstærkninger til Danmark (atomvåben)	29/10	3/11
17. Af Pelle Voigt (SF) om omkostningerne ved forsvarrets integrerede kommunikationssystem (FIKS)	4/11	17/11
18. Af Pelle Voigt (SF) om NATO-styrker under øvelser og flådebesøg i Danmark og Grønland (atomvåben)	5/11	15/11
19. Af Asbjørn Agerschou (SF) om et nedslagsområde fra artilleriskydning i Blåvandshuk kommune	12/11	24/11
20. Af Asbjørn Agerschou (SF) om placeringen af nedslagsområdet for artilleriskydning i Blåvandshuk kommune	12/11	24/11
21. Af Steen Folke (VS) om de våbentyper i Danmark, der kan omstilles fra konventionelle bomber og granater til nukleare	18/11	26/11

22.	Af Pelle Voigt (SF) om Danmark allerede har bidraget økonomisk til opstillingen af nye atomraketter i Europa	19/11	24/11
23.	Af Lissy H. Christensen (SF) om den britiske NATO-korporal, som formodes at være årsag til en 19-årig kvindes død	24/11	3/12
24.	Af Lissy H. Christensen (SF) om NATO-øvelserne (overgreb på danske kvinder)	24/11	3/12
25.	Af Pelle Voigt (SF) om Danmarks bidrag til anlæggene for nye Pershing II og krydsermissiler	26/11	15/12
26.	Af Pelle Voigt (SF) om, hvornår den tidligere regering besluttede at bidrage økonomisk til opstillingen af nye atomraketter	26/11	15/12
27.	Af Pelle Voigt (SF) om NATO's beslutning om at bevilge penge til atomraketanlæggene blev truffet på forsvarsministermødet i maj 1981	26/11	15/12
28.	Af Pelle Voigt (SF) om offentliggørelse af referatet af NATO's forsvarsministermøde i maj 1981	26/11	15/12
29.	Af Pelle Voigt (SF) om NATO's regler om behandlingen af klassificeret materiale (referat af maj 1981)	26/11	15/12
30.	Af Pelle Voigt (SF) om at gøre referatet af NATO's forsvarsministermøde i maj 1981 tilgængeligt for medlemmer af forsvarsudvalget	26/11	15/12
31.	Af Pelle Voigt (SF) om vildledende svar på spørgsmål om afgørende forsvarspolitiske afgørelser	26/11	15/12
32.	Af Pelle Voigt (SF) om udgifterne til NATO's nye raketanlæg	26/11	15/12
33.	Af Pelle Voigt (SF) om det danske bidrag på 4,8 mill.kr. til nye NATO-raketanlæg	26/11	15/12
34.	Af Steen Folke (VS) om uddannelsen af danske officerer – den atomare problematik	30/11	9/12
35.	Af Pelle Voigt (SF) om omstændighederne omkring den danske bevilling til nye raketanlæg og NATO's infrastrukturprogram	30/11	13/12
36.	Af Pelle Voigt (SF) om det er tilladt hjemmeværnet uden skriftlig tilladelse fra kommunalbestyrelsen at afholde øvelser i en kommunal bygning	2/12	8/12
37.	Af Asbjørn Agerschou (SF) om "fejlskydninger"	7/12	14/12
38.	Af Steen Folke (VS) om, hvilke dele af militæret der forventes at anmode om atomvåben	10/12	15/12
39.	Af Steen Folke (VS) om MX-atomraketter	15/12	27/12
40.	Af Ebba Strange (SF) om psykologiske prøver, der anvendes inden for forsvaret	16/12	29/12
1983			
41.	Af Steen Folke (VS) om Thulebasen	7/1	12/1
42.	Af Knud Damgaard (S) om køb af beskyttelsesdragter	10/1	26/1
43.	Af Pelle Voigt (SF) om de amerikanske baser i Grønland	13/1	19/1
44.	Af Pelle Voigt (SF) om klassificeringen af referatet af NATO's forsvarsministermøde i maj 1981	13/1	21/1
45.	Af Pelle Voigt (SF) om indholdet af beslutningen på NATO's forsvarsministermøde i maj 1981	13/1	21/1
46.	Af Pelle Voigt (SF) om regnskaberne fra NATO's infrastrukturprogram	13/1	21/1
47.	Af Pelle Voigt (SF) om at hemmeligholde optagelsen af INF-projektet på NATO's infrastrukturprogram, maj 1981	13/1	21/1
48.	Af Pelle Voigt (SF) om INF-finansieringen	13/1	21/1
49.	Af Steen Folke (VS) om Thulebasen – elektronisk anlæg	14/1	19/1
50.	Af Steen Folke (VS) om elektroniske anlæg på Thulebasen	14/1	19/1

51.	Af Steen Folke (VS) om Informations interview den 6/1-83 med to kontorchefer i Forsvarsministeriet	14/1	21/1
52.	Af Steen Folke (VS) om "Operation Location Number 5" — et elektronisk anlæg på Thulebasen	19/1	26/1
53.	Af Steen Folke (VS) om den danske forbindelsesofficers adgang til satellitsporingsstationen OL-5 i Thule	21/1	26/1
54.	Af Birthe Hansen (SF) om hjemmeværnsfolkens våben og ammunition	3/2	16/2
55.	Af Knud Damgaard (S) om Forsvarsstaben	10/2	16/2
56.	Af Birthe Hansen (SF) om optagelseskravet til frivillige i hjemmeværnet	10/2	2/3
57.	Af Pelle Voigt (SF) om de hydrofonanlæg, der er udlagt på bunden af Øresund	24/2	9/3
58.	Af Birthe Hansen (SF) om hjemmeværnet	8/3	16/3
59.	Af Pelle Voigt (SF) om antal af nye atomraketter	8/3	16/3
60.	Af Pelle Voigt (SF) om Fl. Sørensen-sagen	10/3	16/3
61.	Af Pelle Voigt (SF) om journalist Fl. Sørensen	10/3	16/3
62.	Af Steen Folke (VS) om placeringen af armerede krydsermissiler	17/3	23/3
63.	Af Birthe Hansen (SF) om hjemmeværnsfolk — aldersordelingen	17/3	28/3
64.	Af Ole Maisted (FP) om frynsegoder	18/3	30/3
65.	Af Pelle Voigt (SF) om journalist Fl. Sørensen	23/3	6/4
66.	Af Pelle Voigt (SF) om fyring af forsvarsstabschef G.K. Kristensen	24/3	6/4
67.	Af Pelle Voigt (SF) om generalløjtnant G.K. Kristensen	24/3	6/4
68.	Af Pelle Voigt (SF) om tidligere forsvarsstabschef G.K. Kristensen	24/3	6/4
69.	Af Pelle Voigt (SF) om afskedigelse af G.K. Kristensen	24/3	6/4
70.	Af Bernhard Baunsgaard (RV) om oberstløjtnant P.Ø. Niensens læserbrev	25/3	30/3
71.	Af Birthe Hansen (SF) om opsigelse af personer fra hjemmeværnets side	7/4	12/4
72.	Af Pelle Voigt (SF) om køb af nye ubåde	7/4	13/4
73.	Af Pelle Voigt (SF) om køb — leje — af tre nye ubåde	7/4	13/4
74.	Af Pelle Voigt (SF) om et søværn uden ubåde	7/4	13/4
75.	Af Tage Dræbye (RV) om arbejdsgruppen om Christiania	8/4	13/4
76.	Af Steen Folke (VS) om udbygningen af Thulebasen	8/4	15/4
77.	Af Birthe Hansen (SF) om hjemmeværnets opsigelse af 331 personer	14/4	21/4
78.	Af Pelle Voigt (SF) om forlængelse af ansættelserne af Chefen for Forsvarsstaben og Forsvarschefen	15/4	27/4
79.	Af Bernhard Baunsgaard (RV) om behandlingen af oberstløjtnant P.Ø. Nielsen	21/4	26/4
80.	Af Steen Folke (VS) om de bevilgede 26 mill.kr. til de nye INF-raketter	5/5	13/5
81.	Af Pelle Voigt (SF) om atomvåbenspræghoveder	9/5	16/5
82.	Af Pelle Voigt (SF) om forlængelse af posterne som chef for forsvarsstaben og som forsvarschef	9/5	17/5
83.	Af Pelle Voigt (SF) om NATO-dokumenter mærket "NATO-Confidential"	9/5	18/5
84.	Af Pelle Voigt (SF) om Forsvarschefen i anledning af oberstløjtnant P.Ø. Niensens læserbrev	10/5	17/5
85.	Af Pelle Voigt (SF) om generalmajor P.B. Krogen i anledning af oberstløjtnant P.Ø. Niensens læserbrev	10/5	17/5
86.	Af Pelle Voigt (SF) om opstilling af mellemdistanceraketter i Vesteuropa	27/5	1/6
87.	Af Knud Damgaard (S) om en arbejdsdeling i NATO's nordregion	8/6	16/6
88.	Af Knud Damgaard (S) om leje af ubåde	8/6	16/6

89.	Af Tommy Dinesen (SF) om Farvandsdirektoratet (visse ansattes uddannelse)	14/6	26/6
90.	Af Carl A. Hahn (CD) om besparelser på helikopterberedskabet	20/6	29/6
91.	Af Pelle Voigt (SF) om NATO-dokumenter mærket "NATO-Confidential"	23/6	28/6
92.	Af Margrethe Auken (SF) om hangarskibet H.M.S. INVINCIBLE	28/6	4/7
93.	Af Agnete Laustsen (KF) om islamisk kulturcenter på et areal, tilhørende forsvaret	5/7	8/7
94.	Af Margrethe Auken (SF) om, hvorvidt H.M.S. INVINCIBLE medførte atomvåben til Danmark	6/7	13/7
95.	Af Knud Damgaard (S) om jobsikring til hjemsendte værnepligtige	21/7	28/7
96.	Af Knud Lind (FP) om forsvarets beredskabsdepoter	22/7	29/7
97.	Af Løvig Simonsen (S) om tre omkomne orlogsgaster fra bevogningsfartøjet RAN	27/7	29/7
98.	Af Tommy Dinesen (SF) om redningstjenesten i Nordjylland	28/7	3/8
99.	Af Knud Damgaard (S) om oberst Hagens artikler	28/7	8/8
100.	Af Steen Folke (VS) om NATO's atlantehavsflådes besøg i Grønland	10/8	17/8
101.	Af Niels Ahlmann-Ohlsen (KF) om en raketbase ved Rostock	12/8	22/8
102.	Af Knud Damgaard (S) om flyvestationerne Ålborg og Værløse	23/8	30/8
103.	Af Knud Damgaard (S) om forholdet mellem flyvestationerne Ålborg og Værløse	23/8	30/8
104.	Af Steen Folke (VS) om en ny radarstation i Grønland	24/8	1/9
105.	Af Svend Andersen (S) om en redningshelikopter på Bornholm	24/8	1/9
106.	Af Steen Folke (VS) om NATO-øvelserne på Sjælland i september	31/8	8/9
107.	Af Pelle Voigt (SF) om AMF-styrkernes adgang til Danmark	15/9	21/9
108.	Af Pelle Voigt (SF) om indskærpelse over for NATO's AMF-styrker om ikke at udøve vold mod civile	7/10	12/10
109.	Af Pelle Voigt (SF) om planer om ændring af dansk sikkerhedspolitik for stationering af fremmede tropper i fredstid	7/10	12/10
110.	Af Tommy Dinesen (SF) om militært beredskabsområde og kommandostationsområde ved Sorø	10/10	18/10
111.	Af Askjær Jørgensen (UP) om nyt kostesystem (farvands-afmærkning)	13/10	20/10
112.	Af Askjær Jørgensen (UP) om topbetegnelser (farvands-afmærkning)	26/10	4/11
113.	Af Birkholm (VS) om antallet af atomvåben i Europa	8/11	16/11

Forespørgsler

Stil-
let
Rede-
gørelse
givet

1982

1.	Af Steen Folke (VS) og Gert Petersen (SF) om NATO's planer om opstilling af atomraketter i Europa. ¹⁾	18/11	7/12

1983

2.	Af Steen Folke (VS) og Pelle Voigt (SF) om de dansk-amerikanske forsvarsområder i Grønland. ²⁾	20/1	10/2
3.	Af Pelle Voigt (SF) og Steen Folke (VS) om Danmarks placering i NATO's atomvåbenstrategi. ¹⁾	7/10	10/11

1) Også stillet til udenrigsministeren

2) Også stillet til udenrigsministeren, miljøministeren og ministeren for Grønland.

Ordliste

- AMF:** ACE Mobile Force, Europakommandoens bevægelige styrke (også kaldet NATO's brandkorps). Den består af enheder fra 8 NATO-lande: Belgien, Canada, England, Forbundsrepublikken Tyskland, Holland, Italien, Luxemborg og USA
- artilleripjece:** tungt, langtrækkende skyts.
- AWACS:** Airborne Warning And Control System (luftbårent varslings- og kontrolsystem)
- BMEWS:** Ballistic Missile Early Warning System (raket-varslingsystem)
- bruttonationalprodukt (BNP):** talmæssig opgørelse af et lands samlede produktionsresultat, d.v.s. værdien af den samlede produktion minus værdien af anvendte råstoffer og inklusive afskrivninger og vedligeholdelse
- Centralregionen:** NATO inddeler Europas landforsvar i 3 områder: Nord-, Central- og Sydregionen. Centralregionen omfatter Vesttyskland og Beneluxlandene
- CSCE-opfølgingsmødet:** I Madrid sluttede i 1983 den tredje Conference on Security and Cooperation in Europe (Konference om sikkerhed og samarbejde i Europa). Den første forberedtes og gennemførtes i årene 1972-75 i Genève og Helsingfors, den anden fandt sted i Beograd 1977-78, og den fjerde skal indledes i Stockholm januar 1984
- DEW-line:** Distant Early Warning-line (fly-varslingsystem)
- Enhedskommandoen:** dens område er Danmark og Slesvig-Holsten. Den er den sydlige del af Nordkommandoen, hvis hovedkvarter ligger i Kolsås nær Oslo. Enhedskommandoens hovedkvarter, der ligger i Karup (Jylland), kaldes også BALTAP, som betyder BALTic APPROACHes, og det kan oversættes: tilgangen til Østersøen
- geodætisk:** som vedrører udmåling af jordens overflade
- geofysisk:** som vedrører de fysiske forhold i jordskorpen, havene og atmosfæren
- ICAO:** International Civil Aviation Organization (Den internationale organisation for civil luftfart). Er en særorganisation i tilknytning til FN, og den behandler den civile luftfarts problemer. Den fastsætter standardbestemmelser og udarbejder overenskomster og regulativer m.v.
- IHAWK:** Improved Homing All the Way Killer (forbedret målsøgnings-system), velegnet mod fly i lav eller mellemhøjde
- IMO:** International Maritime Organization (Den internationale søfartsorganisation). Er underlagt FN. Organisationen beskæftiger sig især med sikkerheden til søs. Endvidere med bl.a. generelle navigationsproblemer, herunder radiokommunikation,

- forskning vedrørende skibsbygning, forebyggelse af havforurening fra skibe og forskning omkring forbedring af maritimt redningsudstyr
- indeksregulering:** pristalsregulering
- INF:** Intermediate Nuclear Forces (mellemdistance kernevåben-styrker). De har været holdt udenfor både SALT- og START- samt MBFR-forhandlingerne, men er nu et selvstændigt forhandlingsemne mellem USA (i konsultation med NATO) og USSR
- infrastruktur:** omfatter transport, kommunikations- og forsyningsanlæg, herunder radio, radar, forsyningsledninger, flyvepladser, havne etc.
- interkontinentale missiler:** raketter/missiler, der kan nå fra et kontinent til et andet, og hvis rækkevidde er mindst 6.500 km (4.000 miles)
- kemiske kampstoffer (C-våben):** en række kemiske forbindelser (gasser, væsker eller faste stoffer), som i kraft af giftig, irriterende eller forstyrrende indvirkning på levende organer har kunnet udvikles som militære kampmidler. Eksempler er nervegas, kvælegas og sennepegas. Forbud mod brug af kemiske våben i form af giftgasser er nedfældet i Genèveprotokollen af 1925, som er underskrevet af ca. 90 lande
- konventionelle styrker:** militære enheder uden nukleare våben
- krydser-missil:** egentlig cruise missile, er en amerikansk raket, der flyver ved hjælp af en jetmotor i meget lav højde, og som er særdeles nøjagtig i sit nedslag. Rækkevidde 2.500 km
- logistik:** forsyningstjeneste
- Marine Amphibious Force:** styrke fra det amerikanske marinekorps, der er uddannet og udrustet til landgang direkte på kyster
- MBFR:** Mutual and Balanced Force Reductions (gensidige og balancerede styrkereduktioner), som NATO første gang tog til orde for i 1968, og som påbegyndtes i 1973
- mellemdistance-raketter:** raketter, hvis rækkevidde ligger mellem 160 og 6.500 km, *se også INF*
- NIKE** (navnet på den græske sejrens gudinde): et raketforsvarssystem, beregnet til bekæmpelse af højtgående fly
- normalbilledet:** det samlede billede, som en efterretningstjeneste tegner af udenlandske magters aktiviteter i en fredssituation (skibs- og flybevægelser, øvelser o.s.v.)
- nukleare styrker:** enheder, der er forsynet med atom- og brintvåben
- Pershing II-missil:** amerikansk raket med atomladning. Rækkevidde 1.800 km
- SACEUR:** Supreme Allied Commander EUROpe (den øverstkommanderende for de allierede styrker i Europa). Amerikansk general med hovedkvarter i Casteau (nær Mons) i Belgien
- SACLANT:** Supreme Allied Commander ATLANTic (den øverstkommanderende for Atlanterhavskommandoen). Amerikansk admiral med hovedkvarter i Norfolk i USA
- SAR:** Search And Rescue (eftersøgning og redning)
- SS-20:** sovjetisk raket med atomladning og flere sprænghoveder. Rækkevidde 5.400 km
- stampersonel:** dansk forsvars faste mandskab (kontraktantagne) af konstabel- og sergentgrupperne
- START:** STRategic Arms Reduction Talks (forhandlinger om reduktion af strategiske våben) har i 1982 afløst SALT (Strategic Arms Limitation Talks). De føres mellem Sovjet og USA
- strategisk varsel:** varsel, hvis længde betyder, at der kan opnås nogen tid

til militære forberedelser (mobilisering, udlægning af miner og placering af styrker m.v.); endvidere at der kan gennemføres beskyttelsesforanstaltninger over for civilbefolkningen og andre kriseforanstaltninger

støttestrukturer: til opretholdelse og gennemførelse af såvel freds- som krigsmæssige aktiviteter hører — foruden selve kampenheden eller f.eks. inspektionsskibet — et antal forsynings- og vedligeholdelsesmæssige enheder, der kan levere f.eks. ammunition, benzin, ingeniør- og signalmæssig assistance, transport, reparation af materiel og reservedele. Disse — og flere andre sådanne elementer — betegnes støttestrukturer

stående styrke: hærens fredstidsberedskab

supplementsstyrken: den nylig hjemsendte styrke, som sammen med den stående styrke danner dækningsstyrken i hæren

taktisk varsel: varsel, hvis længde betyder, at der er kort tid til gennemførelse af planlagte militære og civile krigsforberedelser

taktiske atomvåben: de atomvåben, der er beregnet til anvendelse mod modstanderens styrker på kamppladsen

TOW: Tube-launched Optically-tracked Wire-guided missile (rekylfri, optisk sporet, trådstyret raket) er et 147 mm raketstyr M/74. Rakettens gennemtrængningsevne gør den i stand til at ødelægge alle kendte kampvognstyper. Rækkevidde 3.000 m